

V službe oltára

(PRÍRUČKA PRE MINIŠTRANTOV)

Sostavil: **OTO HOLÚSEK**

VYDAL SPOLOK SV. VOJTECHA V TRNAVE 1943

V SLUŽBE OLTÁRA

(PRÍRUČKA PRE MINIŠTRANTOV)

SOSTAVIL:

OTO HOLÚSEK,

kňaz spišského biskupstva

VYDAL SPOLOK SV. VOJTECHA V TRNAVE 1943

Nihil obstat.

Joannes Jalovecký.
censor dioec.

Nr. 781/1942.

Imprimatur.

Scepusii die 25. Martii 1942.

† *Joannes.*
Eppus.

SLOVO NA CESTU.

V prvých storočiach kresťanstva vychovávala a posviacala cirkev duchovné osoby nižšieho stupňa, ktoré sa staraly o chrám, jeho zariadenie a poriadok v ňom, posluhovaly kňazovi pri oltári a spievaly pri bohoslužbách.

Tieto tzv. nižšie rady (ostiariát, lektorát, exorcistát a akolytát) jestvujú aj dnes a tvoria prípravu kandidátov kňazstva na vyššie rady. Povinnosti s jednotlivými nižšími radmi spojené tieto nemôžu vykonávať všade, preto ich zastupujú miništranti.

Miništrant je veľmi dôležitou osobou pri bohoslužbách: zastupuje nižších klerikov, v ich mene koná službu kňazovi, je spojkou medzi kňazom a veriacimi a v mene všetkých prítomných veriacich odpovedá kňazovi. Jeho služba je ozaj službou kráľovskou, veď „Bohu slúžiť, znamená panovať“. Je to služba nebeská a anjelská, ktorú v nebi vykonávajú čistí duchovia, ktorých Boh stvoril pre svoju službu.

Keď teda miništrant zastupuje duchovné osoby, ba nebeských anjelov, na túto službu sa musí pripraviť, aby všetko, čo koná, zodpovedalo cirkevným predpisom a aby bolo

vkusné a dôstojné, na väčšiu česť a chválu božiu a na povzbudenie veriacich, ktorých oko tiež spočíva na miništrantovi.

Keďže služba miništranta je súčiastkou liturgie, usmerňuje ju cirkev tiež bohoslužobnými zákonmi.

Táto knižočka obsahuje pravidlá a úpravy, ktorými sa má miništrant spravovať pri bohoslužbách. Je prepotrebnou pomôckou pre miništrantov, ale i pre kňazov. Miništranti sa naučia z nej správne a dôstojne miništrovať, a kňazi podľa nej budú vychovávať presných, úctivých a v každom ohľade spoľahlivých služobníkov oltára.

Posielame knižočku na jej životnú cestu s vrelým želaním, aby sa jej apoštolát všade stretol s úplným porozumením.

Ján Jalovecký.

Vám, miništranti, patrí táto knižočka. Vám, ktorí ste v službe oltára, ktorí každé ráno s radosťou idete do kostola miništrovať. Vám, ktorí azda raz budete donášať nekrvavú obeť pri oltári. Nech vás táto knižočka naučí dobre a zbožne miništrovať. Nech vás naučí dobrému katolíckemu životu, lebo nemôže byť chlapec dobrým miništrantom, ak nežije nábožným, dobrým životom miništranta doma, v kostole, v škole i vo verejnosti.

Teda vezmi, čítaj, študuj a potom id' k oltáru, aby si slúžil svojmu Spasiteľovi.

Úprimná vďaka vdp. Msgr. J. Jaloveckému, kanonikovi, za vzácne rady a doplnky.

Spišská Kapitula, 21. marca 1942.

Oto Holúsek.

ČASŤ TEORETICKÁ.

ČO JE LITURGIA.

Obradmi ozdobená a Cirkvou usporiadaná, spoločná, verejná bohoslužba menuje sa liturgia. Liturgia je slovo grécke a znamená verejnú službu, službu za ľud; v cirkevnom smysle: verejnú službu božiu, čiže bohoslužbu. Službami božími rozumieme každý úkon, ktorým prejavujeme nábožné myšlienky a city. Verejné služby božie menujú sa tiež obradmi, keďže sa konajú podľa určitých, predpísaných pravidiel.

Hlavné obrady katolíckej Cirkvi, ako sv. omšu a sviatosti, ustanovil Ježiš Kristus sám. Ostatné ustanovila Cirkev mocou, prijatou od Krista — svojho Zakladateľa. Keď teda Kristus Pán ustanovil sv. omšu a sviatosti, položil týmto základ katolíckej liturgie. Ďalšie vybudovanie bolo právom apoštolov a neskôr rímskeho pápeža. Za liturgické pokladáme všetky verejné modlitby a bohoslužobné úkony, ktoré Kristus a Cirkev ustanovili a ktoré Kristom a Cirkvou na to ustanovené osoby vykonávajú. Také sú: sv. omša, sviatosti a sväteniny, cirkevné hodinky a všetky modlitby, obsažené v liturgických knihách. Ľu-

dové pobožnosti sú natoľko liturgické, nakoľko sú usporiadané cirkevnou vrchnosťou.

Obrady majú dvojaký cieľ: slávu božiu a spásu duší. Žalmy, spevy a hymny, výzdoba chrámu a cirkevné rúcha — sú pre slávu božiu. Modlitby, sviatosti a sväteniny sú na spásu duší, a obom cieľom slúži obeta svätej omše. Liturgia má veľký význam. Pomáha ľuďom Boha lepšie poznať a jeho príkazy svedomite plniť. Ďalej posilňuje vo viere, zväčšuje v nás vnútornú poklonu a zapaluje srdce naše ohňom lásky k Bohu.

Liturgia v Cirkvi značí verejnú službu. Túto službu sme povinní Bohu preukazovať, a to takým spôsobom, akým si to On žiada. Nemôžeme sa vyhovárať, že sa lepšie pomodlíme doma alebo v prírode. Boh nám zjavil a želá si, aby sme ho uctievali a jemu sa klaňali na miestach na to určených, teda v kostoloch. Veriaci tvoria krásnu rodinu dietok božích a z toho predpokladu musí vyvierať aj služba. Len tam sa v pravom smysle koná liturgia, kde je celá obec shromaždená so svojím kňazom. Tá nám predobrazuje tú nebeskú liturgiu, čo opisuje sv. Ján apoštol vo svojom zjavení.

Katolícka liturgia je srdcom našich kostolov a srdcom celej Cirkvi. V liturgii Boh prichádza k nám a my k Nemu. Boh prichádza k nám vo svojom Synovi, v Slove, prijímaní a v živote milostí Ducha Svätého. Liturgiou sa najkrajšie plní celý Otčenáš: Jeho meno,

meno nebeského Otca je najviac posvätené. Prichádza jeho kráľovstvo. Plní sa jeho vôľa. Dáva nám každodenný chlieb pre našu dušu a všetko, čo potrebujeme pre svoje spasenie. On nám odpúšťa naše viny. Pomáha nám v našich pokušeniach. Konečne, chráni nás od zlého.

Katolícka liturgia je predobrazom nebeských radostí. Na večnom nebeskom oltári sa obetuje stále Baránok Boží, Ježiš Kristus svojmu nebeskému Otcovi. Oslávení svätí sú večne spojení s Ježišom Kristom a požívajú Ho v hostine, ktorej časným obrazom je sv. prijímanie. Bez prestania chvália a zvelebujú Boha. Pri tejto nebeskej liturgii posluhujú a spievajú anjeli a s ich spevom sa spája víťazná pieseň oslávených zástupov, ktorí sú prítomní na nebeských bohoslužbách.

Veriaci kresťan sa má usilovať poznať liturgiu, s radosťou sa na nej zúčastňovať, veď tým slúži Bohu najdokonalejšie a zapojuje sa do nebeskej bohoslužby svätých.

Najdokonalejšie slávime liturgiu vtedy, keď duchom sa spojíme s kňazom, v duchu s ním konáme všetko a s ním spolu sa modlíme. To je takzvaná činná účasť na liturgii, za ktorú pracuje tzv. Liturgické hnutie.

LITURGICKÁ SPOLOČNOSŤ.

Liturgia je bohoslužba spoločnosti. Táto spoločnosť je trojaká:

1. Farnosť (sem patria už i filiálky).
2. Diecéza.
3. Svetová rímskokatolícka Cirkev.

1. Farská obec.

Farskú obec tvoria veriaci určitej farnosti. Sú rodinou, ktorá oslavuje a chváli Boha. V tejto rodine majú jednotlivci osobitnú úlohu. Hlavou tejto rodiny je farár, je jej otcom a zastupuje samého J. Krista. Ako duchovný otec, rodí duchovné dietky sv. krstom a sviatosťou pokánia; život podľa Krista udržiava vo svojich veriacich kázňami, vvučovaním náboženstva, Naisvätejšou Sv. Oltárnou a inými sviatosťami. Dozerá na svojich veriach, upozorňuje na nebezpečenstvá, napomína, radí a pomáha. Je všetkým pre všetkých! Opustil svet, rodičov — venoval sa vznešenej službe: slúžiť Bohu a veriacim. Musel prekonať ťažké štúdiá, skúšky, musel veľa rozímať, modliť sa, umŕtvovať žiadosti, telo, aby sa stal dobrým pastierom sebe sverených duší. Preto veriaci majú si ho ctiť, milovať a poslúchať.

Každá farnosť má svoj farský kostol. Aj on sa musí farár starať, musí dbať na čistotu a dôstojnú ozdobu kostola.

Farárovi je na pomoci kaplán, on spolupracuje s farárom medzi veriacimi. Kňazi, ktorí sa venujú vyučovaniu náboženstva v školách menujú sa katechéti. V starých časoch boli ešte diakoni a subdiakoni (jáhni a podjáhni), pomáhali krstiť, kázať, rozdávali sv. prijímanie a starali sa o chudobných.

Kostolník má tiež zodpovednú úlohu vo farnosti. Je strážcom kostola, otvára a zatvára ho. Jemu sú sverené kostolné a bohoslužobné predmety a má dbať o čistotu a poriadok.

Miništrant pomáha kostolníkovi, a preto má byť jeho najposlušnejším pomocníkom. Miništrant je najprirodzenejším členom farskej obce! Preto s láskou, radosťou a so zbožnosťou slúži oltáru.

Pre farskú obec sú dôležité ešte farské rady, spolky a združenia: tieto pracujú v rámci Katolíckej akcie.

2. Diecéza.

Viac fár tvorí diecézu alebo biskupstvo. Hlavou biskupstva je biskup. Biskup je nástupcom apoštolov, a preto má úplnú apoštolskú moc; vykonáva úrad učiteľský, kňazský a pastiersky. Má plnú kňazskú moc, a preto okrem funkcií, odbavovaných kňazmi, udeľuje veriacim ešte sv. birmovania, svätí kňazov a koná slávnostnejšie svätenia. Biskup ustanovuje kňazov v jednotlivých farnostiach a spravuje celú diecézu, všetky fary vo svo-

jom biskupstve. Biskup nosí náprsný kríž, ktorý upomína biskupa na pomoc, ktorú mu kríž poskytuje. Na pravej ruke nosí prsteň, ktorý je znakom jeho zasnúbenia s diecézou.

Biskupský chrám (katedrála) je mater-ským chrámom celej diecézy.

Biskupovi pomáha svätiaci biskup a poradný sbor, kapitula. Zástupcom biskupa je generálny vikár. Diecéza je rozdelená na menšie dekanáty na čele s dekanom. Viac diecéz jednej krajiny tvoria arcibiskupstvo na čele s arcibiskupom.

3. *Svetová rímskokatolícka Cirkev.*

Nad všetkými diecézami stojí veľká, svetová rímskokatolícka Cirkev. Je katolícka, to jest: rozprestiera sa po celom svete. „Katolícka“ je grécke slovo a znamená toľko čo všeobecná, je pre všetkých ľudí všetkých časov. Katolícka Cirkev menuje sa rímskou, lebo na jej čele je rímsky pápež. Slovo pápež pochádza z gréckeho slova, čo znamená: „otec“. Menujeme pápeža tiež „svätý Otec“. Otcom alebo pápežom nazývame najvyššiu hlavu Cirkvi, lebo je duchovným otcom všetkých veriacich, ktorí spolu tvoria jednu veľkú rodinu, Cirkev svätú. Nazývame ho „svätým Otcom“, lebo mu je sverený svätý úrad.

Poradným sborom pápeža sú kardináli. Kardinálov si pápež volí z kňazov celého sve-

ta. Niektorí bývajú v Ríme a pomáhajú mu spravovať Cirkev. Kardináli volia pápeža.

Pápež je námestníkom Ježiša Krista a nástupcom sv. Petra, ktorého P. Ježiš ustanovil za hlavu Cirkvi. Je najvyšším učiteľom, kňazom a pastierom. Koná všetko ako ostatní biskupi; okrem toho zakladá biskupstvá, ustanovuje biskupov a spravuje celú Cirkev. Pápež má aj odznaky, tejto dôstojnosti zodpovedajúce, a to: trojnásobnú korunu, trojnásobný kríž a prsteň, na ktorom je vyobrazený prvý pápež, sv. Peter, ako rybár.

SVÄTÉ BOHOSLUŽOBNÉ MIESTA.

Hoci Boh je všade prítomný, a preto Ho môžeme kdekoľvek ctiť, predsa nehodí sa každé miesto pre spoločné služby božie. Preto už prví ľudia shromažďovali sa pod holým nebom, najmä na výšinách, v háji alebo na inom ohradenom mieste. Tam konali služby božie. No čoskoro začali si stavať šiatre a budovy, aby aj v zime a daždi mohli konať služby božie. Tieto miesta, kde všetko pripomína Boha, sú chrámy čiže kostoly a kaplnky.

Slovo „kostol“ pochádza z latinského „kastellum“, čo znamená pevnosť. Kresťania ohradzovali kostoly múrom proti nepriateľským útokom. Kostol nazýva sa tiež „dom boží“ lebo je Bohu zasvätený a Boh Syn v Najsvätejšej Sviatosti Oltárnej v ňom je prítomný.

Kostolom dnes nazývame posvätnú budovu, ktorá je venovaná najmä na to, aby všetkým veriacim kresťanom slúžila ako súčasť miesto pre verejné služby božie. Kaplnka je tiež posvätná budova, ale slúži len jednotlivým osobám, rodinám alebo menším spoločnostiam. Kostol, pri ktorom sídli biskup, je biskupský, pri ktorom je fara, je farský kostol. Farský kostol nazýva sa i materským na rozoznanie od filiálneho kostola. Filiálny kostol je tam, kde niet fary; je on dcérou farského kostola. Kláštory majú klášterský kostol.

Pre katolíka je dôležité, že kostol je chrámom božím. Každý kresťan cíti, že tu na zemi nie je jeho vlasť, že tu sa zmieta v ťažkostiach, pokušeniach a nebezpečenstvách. Preto Boh nám dal už tu na zemi kus neba a tým je chrám boží, kde prebýva Ježiš Kristus, prostredník medzi Bohom a ľuďmi.

Keďže je chrám niečo tak veľkého, musí si ho i miništrant vážiť a musí ho poznať. Má s láskou, ochotou a úctou doň chodiť a v ňom sa slušne a dôstojne správať.

Pozrime bližšie na kostol. Kostol má jednu alebo dve veže, ktoré ako prst ukazujú na nebo, na našu pravú vlasť, lebo „nemáme tu stáleho miesta, ale budúce vyhľadávame“. (K Žid. 13, 14.) Na vrchole veže býva guľa a nad ňou kríž. Guľa značí svet a kríž — znamenie viery Kristovej — nám pripomína, že viera Kristova je rozšírená po celom sve-

te a všetkých vedie k večnému spaseniu. Na veži bývajú *hodiny* a *zvony*. Hodiny nám pripomínajú, že čas nášho života rýchle uteká a že nám raz udrie posledná hodina. Zvony nás povzbudzujú k modlitbe a svolávajú do chrámu božieho.

Chrám má tri čiastky: *predsieň*, *loď* a *svätyňu*.

Hlavnou bránou vkročiac do kostola, príde do predsiene. Kedysi tu sa zdržovali kajúcnici a katechumeni, to jest tí, ktorí sa ešte len pripravovali na sv. krst. Nad hlavným vchodom obyčajne býva *chór*, kde sa odjavuje spev a hudba. Pri chrámových dverách je *svätenička*, nádoba so svätenou vodou. Tu sa máme slušne svätenou vodou prežehnať. Z predsiene vstúpime do kostolnej lode, kde sa veriaci shromažďujú na služby božie. Nazýva sa loďou, lebo predstavuje Cirkev, a Cirkev často prirovnáva sa lodi, plaviacej sa po mori tohto sveta do prístavu večného života. Kde stĺporadia delia loď na tri, prípadne päť častí, stredná volá sa hlavnou loďou a ostatné bočnými loďami.

V kostolnej lodi sú: *pokladničky*, do ktorých sa dávajú milodary na rozličné dobré ciele. *Kazateľnica*, odkiaľ kňaz hlása slovo božie. Strieška nad kazateľnicou je na to, aby hlas kazateľa srozumiteľnejšie dochádzal k veriacim. Nad hlavou kazateľa vidieť buď podobu holubice, alebo oko v trojhrane. Holubica znamená Ducha Svätého, ktorý vedie a

osväcuje kazateľa pri hlásení slova božieho. Oko v trojhrane znamená Prozreteľnosť božiu. Niekde je na kazateľnici i kríž, čo znamená, že kňaz má hlásať len ukrižovaného Krista. *Krstiteľnica*, kde sa uschováva na krstenie potrebná voda. Na pokrývke krstiteľnice býva vyobrazený sv. Ján Krstiteľ ako krstí P. Ježiša. *Spovedelnica*, tu kňaz spovedá kajúcnikov. *Oltáre*, podobne ustrojené ako hlavný oltár vo svätyni. *Lavice* pre veriaci ľud. *Zástavy*, odznaky víťazstva učenia Kristovho.

Z kostolnej lodi dôjdeme do *svätyne*. Svätyňa je najdôležitejšou časťou kostola. Je to priestor pred oltárom, obyčajne vyvýšený a oddelený od lode priehradou, alebo lavicou na prijímanie.

Kostol znamená Cirkv, oltár Ježiša Krista, ktorý prebýva v Cirkvi. Tri časti kostola: predsieň, loď a svätyňa nám naznačujú tri časti Cirkvi: trpiacu (v očistci), bojujúcu (na zemi), víťaznú (v nebi).

VÝZDOBA KOSTOLA.

Na oltároch a po stranách sú zvyčajne sochy a obrazy, predstavujúce Krista Pána, Pannu Máriu, svätých alebo niektorú pravdu viery. Obrazy slúžia na ozdobu kostola a pre naše poučenie. Povzbudzujú nás, povzbudzujú naše srdce k pobožnosti a napomínajú nás nasledovať tých, ktorých vyobrazujú. Modliť

sa pred obrazmi nie je modlárstvom. Keď je správnu vecou ctiť obrazy rodičov a priateľov, správne je ctiť aj obrazy svätých.

Spôsob vyobrazenia Boha a svätých je tento:

Boh, nakoľko tela nemá, nemôže sa ani vyobraziť tak ako je. Božské osoby vyobrazujú sa vždy tým spôsobom, ako sa zjavily. Rozličným vyobrazením Boha poukazuje sa len na tie isté vlastnosti a skutky božie. Tak najsvätejšia Trojica vyobrazuje sa: Boh-Otec v podobe starca, Boh-Syn ako človek s krížom na pravici Otca a Duch Svätý nad nimi v podobe holubice, lebo tak sa ukázal pri krste Ježišom. Tento obraz spolu dosť názorne nás poučuje, že v jednom Bohu sú tri osoby. Ruka, z oblakov vystupujúca, znamená všemohúcnosť a oko, obyčajne v trojhране, znamená prozreteľnosť a vševedúcnosť Božiu. Syn Boží vyobrazuje sa podľa skutkov svojho života na zemi, napr. ako malé dieťa v jasičkách, ako 12-ročný chlapec, ako dobrý pastier, ako Baránok Boží, ako sudca alebo kráľ, najčastejšie ako trpiaci na kríži. Duch Svätý vyobrazuje sa v podobe holubice.

Anjeli sa predstavujú v podobe dieťaťa alebo mladíka. Vyobrazujú sa tiež v podobe ľudskej hlavy s krídelkami. Krídla sú znakom rýchlosti, ktorou anjeli plnia rozkazy božie.

Panna Mária sa vyobrazuje rozlične podľa svojho života. Tak, ako drží na rukách Je-

žiša, v podobe krásnej Panny, alebo má v rukách ruženec, ľaliu, kráľovskú berlu atď

Svätí na obrazoch i na sochách mávajú okolo hlavy *svätožiaru* a okrem toho rozličné odznaky, ktoré označujú ich úrad, čnosti, po prípade nástroj umučenia.

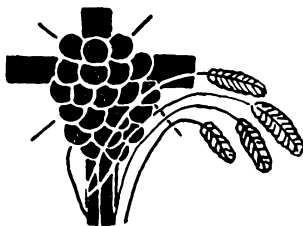
Zpomedzi odznakov Spasiteľových vyniká *sv. Kríž*, je znakom nášho spasenia. Kríž je znakom kresťanstva a ochranou proti zlému. *Baránok* značí Spasiteľa, *pelikán*, vták, ktorý, vraj, vlastnou krvou živí svoje mláďatá, značí Najsv. Sviatosť Oltárnu. Odznaky Spasiteľove sú ešte: nápis Pilátov na kríži: *INRI* = Jesus Nazarenus Rex Judeorum, Ježiš Nazaretský kráľ židovský. Prvá a posledná písmena gréckej abecedy A (alfa) a O (ómega) značia večnosť, Kristus je počiatok a koniec. *JHS* = sú tri prvé grécke písmeny mena Ježiš a dve prvé grécke písmeny mena Kristus.

Ešte nájdeme v kostoloch rozličné náznamy napr. je tam: *kotva*, znamená nádej, *holubica*, znak života a duší, *kohút* znamená bdelosť, *zajac* bojazlivosť, *lev* silu, *jeleň* dušu, túžiacu po nebeskej vlasti, *olivová ratolesť* je znak pokoja, *veniec* a *palma* znamenajú víťazstvo, *loď* obraz Cirkvi a ľudského života.

Svätí mávajú odznaky zo svojho života. *Ratolesť palmová* poukazuje na neohrozenosť a víťazstvo mučeníkov, *ľalia* na nevinnosť, *plápolajúce srdce* znamená lásku k Bohu, *oliva* pokoru, *ruže* dobré skutky. Mučeníci predstavujú sa s tými nástrojmi, ktorými boli

usmrtení, tak napr. sv. Pavol s mečom, sv. Štefan s kameňmi, sv. Sebastián so šípmi v tele, sv. Andrej s krížom atď.

Štyria evanjelisti sa vyobrazujú podľa začiatku svojich evanjelií. Matúš má pri sebe *anjela* v ľudskej podobe, lebo jeho evanjelium začína rodokmeňom Pána Ježiša. Sv. Marek má pri sebe *leva*, svoje evanjelium začína pôsobením sv. Jána Krstiteľa na púšti. Kráľom púšte je lev. Sv. Lukáš má pri sebe *býka*, lebo evanjelium začína obeťou Zachariášovou. Sv. Ján je s *orlom*, orlím letom zalieta až do nebeských výšin a začína evanjelium pôvodom Syna Božieho.

OLTÁR A JEHO VYSTROJENIE.

Vo svätyni chrámovej je oltár. Predstavuje samého Spasiteľa. Tento oltár nazývame hlavným oltárom, ak je ich v kostole viacej. Na oltári kňaz obetuje nekrvavú obeť sv. omše, udeľuje niektoré sviatosti a koná mnohé posvätné obrady. Prvý kresťanský oltár bol kríž a na ňom sa obetoval Syn Boží, Ježiš Kristus. Pri poslednej večeri použil P. Ježiš jednoduchého stola, v čom aj apoštoli nasledovali Spasiteľa. Prví kresťania za prenasledovania obetovali sv. omšu nad hrobami sv. mučeníkov, aby boli povzbudení k podobnej horlivosti. Preto i dnes oltáre podobajú sa buď stolu, buď rakvi.

Oltár je na vyvýšenom mieste. Ako osoba Kristova má stále byť pred našimi očami, tak i oltár býva vyvýšený, aby bol viditeľný všetkým veriacim. Hlavnou čiastkou oltára je *oltárny stôl*. Ako mal oltár dvojakú podobu, tak i materiál oltárov bol dvojaký. Oltár stolový bol z dreva a oltár rakvový bol z kameňa. Stolový oltár mával riadne štyri nohy, niekedy len tri. Dnes musí byť oltár z kameňa. V každom oltári, kde sa má slúžiť sv. omša musia byť pozostatky svätých. Tieto

pozostatky musia byť z kostí. Dutina oltárneho kameňa, v ktorom sú uložené pozostatky menuje sa „hrob“. Ostatky mučeníkov nám pripomínajú doby, keď sa sv. omša slúžila na hrobch mučeníkov. Ako vtedy, i teraz Cirkev uctieva pamiatku duší, čo život položily za Krista.

Oltárny stôl je prikrytý troma plachtami. Plachty môžu byť len z plátna. Oltárne plachty, ktorých užívame z úcty a pre čistotu, majú aj obrazný význam. Ako celý oltár znázorňuje Krista, ktorý za nás trpel a umrel, tak plachty znázorňujú to plátno, do ktorého zavinuli mŕtve telo Kristovo. Oltárna plachta (aspoň vrchná) má siahať na epištolnej i evanjeliovej strane až po zem. Zpredu oltárneho stola je ozdobná plachta — záclona, ktorú menujeme antependium.

Uprostred oltárneho stola stojí bohostánok — tabernákulum. V tabernákulume sa uschováva Najsvätejšia Sviatosť Oltárna v podobe chleba. Tabernákulum môže byť zhotovený z dreva, kameňa, mramoru, kovu, striebra a zlata. Vnútro bohostánku má byť ozdobené zlatými ozdobami alebo vyložené hodvábom. Na jeho podlahe má byť korporál, na ktorý sa položí ciborium alebo ostensorium.

Na prostriedku každého oltára v úzadí má stáť *kríž s umučením*. Kríž nám pripomína, že sa na oltári nekrvavým spôsobom obetúva tá istá obeta, čo sa konala na dreve kríža.

Pri sv. omši musia horieť *sviece*. Znázor-

ňujú nám prvých kresťanov, ktorí pri svetle konali služby božie v tmavých katakombách. Sú i predobrazom Krista Pána, veď On svojím učením rozohnal tmy bludu a pohanstva. Pri tichej sv. omši majú horieť dve sviečky, pri spievanej štyri, pri slávnostnej (nedele a sviatky) šesť.

Okrem týchto potrebných súčiastok sú ešte na oltári: *tri tabuľky* so stálymi modlitbami sv. omše, *vankúšik* (len jeden) alebo *pulpit*, na ktorý sa kladie omšová kniha.

Nad oltárom je *oltárny obraz*. Tento obraz znázorňuje svätého alebo tajomstvo, na úctu koho alebo čoho je oltár zasvätený. Oltár môže byť i bez oltárneho obrazu.

Na ľavej strane oltára má byť stolík, kde sú *kanvičky* na omšové víno a vodu, *tanier* na umývanie rúk, a iné potrebné veci ku sv. omši. V katedrálnych kostoloch na strane evanjelia stojí *biskupský trón*. Za oltárom je *sakrarium*, t. j. miesto, kde sa vylieva voda po liturgických umývaniach a vhodia sa pozostatky alebo popol z posvätných vecí.

Na prítomnosť P. Ježiša v Prevelebnej Sviatosti upozorňuje nás pred oltárom malá lampa: *večné svetlo*. Preto pred každým oltárom, kde táto lampa horí, si kľakáme, keď prichádzame do chrámu, alebo chrám opúšťame. Pred krížom ostatných oltárov kľakáme len kým sa sv. omša slúži, ináč len hlavu skloníme.

Pri hlavnom oltári obyčajne býva *sakri-*

stia. Tu sa shromažďujú miništranti pred bohoslužbami. V tejto miestnosti sa uschovávajú k službám božím potrebné cirkevné rúcha a nádoby. Tu sa zdržuje i kostolník. V sakristii sa oblieka kňaz a miništranti. Sakristia je tiež posvätným miestom, a preto i tam má byť ticho. Iba šeptom sa máme shovárať a to len v nevyhnutných prípadoch. Miništranti, čo neminištrujú nech sa v sakristii modlia a sledujú omšu sv. Nikdy nestojíme pri dverách sakristie, pozerajúc na ľudí!

BOHOSLUŽOBNÉ RÚCHO.

Už prirodzený cit núti človeka, aby sa obliekol na slávnostné príležitosti lepšie a vkusnejšie ako obyčajne. Sluší sa, aby tí, čo konajú služby božie, upotrebovali pritom zvlášť ne rúcho, ba i v živote obyčajnom od iných sa odevom líšili.

Dnes každodenným úradným rúchom kňazským je: *talár* (reverenda), dlhé, až po päty siahajúce rúcho, farby čiernej; *pás* (cingulum), ktorým sa pripevňuje talár na telo a kňazský golier (kolár). Svetskí kňazi nosia čierne, biskupi fialový, kardináli šarlátový a pápež biely talár. Rehoľníci nosia taláre rozličných farieb.

Kňaz, keď ide k oltáru oblieka si na talár slávnostné rúcho a to pri sv. omši: *humerál*, *albu*, *cingulum*, *manipul*, *štólu* a *kazulu*.

Humerál alebo nákrčník. Je to štvoruhol-

ná, krížikom ozdobená šatka z bieleho plátna so stužkami. Za starodávna si ňou kňazi zahalovali hlavu, aby pri sv. omši neboli vyrušení. Teraz sa ňou zahaľuje len hrdlo a plec. Hrdlo je sídlom hlasu, humerál je znakom krotienia hlasu. Tiež je „prilbou spasenia“ oproti útokom diabla.

Alba je biele rúcho s rukávmi, siaha až po zem. Meno dostala od svojej bielej farby, „alba“. Značí čistotu srdca, ktorú nám Kristus svojou krvou vydobyl.

Cingulum, pás, ktorým sa alba prepáše okolo bokov. Znamená zdržanlivosť od zlých žiadostí.

Manipul alebo nákrčník. Bola to pôvodne plátená šatka na utieranie potu pri službách božích. Dnes kňaz navlieka manipul na ľavú ruku a značí namáhavú prácu úradu kňazského. Je aj odznakom potu a práce, ktorou si zasluhujeme nebeskú radosť, znamená aj slzy, ktorými oplakávame svoje hriechy.

Štola, je to dlhý širší pruh, uprostred a na koncoch ozdobený krížikom. Štola znázorňuje nesmrteľnosť, stratenú pre hriech prvého človeka. Je odznakom dôstojnosti a moci kňazskej, preto ju kňaz užíva pri všetkých dôležitých obradoch.

Kazula (ornát) je vrchné rúcho, ktoré zakrýva prsia a chrbát. Je odznakom lásky a nepoškvrnenosti, duševnej čistoty, znamená tiež bremeno a jarmo Kristovo, ktoré je ľahké a sladké.

Pri svätých úkonoch hlavu si kňaz zakrýva *biretom* (kvadrát), štvorhranou čiapkou, ktorá má 3 alebo 4 na kríž končiace brdá. Pri modlitbách si kňaz hlavu vždy odkrýva.

Mimo sv. omše užíva kňaz: *superpelíciu*, je to skrátená alba, siahajúca po kolená. *Pluviál*, plášť, užíva sa pri slávnostných príležitostiach. Keď nesie kňaz Najsv. Sviatosť alebo požehnáva Najsv. Sviatosťou, berie na seba *velum*, to je biele hodvábne rúcho, ktoré mu s ramien splýva dolu a do ktorého si zahalí ruky. Znamená úctu k Najsv. Sviatosti. Pri verejných sprievodoch kňaz, nesúc Najsv. Sviatosť Oltárnu, ide pod *baldachýnom*, je to prístrešie z bieleho hodvábu a upevnené na štyroch tyčiach.

Diakon — jajeň, prisluhujúc pri sv. omši, oblieka si: humerál, albu, cingulum, manipul, štólu a dalmatiku. Štólu si kladie krížom cez lavé plece pod pravé. Dalmatika podobá sa kazule, ale na bokoch sa sväzuje tkaničkami a má tiež krátke rukávy.

Subdiakon — podjajeň oblieka to isté čo diakon, okrem štóle. Jeho vrchné rúcho sa menuje „tunicella“, je podobné dalmatike, len je menej ozdobené.

Miništranti a kostolníci pri službách božích nosia dlhé rúcho, t. j. talár a na to obliekajú *superpelíciu* — bielu košeľu.

FARBA OMŠOVÉHO RÚCHA.

Cirkev svätá užíva pri službách božích rozličné farby omšového rúcha, aby vyjadrila city, ktoré chce pri rozličných slávnostiach v srdciach veriacich vzbudiť. Cirkev užíva pri službách božích päť farieb: bielu, červenú, zelenú, fialovú a čiernu.

Biela farba je farbou svetla, odznakom slávy, nebeskej radosti, čistoty a nevinnosti. Upotrebuje sa na sviatky Pána, bl. P. Márie, anjelov a svätých, ktorí nie sú mučeníci.

Červená farba je znakom ohňa a krvi, a preto je odznakom lásky a mučeníctva. Užíva sa na Turíce, na sviatky apoštolov a ostatných mučeníkov, ktorí zomreli smrťou mučeníckou.

Zelená farba je znakom kresťanskej nádeje, užíva sa na nedele po Troch Kráľoch a po Sv. Duchu, ako farba všednosti naznačuje náš tuzemský život.

Fialová (belasá) farba je znakom kajúcnosti, odriekania a pokory. Užíva sa v dňoch pôstnych.

Čierna farba je farbou smútku, odznakom smrti. Upotrebuje sa na Veľký piatok, pri sv. omši za mŕtvych a pri pohreboch dospelých.

BOHOSLUŽOBNÉ NÁDOBY.

Už v Starom zákone užívaly sa pri službách božích drahocenné nádoby. Podobne i pri službách božích Nového zákona sú potrebné posvätné nádoby.

Pri sv. omši sa upotrebuje:

Kalich, posvätná nádoba, v ktorej sa premení víno na krv Pána Ježiša.

Na utieranie kalicha užíva kňaz plátennú šatôčku: *purifikatorium*.

Patena, malá mištička na hostiu. Ako kalich, i patena musí byť pozlátaná. Na patenu sa kladie *palla*, štvoruholná tablička, ktorou sa pri sv. omši zakrýva kalich, aby doň nič nepadlo. Celý kalich sa prikryje *velumom*, štvorhlovou šatkou z látky omšového rúcha. Na to sa kladie *burza*, kapsička, tiež z látky omšového rúcha; do ktorej sa vloží *korporál*, je to složená biela šatka. Korporál sa pri sv. omši prestrie na oltár a na ňom je hostia, po premenení Telo Pána Ježiša.

Kanvičky (ampulky), na omšové víno a vodu.

Táčňa na umývanie rúk.

Iné kostolné nádoby:

Ciborium, kalich s pokrývkou, v ktorom sa držia sv. hostie pre veriacich. Ciborium je zahalené *velumom*.

Monštrancia je skvostná nádoba, v ktorej sa nosí Prevelebná Sviatosť pri sprievodoch, alebo sa vyloží na tróne nad oltárom na ve-

rejnú poklonu. Veľká sv. Hostia v monštrancii je v nádobke podoby polmesiaca, zvanej *lunula*.

Patina, mištička pre prijímanie veriacich.

Thuribulum, kadidelnica, na retiazkach visiaca nádoba na oheň, na ktorý sa sype tymián (kadidlo). Tymián sa drží v *navikule* (loďka), nádobe, podobnej lodičke.

Nádoby na sv. oleje: nádoba s písmenom O na olej pre katechumenov — krstencov, s I na olej nemocných a s C na krizmu.

Svätenica — na svätenú vodu a *kropáč* na kropenie svätenou vodou.

Zvonček omšový, ktorým miništrant pri sv. omši a pri požehnaní dáva veriacim znamenie.

Pozostatky svätých sú uložené v *relikviári*.

BOHOSLUŽOBNÉ KNIHY.

Obrady, modlitby a spevy, ktoré sa užívajú pri posvätných úkonoch, nachádzajú sa v bohoslužobných knihách. Takými sú:

Misál, alebo omšová kniha, obsahuje modlitby a čítania, ktoré kňaz číta pri sv. omši a iných obradoch, spojených so sv. omšou.

Rituál obsahuje modlitby, čo sa kňaz modlí pri udeľovaní sviatostí, pri pohrebných a iných obradoch mimo sv. omše.

Pontifikál obsahuje modlitby a obrady pre biskupa.

Breviár obsahuje modlitby, ktoré kňaz od-
bavuje denne v určitý čas.

Kniha „*Čítania a Evanjelia*“ obsahuje v
reči ľudu čítania a evanjelia, pripadajúce na
neделе a sviatky v roku.

BOHOSLUŽOBNÁ REČ A ČÍTANIE LATINY.

Bohoslužobnou rečou v Cirkvi pri posvä-
tých úkonoch je reč latinská. A to preto:

1. je rečou posvätnou. Pri bohoslužbách
užívame sväté miesto, rúcho, nádoby, preto
i reč nemôže byť všedná, každodenná, ale po-
svätá.

2. v dobe, kedy kresťanstvo v Európe sa
šírilo, reč latinská bola všeobecne rozšírená
a pri bohoslužbe i potom sa užívala, keď už
latinskou rečou sa nehovorilo.

3. latinská reč — ako mŕtvy jazyk — už
sa nemení a tak zaručuje tiež stálosť a ne-
zmeniteľnosť posvätným obradom.

4. jedinou rečou bohoslužobnou naznačuje
sa jednota viery medzi všetkými národmi.

5. touto rečou, ľudu nesrozumiteľnou, sa
naznačuje, že sv. viera obsahuje mnohé ta-
jomstvá, ktoré človek nemôže pochopiť.

Miništrant pri oltári odpovedá rečou latin-
skou, je potrebné, aby odpovedal správne a
jasne. Teda musí vedieť čítať a vyslovovať,
čo nie je jedno a to isté. I ten, kto vie dobre
čítať latinsky, nebude vedieť ešte správne

vyslovovať, keďže v latinčine je iný prízvuk ako v slovenčine. Preto správny prízvuk a správna výslovnosť! Najlepšie je, keď kňaz sám s chlapcami nacvičí miništranciu. Ak nemá toľko času, nech cvičí najstarší legionista alebo vodca družiny. Potom môžeme žiadať od našich legionistov, aby vyslovovali texty miništrancie dôstojne, s dobrým prízvukom, s jasnou výslovnosťou. Teda cvičiť spoločne!!

Pravidlá čítania a vyslovovania:

C pred e, i, ae, oe čítaj ako naše c: = excelsis.

c pred a, o, u, čítaj ako naše k: inimicus = inimikus, culpa = kulpa.

cc pred a čítaj ako kk: peccavi = pekávi.

cc pred e čítaj ako kc: ecce = ekce.

ae, oe — čítaj ako é: caelum = célum.

Ale Michaeli, nie Michéli!

di, ti, ni — čítaj ako: dy, ty, ny: nimis = nymis, tibi = tybi.

ti medzi dvoma samohláskami čítaj ako naše ci: cogitatione = kogitacione.

ei — čítaj ako eji: Dei = Deji.

oi — čítaj ako oji: introibo = introjibo.

ia — čítaj ako ija: gloria = gloriya.

qu — čítaj ako kv: quia = kvija.

x — čítaj ako ks: maxime = maksime.

totiusque vyslov totýjúske.

ČO ZNAMENÁ MINIŠTROVAŤ.

Miništroyať znamená niekomu posluhovať. V každej službe je niečo vznešeného a pekného, lebo v každej službe človek dá inému seba. Najkrajšia služba je tá, ktorou sa dávame Bohu, nášmu Stvoriteľovi. Celý náš život má byť službou Bohu, no najviac Mu slúžime vtedy, keď pri bohoslužbách sa dáme do jeho služby. Toto robia aj miništranti, ktorí pri bohoslužbách slúžia Bohu. Miništrant pri oltári koná najkrajšiu službu.

Táto služba je *vznešená*. Vo sv. omši sám Ježiš Kristus sa obetuje svojmu Otcovi. Kto teda miništruje pri sv. omši, samému Ježišovi, samému Bohu slúži.

Táto služba je *blahodárna*. Omšou sv. dostáva sa veriacim veľa milostí a požehnaní. Kto teda miništruje pri sv. omši je účastný mnohých milostí a obsiahne hojné požehnanie.

Táto služba je *vyznamenaním*. Kedysi službu, ktorú dnes miništrant koná, vykonávali z väčšej čiastky veriaci. Kto teda miništruje, je vyvolený zpomiedzi veriacich, je zástupcom veriacich a v mene ľudu koná

službu. Predtým ministrovali len klerici a v nebi ministrujú anjeli.

Preto kedysi len ten mohol ministrovať, koho biskup pre jeho svätý život vyvolil a poveril slúžiť oltáru. I dnes je veľkou milosťou pre každého, že môže ministrovať, že môže slúžiť v mene ľudu Kristovi, že môže pomáhať vysvätenému kňazovi pri oltári. Či teda nemá miništrant posluhovať pri oltári zbožne, dôstojne a pozorne?

Prečo? Lebo miništrant je:

Služobník Krista.

Čím väčší pán u koho slúžime, tým je i naše postavenie väčšie, tým je i naša služba dôležitejšia. Miništrant slúži Kristovi, Kráľovi neba i zeme. Na jeho zástave je napísané: „Kráľ kráľov a Pán pánov“. Jemu slúžiť, znamená sám byť kráľom, hovorí sv. Peter. Kráľovstvo, v ktorom miništrant koná službu, je kráľovstvo božie, jediné kráľovstvo, ktoré nikdy nezanikne. Služba, ktorú miništrant môže konať, je službou na najväčšom a najmohutnejšom diele — je to dielo najsvätejšej obety Ježiša Krista. Takému Pánovi, v takom kráľovstve, na takom diele byť účastným je ozaj veľkou a významnou vecou. Preto je miništrant ozaj služobníkom božím, služobníkom Kristovým — anjeli nebies sa čudujú a klonia sa pred ním, keď kráča ku oltáru.

Miništrant je:

Spoločník anjelov.

To, čo miništrant robí, konajú anjeli v nebesách. Pred trónom Baránka Božieho stále posluhujú. Sv. Ján apoštol vo svojom Zjavení píše: Hľa, trón stál v nebi a na tróne Sediaci, a ten, ktorý sedel, na pohľad podobný bol kameňu, jaspisu a sardisu, a dúha okolo trónu. Okolo trónu bolo štyriadvadsať stolíc a na stolicích sedelo štyriadvadsať starcov, odev tých do bielych šiat a na ich hlavách zlaté koruny. Sedem lúčov horelo pred trónom. Okolo trónu štvoro zvierat plných očí zpredu i zozadu. Prvé zviera podobné bolo levovi, druhé teľaťu, tretie malo tvár ako by ľudskú a štvrté podobné letiacemu orlovi. Okolo trónu a Baránka sú veľké zástupy anjelov a svätých. Tam pred tvárou Baránka slávia bohoslužbu, tak okázale a mohutne, tak veľkoryse a uchvacujúco, že sv. Ján upadol do vytrženia. Donesie sa kniha, ktorú nikto, mimo Baránka Božieho nemôže otvoriť. Fakle horia a anjel pohybuje s kadidelnicou, z ktorej vystupuje vonný oblak. Harfy zaznejú, nastáva spev a poklona.

Hľa, to je liturgia nebies, ktorá nepozná začiatok ani koniec.

Čo anjeli konajú v nebi, to v kat. chráme konajú miništranti. Každý kat. chrám je domom božím, v ňom stojí neviditeľný trón

nebeského Otca. Zázračne sostupuje pri premenení Baránok Boží na oltár. Kde je Kristus, tam sa otvárajú nebesá, sme v spoločnosti s jeho anjelmi a svätými, s celou víťaznou Cirkvou. Miništrant je viditeľným zástupcom anjelov. On nosí miesto anjelov svietnik, kadidelnicu, ampulky a knihu a dáva zvoncom na vedomie, „čo sa teraz má diať“. Či teda nie je miništrant spoločníkom anjelov?

Miništrant je:

Zástupca ľudu.

Obeta sv. omše je spoločnou obetou všetkých prítomných. Tu nielen nebeský Kristus obetuje, ktorý pri premenení sostupuje na oltár. Tu nielen kňaz obetuje, ktorý môže obetné dary premeniť a k nebu pozdvihnúť. Všetci prítomní veriaci spolu obetujú. Kňaz má hlavnú úlohu pri sv. omši, miništrant je zasa hlavným zástupcom ľudu. Smie sv. knihu nosiť, v ktorej je spísané slovo božie. Môže v mene ľudu obetný dar vína k oltáru doniesť, smie zvončekom ľud k zbožnosti a pozornosti vyzvať. Môže kňazovi odpovedať a jemu pomáhať. Miništrant je ako poslanec, ktorý v mene ľudu v snemovni hovorí. Miništrant, keď pri oltári obsluhuje a odpovedá — robí to v mene ľudu, Cirkvi a anjelov. Či sa teda nemá vyznačovať ten malý zástupca ľudu zbožnosťou a horlivosťou?

Konečne, miništrant je:

Zasvätený Pánovi.

Cirkev sv. službu miništranta vždy vážne a dôležite ponímala. Najmä kedysi tomu tak bolo. Vtedy miništrantmi neboli malí chlapci. Biskup vybral najlepších a najsúcejších mladých mužov pre službu pri oltári. Takíto muži boli zadelení do štyroch tried, a to:

1. Ostiariári alebo vrátnici; oni museli zvoniť, otvárať a zatvárať kostolné dvere a dávať pozor, aby ani jeden neverec nevstúpil do kostola.

2. Lektori alebo čitatelia; oni mohli spievať Epištolu, žehnať chlieb a plodiny.

3. Exorcisti alebo zaklínači; mohli pri sv. krste a iných sväteniach zaklínania diabla vykonávať.

4. Akolyti alebo vlastní služobníci oltára; mohli zapaľovať sviece, nosiť svietniky a doniesť víno a vodu k oltáru.

Dnes už len kandidáti kňazstva dostávajú pred kňazskou vysviackou tieto štyri nižšie stupne. Miništranti nemajú nijaké triedy, nijaké svätenia. A predsa jedno svätenie musel i malý zástupca ľudu prijať, prv ako sa stal miništrantom a to je sv. krst. Teda i miništrant musí prináležať k jednému sv. stavu, k stavu tých, čo majú posväcujúcu milosť, k stavu dietok božích, a to je tiež duchovný stav. Pri sv. krste boli sme pomazaní olejom, stali sme sa kresťanmi. Kresťan, to znamená

pomazaný, zasvätený Pánovi. Pri sv. krste sme dostali biely odev, sv. Pavol hovorí: „Kto bol pokrstený, obliekol Krista.“ V našej duši žije odvtedy Kristus, naše telo je chrámom, v ňom býva Kristus. Teda i naša duša má v sebe niečo kňazského. Preto môžeme i my s Kristom nebeského Otca v liturgii oslavovať a svätú obetu mu priniesť. Hľa, preto miništrant pri sv. službe oblieka biele rúcho, na pamäť: Ja som pri sv. krste obliekol Krista, Kristus veľkňaz žije vo mne. — Teda miništrant sa má usilovať, aby žil stále v posväcujúcej milosti. Kedykoľvek miništrant je pri oltári, má byť jeho duša čistá, Kristus musí skutočne v jeho duši aj bývať. Veď preto je: služobníkom Krista, spoločníkom anjelov, zástupcom ľudu a zasvätený Pánovi.

ČÍM MÁ BYŤ MINIŠTRANT.

Miništrant má vznešenú a svätú úlohu pri bohoslužbách. Teda miništrant má byť ozaj najlepším chlapcom. Má byť:

1. Celý chlapec.

Miništrant má v kostole popredné miesto, stojí blízko Boha. Ale miništrant i v živote každodennom musí byť prvý. Musí byť prvým v dobrom, musí dávať dobrý príklad, má byť vzorom pre ostatných chlapcov. Musí byť rodičom a predstaveným poslušný. Musí

byť v škole čestný a usilovný, musí najmä v náboženstve vynikať, nesmie byť zbabelcom! Keď je potrebné musí sa postaviť proti zlým kamarátom. Oproti cigánstvu, nečistote, zbabelosti, ľahostajnosti. Ba keď je to potrebné musí i brániť Cirkev, kňazov a vôbec katolícku vieru.

A jedno je vždy miništrant: veselým chlapcom. Dietky božie sa zrodily pre radosť. Miláčik chlapcov, sv. Filip z Neri, hovoril: Pre mňa by mohli deti i na mojom chrbte drevo rúbať, len nech nehrešia!

2. Čistý chlapec.

Celých chlapcov svet potrebuje v každom povolaní. Sú však vlastnosti, ktoré práve miništrant potrebuje, to sú zvlášťne čnosti miništranta. Medzi tieto čnosti predovšetkým patrí čistota, a to vnútorná a vonkajšia. Vonkajšok miništranta musí byť čistý, špinavý miništrant nemá byť pri oltári. Veľký Boh, ktorému miništrant slúži, je samé svetlo, poriadok a krása. Biele musia byť oltárne plachty, na ktorých sa Sv. Telo obetuje, čistý a zlatý kalich, v ktorom bude Krv nášho spasenia. Tak to žiada úcta k svätému a čistému Bohu. Keď už nečisté veci musia byť čisté pri bohoslužbe, čo treba potom žiadať od služobníka oltára! Preto miništrant nech je slušne oblečený, ruky nech má čisté, tvár umytú, vlasy učesané. Najmä na prsty dbajme, nech nie sú špinavé od atramentu, nechty nech má

ostrihané a pekne očistené. Podľa možnosti boso v lete neminištrovať!

S čistotou vonkajšou súvisí čistota vnútorná. Tá nech sa prejavuje v rečiach a v skutkoch. Miništrant čistý na duši a na tele má sa ráno predstaviť Pánu Bohu, aby mu slúžil.

3. Presný chlapec.

V celom svete panuje podivuhodný poriadok a presnosť. Boh stvoril svet, každej veci vymedzil čas a presne riadi celý svet. Boh nás i v pravý čas vykúpil. Ale aj Boh žiada presnosť od nás. Preto chce mať i pravých a presných služobníkov, na ktorých sa možno spoľahnúť. Teda miništrant má byť presný, má v pravú hodinu vstať a prísť včas do sakristie, aby sa mohol pripraviť na bohoslužby. On má čakať na kňaza, nikdy nie opačne!

4. Zbožný chlapec.

Zbožnosť je veľmi dôležitá — preto zbožní ba svätí musia byť miništranti, aspoň musia chcieť byť takými. No tu mnohí povedia: zasa len zbožnosť, svätosť! A tu predstavujú si bledého, zvädnutého chlapca, s ovesenou hlavou, ktorý pozerá len pred seba, ani čo by bol niečo stratil. Ktorý nič nevie o rytieroch, o zlatom zámku a ktorý radšej umrlčiu hlavu má v rukách než futbal. Nie, taký nesmieš byť! Zbožným byť, znamená, mať radosť

z Boha a mať radosť z jeho služby, často volať s Dávidom: „Chcem pristúpiť k oltáru božiemu, k Bohu, ktorý je radosťou mojej mladosti.“ Aký by to bol miništrant, čo by nemal radosť z Boha a z jeho služby? Aký by to bol miništrant, čo by sa nerád modlil a nezachovával by prikázania božie?, čo by nerád pristupoval ku sv. sviatostiam?

A ako chce miništrant málo alebo vôbec nie zbožný donášať obety, ktoré jeho služba žiada? Služba miništranta je obetná služba. Len zbožný chlapec má silu obety prinášať. „Radosť k Bohu, je naša sila“, čítame v Písme sv. To znamená, ráno vstávať, kým moji kamaráti ešte spia. A keď priatelia v nedeľu idú na výlet, ty ideš do kostola, aby si sa modlil: „Chcem pristúpiť k oltáru božiemu, k Bohu, ktorý je radosťou mojej mladosti!“ Len zbožný miništrant môže ozajstne tieto slová povedať. A takýto miništrant znesie i potupu a výsmech od sprostých kamarátov, čo ho vysmieávajú, že chodí miništrovať. Zbožný miništrant je hrdý, že môže pre meno Ježiša trpieť.

Hľa, takýto má byť naozajstný miništrant: čistý a poriadny na tele i na duši, presný a spoľahlivý, šlachetný a veselý a konečne zo srdca zbožný. Či si takýmto miništrantom? Ak nie — usiluj sa, aby si sa stal takýmto miništrantom, len potom budeš skutočným služobníkom oltára. Potom nebudeš len obetné dary k oltáru donášať, ale sám budeš

obetným darom a svetlo pre Ježiša Krista. Cirkev ťa chce takéhoto mať! I tebe patria slová Kristove: „Vaše svetlo nech tak svieti pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky a oslavovali vášho Otca, ktorý je na nebesách.“ (Mt 5, 16.)

LEGIO ANGELICA

ČO JE „LEGIO ANGELICA“.

„Legio Angelica“ je družina chlapcov — miništrantov, ktorí chcú verne slúžiť sviatostnému Spasiteľovi, svojmu najvyššiemu Kráľovi, ako posluhovaním v chráme, tak príkladným a apoštolským životom.

Samotné meno „Legio angelica“, anjelská légia, značí obetavú lásku prvých kresťanov ku Spasiteľovi. Toto meno dostala skutočná „légia thebaiská“, ktorú viedol sv. Mauritiús. Bola to légia afrických vojakov-kresťanov z Thebaidy. Táto šľachetná vojenská posádka bola rozložená od priesmyku sv. Bernarda v Alpách, cez Kolín až po Trevír. Keď sa cisár dozvedel, že táto légia je kresťanská, rozkázal popraviť každého desiateho vojaka. Nepomohlo to. Ostatní vojaci odkázali cisárovi: „Máš právo na naše životy, ale na duše naše nemáš práva. V tom poslúchame iného Kráľa!“ Na túto odpoveď boli všetci popravení. Bola to skutočne anjelská légia! Dali sa do služieb Krista a za neho obetovali i svoje životy.

Naši miništranti chcú vytvoriť takú anjelskú légiu. Dali sa do služieb najvyššieho Kráľa, sviatostného Spasiteľa. Čnosti thebaiskej

légie majú ozdobovať každého miništranta. Musia byť statoční, obetaví, poslušní, presní, aby každý bol včas pripravený ku službe oltára. Miništrant však musí byť príkladný, má sa s radosťou ponúknuť všade, kde by mohol prisluhovať pri sv. omši. Ako pri miništrovaní, tak v celom živote má si svojim vystupovaním získať každého, kto ho pozoruje.

Miništranti chcú byť apoštolmi dobrého kresťanského života. Kedy budú najlepšie apoštolovať? Keď budú všade poriadni a najmä v kostole pri miništrovaní zbožní a vážni. Tu sú na očiach všetkým. Každý ich pozoruje. Každý, i ten, kto by nechcel, musí si ich všímať. Miništranti zas nesmú zabúdať, že je to ich svätou povinnosťou, aby boli vzornými chlapcami. Veď kto z veriacich stojí tak blízko živého Boha, ako práve miništrant? Kto je účastný toľkých milostí sv. omše ako práve miništrant?

Za tieto veľké milosti musia byť aj vďační svojmu Kráľovi. Za lásku odovzdajú drahému Spasiteľovi svoju lásku, celé svoje srdce. Ku sv. omši prídu prisluhovať s láskou, ochotou a horlivosťou.

Kto má pracovať za LA? Každý, komu záleží na dobrej veci. Musíme pamätať, že z miništrantov sa regrutujú budúci kňazi, laickí apoštoli, horlivci za sv. misie. Keď chceme mať uvedomelých apoštolov Kat. akcie, vychovávajme si tých, ktorí nám stoja najbližšie, našich chlapcov — miništrantov.

A kňazom bude na tom azda najviac záležať, aby sme mali svedomitých a zbožných miništrantov. Keď ich chceme mať, vychovávajme ich v duchu stanov LA.

LA chce, aby služba božia konala sa sväte, slušne a dobre. Toto dosiahne dobrými, Boha milujúcimi chlapcami. LA je pod ochranou našich vierozvestov sv. Cyrila a Metoda. Títo sv. apoštoli priniesli našim predkom vieru, učili náš ľud pristupovať k oltáru. Naši miništranti chcú vynikať tam, kde postavili náš národ naši prví vierozvestovia. Chcú si vy dobyť večnej slávy a pravej veľkosti pri oltári, v blízkosti Spasiteľa.

NAČO JE „LEGIO ANGELICA“.

Členovia LA vychovávajú sa na základe kat. liturgie. Program tejto liturgickej družiny je ozaj časový a veľkolepý.

1. Legio Angelica je ozdobou našich bohoslužieb. V katedrálnom chráme dodávajú lesku pri bohoslužbách do snehobielych superpelicií poobliekaní klerici. No, farský chrám tejto ozdoby nemá. Krásu farských bohoslužieb nádherne doplnia miništranti so svojimi predpísanými, vkusne upravenými rúchami. Členovia LA pri oltári sú telesnou strážou Pána Ježiša. Svoje sily dávajú do služieb oltára najmä pri Najsv. obeti. Svojou liturgickou rovnošatou, zbožnosťou, úprim-

nosťou a úctivosťou zastupujú anjelov pri oltári. Pri verejných vystúpeniach — pri procesiách, sprievodoch sa sbor našich miništrantov nádherne uplatní. A kedykoľvek Kráľ kráľov pozerá zo zlatej monštrancie alebo z tabernákula na túto družinu, je spokojný, lebo má nesmierne rád dietky okolo seba. Veriaci ľud sa tiež teší tejto pestrej, ale anjelskej asistencii pri oltári.

2. LA je dôležitá aj *pre povznesenie liturgického spevu*. Môže nám slúžiť za základ scholy, ktorej organizovanie i pri farských kostoloch odporúčajú pápežské listy. Spev je dôležitou súčiastkou bohoslužieb. Dobre zriadený a nacvičený spev je najkrajšou a najobľúbenejšou modlitbou.

LA by bola tým ideálnym chórom, ktorý by v kostoloch viedol spev i modlitby. Týmto by sa spev dostal v našich kostoloch na jemu patriace miesto. Takýmto činom by sa umožnil i výcvik gregoriánskeho spevu, ktorý Cirkev v našich časoch tiež súri.

3. Konečne, LA je nám potrebná *pre výchovu mládeže*. V mladom veku dá sa duša formovať. Akú dostane podobu, aký charakter si nadobudne teraz, taká bude i v budúcnosti.

Veľký význam LA pre dnešnú mládež je v eucharistickej výchove. Svätostánok je osou, okolo ktorej sa točí život legionistu a sviatostný Spasiteľ je slnkom, ku ktorému chlapcova duša smeruje. Legionista je vychovaný

priamo v ovzduší oltára. Pravda, táto výchova sa musí diať v duchu liturgického hnutia. Chlapec sa najprv musí soznámiť so sv. liturgiou, musí poznať jej smysel a význam. Takto sa pomaly, ale isto bude vžívať do hlbokých myšlienok, ktoré sú skryté v rúchu symbolických úkonov. Ďalej naučí sa činne zúčastniť na bohoslužbách: s kňazom spolu sa modliť a v duchu s ním spojený konať bohoslužby.

Dobre vychovávaná družina LA môže sa stať požehnaním pre celú farnosť. Keď duchovný získa chlapcov — nenájde spoľahlivejších pomocníkov a apoštolov! Z tohto malého semienka vyrastie káder mužov. A to nebudú trstiny vetrom sa klátiace, to nebudú spiaci katolíci, matrikovi katolíci. Budú to mužovia živej, silnej viery, ktorí na smrť verní budú pomáhať budovať kráľovstvo Kristovo vo farnosti.

Veľkolepým úsekom činnosti LA je kňazské povolanie. Legionista je v stálom styku so Spasiteľom. Každý deň stojí pri oltári, tu jeho duša dýcha eucharistickým životom, tu naplňa sa srdce láskou, živou vierou, oduševnením, tu počúva hlas zo svätostánku: Pod' za mnou!

Boh si obyčajne z miništrantov vyberá kňazov, a preto sú legionisti vo vlastnom smysle kňazský dorast. Miništrant, ktorý dlhé roky stál tak blízko oltára, spolupracoval s kňazom pri sv. omši, je spôsobilý vykonať

vať tajomstvá božie. Ulica, zlá škola nám nevychová kňazov. LA chce nám dať čistých kandidátov svätého kňazstva.

LA je nám veľmi potrebná, jej program je pekný, len ho musíme vykonať, uskutočniť! Ide o dielo božie, ktoré bude mať pre náš náboženský život veľký význam.

STANOVY DRUŽINY „LEGIO ANGELICA“.

I. Legio Angelica.

1. Legio angelica je družina chlapcov, ktorí chcú verne slúžiť Sviatostnému Spasiteľovi, svojmu najvyššiemu Kráľovi, ako posluhovaním v chráme tak príkladným a apoštolským životom.

2. LA je družina liturgická, to jest členovia sa vychovávajú na základe katolíckej liturgie.

II. Účel družiny.

1. Dôstojné posluhovanie pri bohoslužbách.

2. Výchova k opravdivému kresťanskému životu na základe sv. liturgie.

3. Výchova pre apoštolát v Katolíckej akcii.

4. Výchova pre misijný apoštolát. Preto každý legionista má byť členom Pápežského diela Detinstva Ježišovho.

III. Ochrancovia a vzory.

1. Hlavnými ochrancami družiny sú naši slovenskí vierozvestovia, sv. Cyril a Metod.

Ich sviatok (5. júl) je výročným sviatkom družiny.

2. Inými vzormi sú: sv. Tarzícius, sv. Alojz a sv. Tomáš Aquinský.

IV. Rozdelenie členov.

1. Riadni, ktorí pravidelne miništrujú.

2. Mimoriadni, ktorí nemôžu pravidelne miništrovať, ale chcú žiť v duchu družiny.

3. Riadnym členom môže sa stať každý chlapec, ktorý doplnil šiesty rok. Riadne členstvo prestáva osemnástym rokom.

4. Prijatý môže byť len ten, kto dostane od rodičov písomný súhlas.

V. Spravovanie.

1. Celú družinu spravuje generálny riaditeľ, ktorým je jeden z diecezálnych riaditeľov.

2. Družinu v biskupstve vedie diecez. riaditeľ, ktorého menuje Ordinariát.

3. Miestnu družinu spravuje miestny duchovný správca alebo jeho zástupca, ale vždy kňaz, ktorý si zvolí jedného z členov za svojho zástupcu.

VI. Vlastnosti členov.

Čnosti, ktoré majú zdobiť členov:

1. Úprimná zbožnosť.

2. Radostná poslušnosť a verná oddanosť duchovnému otcovi.

3. Stála pohotovosť a vážnosť vo vykonávaní sv. funkcií.

4. Svedomité plnenie stavovských povinností.

5. Anjelská čistota v myšlienkach, rečiach a skutkoch.

VII. *Povinnosti členov.*

1. Každý legionista, ako člen Detinstva Ježišovho, denne sa modlí: Jeden Zdravas a „Svätá Panna Mária, oroduj za nás a za úbohé dietky pohanské“. Pred miništrovaním sa vždy pomodlí ku sv. anjelovi strážcovi: Anjel boží, strážca môj, ráč vždycky byť ochranca môj!

2. Apoštolujú:

- a) vlastným dobrým príkladom (predovšetkým v chráme, pri oltári),
- b) šírením kat. tlače,
- c) činnosťou misijnou.

VIII. *Povinnosti v družine.*

1. Stanovy svojej družiny budú radostne a verne zachovávať.

2. Budú čítať družinský časopis.

3. Každá družina pošle do Ústredia aspoň raz do roka zpravu o stave členstva a o svojej činnosti.

4. Každú zmenu bydliska a povolania oznámi člen miestnemu riaditeľovi a ten Ústrediu, ktoré vedie soznam a adresy členov.

IX. *Prostriedky k cieľu.*

1. Denná modlitba, ktorá bude členom pravidelným duchovným pokrmom. (Voľný čas v kostole použijú na modlitbu, alebo náb. čítanie. V kostole sú v blízkosti Boha, preto všade, i v sakristii, zachovávajú úplné ticho.)

2. Nakoľko je to možné, budú každodenne prítomní na sv. omši a na iných pobožnostiach.

3. Časté sv. prijímanie. Na prvú nedeľu v mesiaci a výročné sviatky bude pre všetkých povinné a spoločné.

4. Podľa možnosti sa zúčastnia každý rok na exercíciách.

5. Raz do roka usporiada družina deň duchovnej obnovy.

X. *Schôdzky.*

1. Schôdzky sa budú konať za vedenia riaditeľa alebo jeho zástupcu aspoň dva razy mesačne.

2. Účasť na schôdzkach je povinná, každá neprítomnosť musí sa riadne ospravedlniť.

XI. *Mimoriadne podniky.*

Čulý život v družine udržujú:

1. Príležitostné pobožnosti (adorácie, troj alebo deväťdnové).

2. Spoločné sv. prijímanie (na prvú nedeľu a väčšie sviatky) v úbore liturgickom.

3. Spoločné vychádzky a výlety (v lete).

4. Poriadanie akadémií a divadiel nábož. a veselého obsahu.

5. Za zomrelého člena obetujú jedno spoločné sv. prijímanie a pamätajú na neho v modlitbách.

XII. Založenie miestnej družiny.

1. Aby družina mohla vzniknúť treba aspoň štyroch chlapcov.

2. Založenie sa stane vždy po predchádzajúcej porade a svolení duchovného správcu.

3. Potrebné pokyny, legitimácie a odznaky pošle na požiadanie Ústredie LA.

XIII. Prijatie a vylúčenie.

1. Chlapec, ktorý sa hlási do LA, bude prijatý ako čakať. Čakaťská lehota trvá 3 mesiace. V tomto čase si osvojí čakať základné znalosti a složí pred riaditeľom skúšku.

2. O spôsobilosti prijatia rozhodne riaditeľ.

3. Ak sa nedá život niektorého člena srovnáť s duchom LA, bude vylúčený.

4. Na vylúčenie stačí:

a) ak člen na druhé verejné napomenutie neposlúchne riaditeľa,

- b) ak sa dopustil ťažkých priestupov
(zlé reči, návšteva zlej spoločnosti
atď.).

5. O vylúčení rozhodne riaditeľ.

(Tieto stanovy boli schválené Ordinariátom v Nitre
13. V. 1939 a Ordinariátom v Spišskej Kapitule 15.
VII. 1939.)

ČASŤ PRAKTICKÁ

SMYSEL, DEJINY A STAVBA SV. OMŠE.

Kňaz sa musí dlho pripravovať a učiť prv ako by mohol prijať svätenia a pristúpiť k oltáru. Veď sa pripravuje na vznešenú, svätú úlohu! Preto i miništrant sa má pripravovať a len tak má byť pripustený do služby oltára. Ako kňaz musí skladať mnohé skúšky, tak má byť i miništrant skúšaný od svojho farára, či má správne porozumenie a potrebnú vedomosť pre službu oltára. Predovšetkým má, nakoľko to jeho veku zodpovie, porozumieť smyslu sv. omše, má sa oboznámiť s dejinami a stavbou sv. omše. Má sa naučiť miništranciu dobre a nazpamäť a len potom môže miništrovať.

Jadrom liturgie je sv. omša. Každé katolícke dieťa vie, čo je sv. omša a čo ona znamená pre katolíka. Úplnú veľkosť a hĺbku my nikdy neporozumieme, čo ako starí a učení budeme. Miništrant, ktorý stojí tak blízko oltára, má však viac vedieť o sv. omši ako ostatní chlapci. Preto hovoríme o smysle, dejinách a stavbe sv. omše.

Smysel sv. omše.

Vo sv. omši obetuje sa Kristus za nás a s nami nebeskému Otcovi. Oslavuje takto ne-

beského Otca v najväčšej miere a dáva nám účasť na jeho božskom živote.

1. Spasiteľ sa *raz* na kríži za nás obetoval krvavým spôsobom Otcovi nebeskému. Sma-
zal tým hriech, premohol smrť a diabla. A
preto slávnostne vstal zmŕtvych. Vstúpil na
nebesá a predstúpil pred svätú tvár nebeské-
ho Otca ako pravý obetný Baránok, ktorý bol
zabitý, ale, ktorý znovu ožil. Teraz je pri
Otcovi ako náš večný Veľkňaz. Stále prosí za
nás Otca. Jeho oslávené rany sú pamiatkou
utrpenia a smrti. Okolo neho stoja anjeli a
množstvo svätých a svätíc. Chvália Boha, ďa-
kujú mu a prosia za nás — skrze Krista,
s Ním a v Ňom.

My kresťania na zemi patríme Kristovi.
Sme členmi jeho sv. Cirkvi. Nemáme naňho
nikdy zabudnúť a vždy užšie máme s Ním
srásť. V tajuplnom, sviatostnom spôsobe má-
me dovolené zúčastniť sa na jeho smrti,
zmŕtvychvstaní a nanebevstúpení. S Ním,
ktorý obetou kríža otvoril nebesá, máme sa
obetovať Otcovi nebeskému. My už teraz má-
me právo stáť pred Otcom v nebesách, aby
sme ďakovali a chválili.

2. Sv. omša je nielen obetou Ježiša Krista,
ale i *obetou našou*. Po nanebevstúpení Kris-
tovom my veriaci kresťania tvoríme s Ním
jeden celok, jedno duchovné telo. On je na-
šou hlavou, my Jeho údami. Čo koná Ježiš
Kristus, koná spolu s nami. I svoju novozá-

konnú obeť koná s nami. Obetuje seba i nás — my obetujeme Jeho, ale i seba.

3. Sv. omša znamená i *príchod Ježiša Krista k nám*. Preto spievame po prefácii: „Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom.“ Deň po deň nás navštevuje, aby sa obetoval za nás, nasýtil, posilnil nás a zostal s nami.

4. Sv. omša je i *hostinou*. K obete patrí aj obetná hostina. Ježiš Kristus nás nielen navštívi, nielen sa obetuje za nás, ale nás i pohostí, posadí k svojmu kráľovskému stolu a podáva najcennejšie jedlo a nápoj: svoje vlastné Telo a svoju vlastnú Krv.

Sväté prijímanie je dokončením sv. omše. Preto mali by sme pri každej sv. omši prijímať. Najmä miništrant má pri sv. omši prijímať. Preto ani nemá prv miništrovať — len keď už prvý raz pristúpil ku sv. prijímaniu.

Väčšieho na svete nemáme ako je sv. omša! Preto miništrant nech sa usiluje hlbšie vniknúť do významu sv. omše, aby tým ochotnejšie prislúhoval.

Dejiny sv. omše.

Sv. omša má dlhé dejiny za sebou. Jej podstata a základná stavba je však cez 1900 rokov rovnaká. Jej rámec a okrasa, čítania, modlitby a ceremónie, ktoré sú s tým spojené, sa postupom času vyvíjali.

Prvú sv. omšu slávil sám Kristus vo večeradle. Bola pripojená ku veľkonočnej sláve

nosti Židov. Táto slávnosť pozostávala z čítania, modlitby a spevu žalmov. Kristus povedal pritom i kázeň — mal kňazskú reč. A už i tri hlavné čiastky sv. omše môžeme ustáliť: Ježiš vzal chlieb, potom víno a povedal: Toto je telo moje, toto je krv moja — tu je premenenie. Podával svojim apoštolom a povedal: Vezmite, jedzte a pite — tu je sv. prijímanie.

Apoštoli slávili pravidelne svätú obetu. Volali to „lámanie chleba“ alebo tiež Eucharistia, to jest poďakovanie. Slávnostná modlitba, ktorá uvádza svätú obetu, prefácia, je poďakovaním za veľké milosti vykupiteľského diela.

V prvých storočiach musela sa sv. obeta pre prenasledovanie Cirkvi zväčša len jednoducho a skromne sláviť. Keď však Cirkev za cisára Konštantína dosiahla slobodu (roku 313), mohla sv. omšu veľkolepejšie vybaviť!

Okolo 4. a 5. storočia slávila sa sv. omša v Ríme takto: Veriaci shromaždili sa s pápežom v určitom kostole a odtiaľto išli s procesiou do chrámu, kde sa v ten deň mala konať spoločná obeta. To bol štacionálny chrám dňa. Pri týchto procesiách spievali Litánie (prosby): totiž Kýrie eléison. Pozostatok máme i v dnešnej omši. Pri vstupe do kostola chór a ľud spieval vchodovú pieseň — introitus. Keď sa kňaz už obliekol a ľahol si pred oltárom na znak klaňania (stupňová modlitba ešte nebola) nasledovala poučná čiastka sv. omše.

Lektor, subdiakon a diakon prečítali tri čítania: jedno zo Starého zákona, jedno z Listov apoštolských a jedno z Evanjelia. Čítanie sa spievalo na kancli, takzvanom Ambon. Na ceste tam spieval chór medzispevy. Ku Evanjeliu bola pripojená kázeň pápežova. Po poučnej čiasťke nasledovala slávnostná prosebná modlitba. (*Oratio fidelium* = modlitba veriacich.) Tým sa prípravná čiasťka sv. omše skončila. Volala sa tiež omša katechumenov — lebo na nej mohli byť katechumeni, t. j., ktorí sa pripravovali na prijatie sv. krstu. Na konci prípravnej čiasťky boli katechumeni i verejní hriešnici prepustení.

Pri obeti smeli byť len pokrstení veriaci, ktorí pri nej i prijímali. Obetná čiasťka sa začala oferou. Veriaci sami donášali chlieb a víno pre svätú obetu a dary pre výživu kňazov a chudobných. Diakon oddelil dary pre obetu a doniesol ich na oltár. Biskup povedal nad nimi obetnú modlitbu, našu tzv. tichú modlitbu, sekretu. Potom začal slávnostné „poďakovanie“, prefáciu s tým úvodom ako dnes. Veľká obetná modlitba, kánon, v ktorého strede je premenenie, bola ukončená od ľudu s „Amen“ — pred *Pater noster*.

Sväté prijímanie dostali veriaci na mieste stojačky, kňaz podával sv. Telo, sv. Krv. Sv. Telo dostávali na dlaň pravej ruky. Pritom sa zasa spievala antifóna so žalmom, *Communio*. Po jednej ďakovnej modlitbe sa slávnosť skončila. Pápež, odchádzajúc od oltára, po-

žehnal ľud. Táto obyčaj prešla do každej sv. omše.

Omšová kniha, v ktorej sú všetky texty spolu, ešte nebola. Kňaz modlil sa iba orácie, prefáciu a Pater noster. Diakon spieval evanjelium, subdiakon epištolu, chór a ľud spieval odpovede a príslušné spevy. Tie vedel ľud nazpamäť. V neskorších storočiach, keď sa sv. omša i súkromne slávila, posbierali všetky texty do jednej knihy, v omšovú knihu (Misál), a kňaz sa modlil i to, čo pri slávnostnej sv. omši diakon a chór spieva. Postupom času boli vsunuté i iné rozličné modlitby a spevy, tak prípravná modlitba, Glória, Crédo, modlitby pri príprave obety, pred prijímaním a konečne posledné evanjelium.

Dnešná forma sv. omše bola pápežom Píom V. v 16. storočí právoplatne ustanovená.

Stavba sv. omše.

Rozoberieme nakrátko jednotlivé časti.

Úvod (príprava).

Prípravná modlitba.

a) Stupňová modlitba je prípravná modlitba kňazova, ktorá len neskoršie bola zavedená. Modlili sa ju predtým na ceste k oltáru. I dnes sa ju modlí kňaz prv ako by vystúpil k oltáru a začal omšu. Najkrajšie to vidieť pri slávnostnej omši. Vtedy kňaz nenesie kalich na oltár, ale zastane zaraz pri

stupňoch. Nemôže prv pristúpiť k oltáru, iba keď skrúšene vyznal svoju hriešnosť v *Confiteor* a tak si očistil srdce.

Stupňová modlitba má dve časti. Prvá pozostáva zo 42. žalmu. Začína slovom *Judica* a končí s *Glória Patri*. Orámovaný je antifónou (protispev), ktorá začína slovom *Introibo*. Antifóna je verš, ktorý žalm uvádza a ktorý na konci sa opakuje. Ozdobuje žalm tak, ako rám ozdobuje obraz. Preto býva i rámcovým veršom pomenovaná. Predtým sa antifóna opakovala po každom verši žalmu. Obyčajne býva vzatá zo žalmu a vyjadruje hlavnú myšlienku celého žalmu alebo dotyčného úkonu. Tak je to i pri stupňovej modlitbe. Žalm *Judica* bol založený Dávidom na úteku pred nepriateľmi. Vyjadruje jeho túžbu po svätom Jeruzaleme. Aj Cirkev prichádza vo sv. omši zo sveta, kde je prenasledovaná a pokúšaná, plná túžieb po svätyni božej.

Druhá časť stupňovej modlitby pozostáva z vyznania: *Confiteor*. Je to verejná spoveď, ktorú kňaz a miništrant v mene ľudu vykonávajú. Vyznajú si vzájomne svoju hriešnosť a modlia sa jeden za druhého: chcú tak svoje srdce očistiť a pripraviť na sv. obeť. Po modlitbách rozhrešenia a po niekoľkých vzývaniach kňaz vystupuje, modliac sa, k oltáru.

b) Prípravný spev:

Introitus (pieseň vchodu). Tu sa vlastne začína sv. omša. Pri slávnostnej sv. omši

spieva introitus chór, kým sa kňaz modlí stupňovú modlitbu. Pozostáva z jednej antifóny a z prvého verša nejakého žalmu s *Glória Patri*. Na konci sa antifóna zopakuje. Introitus patrí ku menlivým čiasťkam sv. omše. Chce vyjadriť hlavnú myšlienku, náladu dňa alebo sviatku.

Bohoslužba modlitby.

Kyrie eleison. Prastaré grécke prosebné volanie Cirkvi ku Kristovi z čias, keď sa v Ríme liturgia ešte grécky odbavovala. Kristus je náš Kyrios, t. j. Pán. Kyrios bol menovaný v starom Ríme cisár, ktorému ako človekovi preukazovali božské počty. Kristus je však jediný Bohočlovek, ktorému sa klaníme a od ktorého všetko milosrdenstvo očakávame.

Glória. Veľká doxológia, t. j. chválospev Najsv. Trojice. Bolo len neskoršie do sv. omše vsunuté. Modlí sa alebo spieva v dňoch, ktoré majú slávnostný ráz. Glória nie je v omšiach, ktoré sú vo fialovej alebo čiernej farbe.

Dominus vobiscum. Týmto slovom sa pozdravuje kňaz a ľud. Tvoria predsa spoločnosť v Bohu. Každá slávnostná modlitba sa uvádza týmto pozdravom.

Oratio (cirkevná modlitba). Začína výzvou *Orémus*, modlime sa. V dávnejšom čase nasledovalo mlčanie. Veriaci sa ticho modlili. Na konci shrnul kňaz prosbu celej obce v tej-

to slávnostnej modlitbe. Oratio smeruje obyčajne k Bohu-Otcu a končí slovami: Skrze Pána nášho Ježiša Krista, Syna tvojho atď. Veď Spasiteľ hovorí: Nikto nepríde k Otcovi *iba* skrze Syna. *Amen* znamená súhlas s kňazom. Toto amen by mal odpovedať všetok shromaždený ľud. Obyčajne sa pridávajú ku modlitbe dňa i iné modlitby, ktoré sú predpísané v cirkevnom kalendári.

Bohoslužba náuky.

Lectio (čítanie). S ňou sa začína bohoslužba náuky. Obyčajne, ale nie vždy, býva vzatá z Listov apoštolských. Preto sa menuje i *Epistola* (epistula = list). Niekedy sa číta i odsek zo Starého zákona, Skutkov apoštolských, alebo zo Zjavenia sv. Jána.

Graduale (stupňový spev). Medzispev medzi čítaním a evanjeliom vo dvoch veršoch, ktoré sú obyčajne vzaté zo žalmov. Sú zároveň odpoveďou na lekciu. Vo veľkonočnom čase sa na miesto Graduálu spieva Aleluja.

Verš Aleluja. Ku Graduálu sa pripojujú dve aleluja s jedným veršom, na konci ktorého sa aleluja opakuje. Aleluja je víťazný spev Cirkvi, mohli by sme povedať, hymna kráľovstva božieho. Uvádza radostnú zvesť evanjelia.

Tractus. Od nedele „Septuagesima“ cez celý pôst nespieva sa aleluja. Víťazné volanie nehodí sa do vážnej doby boja a kajúcnosti. Uvádza evanjelium v časoch pokánia.

Sequentia. V niektorých omšiach nasleduje ešte táto slávnostná pieseň. Tak na Veľkú noc, Turíce, Božie Telo, Sedembolestnej P. Márie a v zádušných sv. omšiach.

Evanjelium. Evanjelium je vrcholom bohoslužobnej náuky. Sám Kristus k nám hovorí. Sprítomňuje sa vo svojom slove. A tak je na počiatku i slávnostne uvedené s veršom: Dominus vobiscum. Kniha je obrazom Slova božieho. Preto tiež evanjelium zakončí sa pobožkaním knihy a radostným zvolaním: Laus tibi, Christe (chvála ti, Kriste). Po evanjelie má byť vo farských kostoloch kázeň ako vysvetlenie slova božieho.

Crédo. Je to slávnostné vyznanie viery, ako bolo na cirkevnom sneme v Nicei (r. 325) a Carihrade (r. 381) ustálené. Je to nábožný súhlas Cirkvi so všetkým, čo nám Kristus zjavil.

Obetná príprava.

Chlieb a víno prinášame na oltár a podávame Bohu. Sú znakmi nášho obetavého ducha.

Offertórium (pieseň obetovania). Pôvodne procesiová pieseň k ofere, ktorú sme opísali v odseku „Dejiny sv. omše“. Dnes je to iba skrátená čiastka toho.

Obetné modlitby. Modlitby, ktoré dnes kňaz pri obetovaní chleba a vína hovorí, zaviedly sa len neskoršie. Nikdy sa ich nemodlili nahlas. Modlitba pri miešaní vody s ví-

nom je stará vianočná orácia. Vlastná modlitba obetovania je

Secreta (tichá modlitba). Sekreta značí doslovne oddelenie. Je to modlitba nad oddelenými obetnými darmi.

Obetný úkon.

Prefácia. Slávnostná modlitba eucharistická. Veľké vďaky vzdávanie. Mení sa podľa sviatkov, má však vždy jednu hlavnú myšlienku: vďaku a oslavu Otca za veľké vykupiteľské dielo skrze Krista, nášho Pána. Na konci sa Cirkev zapojí do chválospevu nebeskej liturgie, anjelov a svätých: Svätý, svätý, svätý! a hneď nasleduje

Cánon. Je pokračovaním prefácie, je to slávnostná obetná modlitba. Jeho stredom je *premenenie* našich darov na Telo a Krv Krista. V spomienkach myslí Cirkev na všetkých členov v nebi, na zemi a v očistci. Všetci tvoria veľkú spoločnosť bratov a sestier. Všetci majú účasť na veľkej obeti. Koniec modlitby je krásna doxológia (chválospev): Skrze Krista, s Kristom a v ňom... Končí sa s Amen ľudu.

Obetná hostina.

Medzi premenením a prijímaním je *Pater noster*. Shrňuje v sebe smysel celej obety: Človek dáva sa Bohu, Boh dáva sa človekovi. Prvá časť hovorí o oslávení, ktoré my Bohu

donášame, druhá časť o chlebe života, odpustení hriechov a vykúpení, ktoré nám Boh dáva. Teraz, keď Kristus s nami obetuje, smieme povedať nášmu Spasiteľovi „Otče“.

Lámanie hostie. V prvotných bohoslužbách nebolo hostií ako dnes, premenené obetné chleby musely byť pred rozdávaním rozlámané. Čiastky rozlámaných chlebov posielali sa iným Cirkvám, biskupom, na znak spoločenstva a pokoja v Kristu. Odtiaľto je pozdrav: Pax Domini sit semper vobiscum (Pokoj Pánov nech je vždy s vami). Odtiaľ tiež modlitba za pokoj, čo nasleduje po Agnus Dei. K tejto modlitbe sa pripojuje pri slávnostnej sv. omši božk pokoja, ktorí si kňaz a leviti vzájomne dávajú; v kláštore si ho dáva celá spoločnosť — na znak jednoty v Kristu. Niekedy sa odložil i kus sv. Tela Kristovho až do nasledujúcej sv. obeti, kedy položili Ho do sv. Krvi, na znak *jednej* obety *Kristovej*.

Agnus Dei je prosebné volanie o zmilovanie božského obetného Baránka. To zmilovanie nám najlepšie ukazuje, keď nám svoje telo dáva za pokrm.

Krásne *prípravné modlitby na sv. prijímanie* boli už len neskoršie vsunuté. Modlia sa ticho.

Communio (pieseň prijímania). Spev žalmov, ktorý sa predtým spieval cez prijímanie veriacich. Dnes je skrátенý.

Postcommunio (ďakovanie). Prosí o pravý účinok sv. prijímania a vzdáva vďaku.

Ite missa est (choďte, je prepustenie). S týmto rozlúčkovým pozdravom sa skončila predtým slávnosť. Od toho dostala celá sv. omša svoje meno. V omšiach, ktoré nemajú Glória, je pozdrav: *Benedicamus Domino* (chváľme Pána), a v omšiach za zomrelých: *Requiescant in pace* (nech odpočívajú v pokoji).

Požehnanie chce ešte raz postaviť dennú prácu kresťana pod ochranu kríža a odporúčať Kristovi. Požehnanie odpadá pri sv. omšiach za zomrelých.

Posledné evanjelium bolo dosť neskoro pripojené ku sv. omši. Je to začiatok Evanjelia sv. Jána. V ňom sa obracia ešte naposledy pozornosť veriacich na veľkosť nášho vykúpenia, ktoré sme vo sv. omši slávili. Vďačne a radostne môžeme my, čo sme prijali Krista vyznať, že sme dietky božie. Vo sv. obeti sme videli slávu Syna Božieho a môžeme ju teraz odniesť s úžitkom do života.

STAVBA SV. OMŠE.

zovnútočná:

vnútočná:

1. Úvod.

a) stupňová modlitba

Prichádzame

b) pieseň vchodu
(introitus).

a) s túžbou a kajúcnosťou

b) s myšlienkou liturgickej slávnosti.

Prípravná omša.

2. Bohoslužba modlitby.

a) modlitba poníženia
(Kyrie),

Prosíme:

b) modlitba radosti
(Glória),

a) zmilovanie,

c) modlitba litur. oslavy
dňa (Kolekta).

b) radostné spoločenstvo,

c) milosť liturg. oslavy
dňa.

3. Bohoslužba náuky.

a) lekcia,
odpoveď: Graduál,
b) príprava na anjelské
evanjelium,
c) homília (kázeň),
odpoveď: Krédo.

Počúvame náuku:

a) z úst apoštola,

b) z úst Ježiša Krista,

c) z úst Cirkvi.

Obetná omša.

4. Obetná príprava.

a) pieseň obetovania
(offertórium),
b) úkon obetovania,
(sekreta).Dávame Bohu ľudské
dary.Obetujeme chlieb a víno
— a seba.

5. Obetný úkon.

a) prefácia a Sanktus,	Boh premieňa ľudské
b) spomienka na Cirkev
bojujúcu a oslávenú
(I),	dary na božské.
c) premenenie,	Kristus obetuje seba i
d) spomienka na viku-
pit. dielo Kristovo,	nás. My obetujeme
e) spomienka na Cirkev
trpiacu a víťaznú (II).	Krista i seba.
	Chceme sa premeniť i
	my v podobnosť
	Kristovu.

6. Obetná hostina.

a) Pater noster,	Prijímame od Boha bož-
b) Agnus Dei,	ské dary.
c) prijímanie,	Kristus v nás a my
d) pieseň prijímania,	v ňom.
e) ďakovanie.	

7. Záver.

a) <i>Ite missa est,</i>	Odchádza s Kristom.
b) požehnanie,	Chceme žiť s Ním a po-
c) posledné evanjelium.	dľa Neho.

AKO SA SPRAVOVAŤ PRI BOHOSLUŽBÁCH.

Spoločenské pravidlá žiadajú od človeka, aby sa vo spoločnosti slušne správal. Slušný človek je všade vítaný. Toto platí i pre miništranta. Slušného miništranta majú všade radi, slušný miništrant najlepšie zastupuje pri oltári anjelov. Teda miništrant pri bohoslužbách musí sa vzorne, úctivo a zbožne správať. Preto shrniem tu najdôležitejšie pravidlá o správnom správaní sa miništranta pri oltári.

Držanie tela má byť pokorné a úctivé. Ne-nachyľuj sa na jednu alebo na druhú stranu, drž telo rovno.

Oči nech ti nebehajú po všetkých kútoch a osobách, ale maj ich upreté na oltár a sleduj úkony kňazove. Nazad za ľuďmi nepozerať! „Ako oči služobníkov k rukám svojich pánov sú obrátené, tak nech sú naše oči obrátené k Pánu, nášmu Bohu, kým sa nezmiluje nad nami.“ (Žalm 122, 2.)

Ruky maj pekne složené, a to tak, že dlane máš spolu pritísnuté, prsty sú šikmo nahor a sú složené na prsiach. Pritom má byť

pravý palec cez ľavý krížom preložený, ostatné prsty maj rovno vystreté a všetky spolu.

Nohy maj vždy spolu a nešúchaj nimi o schody oltára.

Reč nech je bezchybná! Každé slovo vyslov čisto, zreteľne a srozumiteľne. Je veľmi nepríjemné počúvať miništranta, ktorý zamlčí koniec každého slova. Nehltaj slová, ale pomaly všetko vyslovuj. Počkaj, kým kňaz úplne dopovie, a potom mu odpovedaj!

Státie. Státie znamená, že sme vykúpení, slobodní, ale znamená i pohotovosť. Vojak stojí pred veliteľom a čaká na rozkaz. Miništrant je pripravený počúvať slovo božie, pomáhať pri bohoslužbách. Stoj vždy rovno a slušne.

Kľačanie. Kľačaním dávame najavo svoju pokoru. Sám Kristus Pán je nám tu príkladom; On v záhrade Getsemanskej padol na kolená a modlil sa. Kľačím vždy na obidvoch kolenách, prirodzene a voľne, ale nikdy nesaďám na nohy. Pri tichej sv. omši okrem evanjelia stále kľačím.

Chôdza. Náš život je postupným približovaním sa k Bohu, je ustavičnou chôdzou. Ako chôdza, blíženie sa k Bohu musí byť radostné, taká musí byť i naša chôdza pri bohoslužbe. Nechodíme pri oltári nedbale, ospalivo, kývajúc sa, ale vzpriamene — skoro ako vojak. Nesmieme utekať, chrbtom sa neobračame k oltáru.

Kľaknutie na jedno koleno. Ako sa robí: pravé koleno spustíme pomaly na zem, pravá noha musí byť v rovnakej línii s ľavou. Keď sa koleno dotklo zeme, ihneď vstávame. Horná časť tela musí ostať rovná, nie nachýlená dopredu. Ruky máme složené na prsiach.

Na jedno koleno kľakám:

a) pred hlavným oltárom,

b) pred oltárom, kde je uložená Najsv. Sviatosť Oltárna, čo zbadáme tak, že pred takýmto oltárom horí večné svetlo,

c) pred oltárom, kde miništrujem, i keď je to bočný oltár, a to: pri príchode, odchode a keď pri sv. omši prechádzam pred stredom oltára.

d) keď kňaz pri Graduáli alebo pri Evanjelie pokľakne,

e) pred krížom, ktorý na Veľký piatok na verejnú poklonu je vyložený.

Kľaknutie na obidve kolená. Najprv pravé koleno spustím na zem a potom ľavé, hlavu pekne ukloním. Nebijem sa v prsia ani nerobím znak kríža. Vstávam najsamprv ľavou nohou, potom pravou.

Na obidve kolená kľakám:

a) keď prichádzam a odchádzam z kostola, kde je vyložená Najsv. Sviatosť Oltárna,

b) keď idem okolo oltára, kde je práve premenenie alebo prijímanie.

Úklon. Miništrant častejšie robí pri oltári úklony. Rozoznávame trojaký úklon. Prvý

úklon hlboký: ukloníme sa celkom hlboko celou hornou čiastkou tela.

Druhý úklon stredný: skloníme mierne hlavu i ramená dopredu.

Tretí úklon hlavy: ukloníme len hlavu.

Hlboký úklon robíme veľmi málo, kňaz pri Confíteor.

Stredný úklon:

a) v sakristii pred krížom, keď ideme s kňazom k oltáru,

b) od Confíteor až po Amen za Misereáture,

c) na konci stupňovej modlitby od Deus tu conversus . . .

d) po slovách Glória Patri et Filio et Spiritui Sancto,

e) pri slovách venerémur cernui v piesni Tantum ergo,

f) pred a po okadení Najsv. Sviatosti.

Úklony hlavy:

a) pri slovách Jesus, Maria, pri mene pápeža, svätého, ktorého v ten deň slávime,

b) keď podávame niečo kňazovi pri bohoslužbe,

c) po každom Oremus a pri slovách v Glória a Crédo, kde to kňaz robí.

Znak kríža. Kríž rozoznávame *malý* a *veľký*. Veľký kríž konáme takto: spojíme a

vystrieme prsty i dlane obidvoch rúk. Ľavú ruku položíme poniže prs a koncami štyroch prstov (okrem palca) sa dotýkame čela, prs, ľavého a pravého ramena, a potom složíme obidve ruky. Veľký kríž konáme, keď sa žehnáme pred modlitbou. Malý kríž konáme tak, že urobíme palcom krížik na čele, na ústach a na prsiach. To sa robí iba pri slovách „Sequentia † sancti evangelii † secundum † Matthaeum, Marcum, Lucam, Joannem“. Ruka je vystretá, prsty spojené, dlaň obrátíme k sebe, krížiky robíme mäkkou čiastkou palca, a nie nechtom.

Bitie sa v prsia. Bitie v prsia znamená ľútosť nad spáchanými hriechami. Ľavá ruka spočíva na prsiach, prsty pravej spojíme v štipku a ľahko sa dotýkame prs. V prsia sa bijeme:

a) pri slovách *mea culpa* v Confíteor, tri razy,

b) pri „*miserére nobis*“ a „*dona nobis pacem*“ na Agnus,

c) pri *Domine non sum dignus*, tri razy,

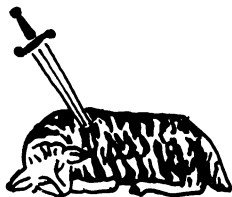
d) pri *Nobis quoque peccatoribus*, po premenení raz,

e) pri *Propítius esto* v litániach, raz,

f) pri *Peccatores* v litániach, raz.

Pri premenení nemáme sa biť v prsia. Mništrant má bozkať všetky predmety, ktoré

kňazovi bezprostredne podáva alebo od neho
zpäť prijíma. Ampulky za úško, knihu za
väzbu, kadidelnicu na krúžku.

OBRADY, KEĎ MINIŠTRUJE LEN JEDEN MINIŠTRANT.

I. Prípravná časť.

(Od začiatku až po modlitby.)

Miništrant nech príde včas do kostola. Keď vstúpi do kostola, prežehná sa svätenou vodou a pekne pokľakne. V sakristii je ticho, nerozpráva zbytočne, keď má niečo povedať, hovorí potichu a čím menej. Keď je potrebné, oblečie si miništrant rúcho, a potom v tichosti, modliac sa čaká kňaza. Keď príde kňaz, povie: *Laudétur Jésus Christus*, alebo po slovensky: *Pochválen' bud' Ježiš Kristus!* Miništrant môže pomáhať kňazovi pri obliekaní. Potom vezme omšovú knihu. Knihu nesie v obidvoch rukách, má ju opretú o prsia a obrátenú otvorom na ľavú stranu. Takto pripravený spolu s kňazom ukloní sa pred krížom a kráča pred kňazom asi 2—3 kroky k oltáru. Pred odchodom k oltáru dá znamenie zvončekom. Znamenie zvončekom sa dáva len vtedy, keď je sv. omša pri hlavnom oltári. Keď prišiel ku stupňom oltára, zastane na pravej strane, dočká kňaza, pravou rukou odoberie bired kňazovi (nie knihou!) a kľakne

spolu s kňazom na jedno koleno. Miništrant si vždy kľakne, i vtedy keď sa kňaz len sohné, keď totiž nie je na oltári Najsv. Sviatosť, napr. pri bočnom oltári. (Nariadenie sv. Kongregácie 1906 nov. 16.) Potom vystupuje stupňami k oltáru. Omšovú knihu položí na podušku, alebo na pulpit, a to tak, aby otvor knihy pozeral do stredu oltára, síde dolu a bired odloží na malý stolík po pravej strane oltára alebo na iné vyznačené miesto (nikdy nie na oltár!), ide pred stred oltára, pokľakne a odíde na ľavú stranu oltára, kde si kľakne na obidve kolená, a to na podlahu, nie na schodík. Takto kľaciac po ľavej strane kňaza, čaká, až príde kňaz tiež dolu. Prežehná sa spolu s kňazom, a nasleduje stupňová modlitba.

Znamenie kríža:

In nómine Patris et Filii et Spiritus sancti. Amen.

Sacerdos. Itroíbo ad altáre Dei.

Ministrans. Ad Deum, qui laetificat juventútem meam.

V mene Otca, i Syna, i Ducha svätého. Amen.

Kňaz. Prichádzam k božiemu oltáru.

Miništrant: K Bohu, ktorý potešuje ma od mladosti.

Žalm 42. *Judica me* sa vynecháva pri sv. omši za zomrelých a od nedele Smrteľnej až do Zeleného štvrtku. Kňaz hneď povie: *Adjutorium nostrum* ... a nasleduje: *Confíteor*.

S. Júdica me, Deus, et discérne causam meam de gente non sancta; ab hómine iniquo et dolóso érue me.

M. Quia tu es Deus, fortitúdo mea: quare me repulísti, et quare tristis incédo, dum affligit me inimícus?

S. Emítte lucem tuam et veritatem tuam: ipsa me deduxérunt et adduxérunt in montem sanctum tuum et in tabernacula tua.

M. Et introíbo ad altáre Dei: ad Deum qui laetificat juventútem meam.

S. Confitébor tibi in cíthara, Deus, Deus meus: quare tristis es, áni-ma mea, et quare contúrbas me?

M. Spera in Deo, quóniam adhuc confitébor illi: salutáre vultus mei, et Deus meus.

K. Súd' ma, Bože, a zastaň ma pred bezbožnými ľuďmi; vytrhni ma z rúk falošného zlosyna.

M. Veď ty, Bože, si moja sila: prečo ma odháňaš, a prečo chodím smutný, keď ma sužuje nepriateľ?

K. Sošli svetlo svoje a svoju pravdu: tie ma zavedú a odprevadia na tvoj svätý vrch do tvojich stánkov.

M. Vtedy pristúpim k božiemu oltáru; k Bohu, ktorý ma potešuje od mladosti.

K. Na citare ťa budem chváliť, Bože, môj Bože: prečo smútiš, duša moja, a prečo ma trápiš?

M. Dúfaj v Boha, veď ešte ho budem môcť chváliť: svojho Spasiteľa a Boha.

Na slová: „Glória Patri Spiritui sancto“ miništrant urobí spolu s kňazom malý úklon hlavy.

S. Glória Patri et Fílio et Spiritui sancto.

M. Sicut erat in principio, et nunc et semper: et in saecula saeculorum. Amen.

K. Sláva Otcu, i Synu, i Duchu Svätému.

M. Ako bolo na počiatku, nech je i teraz i vždycky, i na večné veky. Amen.

S. Introíbo ad altare
Dei.

M. Ad Deum, qui laet-
fícat juventútem meam.

K. Prichádzam k bo-
žiemu oltáru.

M. K Bohu, ktorý ma
potešuje od mladosti.

*Pri slovách: „Adjutórium nostrum...” sa miništrant
spolu s kňazom prežehná.*

S. Adjutórium nostrum
in nómine Dómini.

M. Qui fécit caelum et
terram.

K. Naša pomoc v me-
ne Pánovom.

M. On stvoril nebo i
zem.

*Kňaz sa hlboko skloní a hovorí: Confíteor. Keď skon-
čí, miništrant sa trochu obráti ku kňazovi, s malým
uklonom hlavy a odpovedá:*

M. Misereátur tui om-
nípotens Deus, et, dimis-
sis peccátis tuis, perdú-
cat te ad vitam aéter-
nam.

S. Amen.

M. Nech sa zmiluje
nad tebou všemohúci
Boh, a odpustiac ti hrie-
chy nech ťa vovedie do
života večného.

K. Amen.

*Tu miništrant skloní hlavu stredným úklonom a ho-
vorí:*

M. Confíteor Deo om-
nipotenti, beátae Maríae
semper Virgini, beáto
Michaéli Archángelo,
beáto Joánni Baptístae,
sanctis Apóstolis Petro
et Paulo, omnibus San-
ctis,

M. Vyznávam Bohu
všemohúcemu, blahosla-
venej Márii vždy Panne,
svätému Michalovi ar-
chanjelovi, svätému Já-
novi Krstiteľovi, svätým
apoštolom Petrovi a
Pavlovi, všetkým svä-
tým,

*(teraz sa miništrant vzpriami a s malou úklonou sa
obráti ku kňazovi, hovoriac)*

et tibi pater:

| a tebe otče:

(opäť sa obráti k oltáru, hlavu skloniac)

quia peccávi nimis cogitatione, verbo et ópere:

| že som veľa zhrešil myšlienkami, slovami a skutkami:

(pri mea culpa sa bije zľahka v prsia)

mea culpa, mea culpa, mea máxima culpa. Ideo precor beátam Máriam semper Virginem, beátum Joánnem Baptistam, sanctos Apóstolos Petrum et Paulum, omnes Sanctos,

| svojou vinou, svojou vinou, svojou preveľkou vinou. Preto prosím blahoslavenú Pannu Máriu, svätého Michala archanjela, svätého Jána Krstiteľa, svätých apoštolov Petra a Pavla, všetkých svätých,

(znovu sa vzpriami a s malou úklonou sa obráti ku kňazovi)

et te, pater,

| a teba, otče,

(obráti sa k oltáru a zostane sklonený)

oráre pro me ad Dominum, Deum nostrum.

| orodujte za mňa u nášho Pána Boha.

S. Misereátur vestri omnípotens Deus, et dimissis peccátis vestris, perdúcat vos ad vitam aetérnam.

| **K.** Nech sa zmiluje nad vami všemohúci Boh, a odpustiac vám hriechy nech vás vovedie do večného života.**M. Amen.****M. Amen.***Teraz sa miništrant vzpriami a spolu s kňazom sa žehná.*

S. Indulgentiam, absolutionem et remissionem peccatorum nostrorum tribuat nobis omnipotens et misericors Dominus.

M. Amen.

K. Odpustenie, rozhrešenie a uľavenie našich hriechov udeľ nám všemocný a milosrdný Pane.

M. Amen.

Kňaz i miništrant sa mierne sklonia a striedavo hovoria.

S. Deus, tu convérsus vivificábis nos.

M. Et plebs tua laetábitur in te.

S. Osténde nobis, Dómine, misericordiam tuam.

M. Et salutáre tuum da nobis.

S. Dómine exáudi orationem meam.

M. Et clamor meus ad te véniat.

S. Dóminus vobíscum.

M. Et cum spiritu tuo.

K. Bože, shliadni a oživ nás.

M. A tvoj ľud zaplesá v tebe.

K. Preukáž nám, Pane, svoje milosrdenstvo.

M. Daj nám svoje spasenie.

K. Pane, vyslyš moju prosbu.

M. Môj hlas nech dôjde k tebe.

K. Pán s vami.

M. I s tvojím duchom.

Kňaz sa vzpriami, složí ruky, pomaly vystupuje ku oltáru, modliac sa:

Orémus. Aufer a nobis, quaesumus Dómine, iniquitates nostras: ut ad Sancta sanctorum puris mereámur méntibus introíre. Per Christum, Dominum nostrum. Amen.

Modlime sa. Zbav nás, Pane, našich neprávostí, aby sme s čistým srdcom mohli pristúpiť k svätostánku. Skrze Krista, nášho Pána. Amen.

Tu kňaz bozká oltár naprostriedku, kde sú pozostatky svätých, hovorí ďalej:

Orámus te, Dómine,
per mérita Sanctorum
tuorum, quorum relí-
quiae hic sunt, et omni-
um Sanctorum: ut indul-
gére dignéris ómnia pe-
ccáta mea. Amen.

Prosíme Ťa, Pane, pre
zásluhu svojich svätých,
ktorých ostatky tu má-
me, a všetkých svätých,
ráč nám odpustiť všetky
naše hriechy. Amen.

*Kým sa kňaz modlí tieto modlitby, miništrant vsta-
ne, pokľakne a odíde naľavo oltára, na stranu evan-
jelia a tam na najnižší stupeň si kľakne. Kľačíme
dôstojne, ruky máme složené, keď sa pohybujeme pri
oltári, máme tiež ruky složené. Pri kľačaní môžeme
mať v ruke knižku.*

Introitus — pieseň vchodu.

Kňaz je pri knihe, miništrant kľačí na poslednom stupni na strane evanjelia. Kňaz urobí veľký kríž, miništrant sa spolu s kňazom prežehná. Toto prežehnanie odpadá pri sv. omši za zomrelých. Po tejto modlitbe ide kňaz do stredu oltára a tu sa striedavo modlí s miništrantom.

S. Kýrie, eléison.
M. Kýrie, eléison.
S. Kýrie, eléison.
M. Christe, eléison.
S. Christe, eléison.
M. Christe, eléison.
S. Kýrie, eléison.
M. Kýrie, eléison.
S. Kýrie, eléison.

K. Pane, zmiluj sa.
M. Pane, zmiluj sa.
K. Pane, zmiluj sa.
M. Kriste, zmiluj sa.
K. Kriste, zmiluj sa.
M. Kriste, zmiluj sa.
K. Pane, zmiluj sa.
M. Pane, zmiluj sa.
K. Pane, zmiluj sa.

Glória.

(Tučne sú tlačené slová, na ktoré skloní hlavu kňaz i miništrant.)

Glória in excélsis **Deo**.
Et in terra pax homi-
nibus bonae voluntatis.

Laudámus te.

Benedicimus te.

Adorámus te.

Glorificámus te.

Grátias ágimus tibi
propter magnam glóriam
tuam.

Dómine Deus, Rex coe-
léstis, Deus.

Páter omnipotens.

Dómine Filiu unigéni-
te, **Jesu Christe**.

Dómine Deus, Agnus
Dei, Filius Pátris.

Qui tollis peccáta mun-
di, miserére nóbis.

Qui tollis peccáta mun-
di, **suscipe deprecationem nostram.**

Qui sedes ad dexteram
Patris, miserére nobis.

Quoniam tu sólus San-
ctus.

Tu sólus Dóminus.

Tu sólus Altissimus,
Jesu Christe.

Sláva na výsostiach
Bohu.

A na zemi pokoj ľu-
ďom dobrej vôle.

Chválime ťa.

Dobrorečíme ti.

Klaniame sa ti.

Oslavujeme ťa.

Vďačíme sa ti za tvo-
ju veľkú lásku.

Pane, Bože, Kráľ ne-
beský, Bože.

Otče všemohúci.

Pane, Syn jednorode-
ný, **Ježiš Kristus.**

Pane Bože, Baránok
Boží, Syn Otca.

Ty snímaš hriechy sve-
ta, zmiluj sa nad nami.

Ty snímaš hriechy sve-
ta, **príjmi našu pokornú
prosbu.**

Ty sedíš na pravici
Otcovej, zmiluj sa nad
nami.

Lebo len ty si svätý.

Len ty si Pán.

Len ty si najvyšší, **Je-
žiš Kristus.**

(Tu sa kňaz i miništrant prežehnajú)

Cum Sancto Spiritu in
glória Dei Patris. Amen.

S Duchom Svätým v
sláve Boha Otca. Amen.

II. Sv. omša katechumenov.

(Od modlitieb až po Crédo.)

Po Glória kňaz pobožká oltár, obráti sa k Iudu hovoriac:

S. Dóminus vobíscum.

K. Pán s vami.

M. Et cum spíritu tuo.

M. I s tvojím duchom.

*Kňaz ide ku knihe, nasleduje cirkevná modlitba, jed-
na alebo viac. Prvá a posledná končí: per ómnia saé-
cula saéculorum, načo miništrant odpovie:*

M. Amen.

M. Amen.

Lekcia — čítanie.

*Kňaz po modlitbách číta lekciu, keď kňaz prečítal
lekciu, dá znamenie rukou, vtedy miništrant povie:*

M. Deo grátias.

M. Vďaka Bohu.

Miništrant po tejto odpovedi vstane, u-
prostred oltára pokľakne a stane si napravo
ku kňazovi, nie na schodík, ale na podlahu.
Tu stojí, kým kňaz sa modlí Graduál, Alelu-
ja, Tractus alebo Sequentiu. Keď kňaz skon-
čil a odchádza do stredu oltára, miništrant
vezme knihu i s pulpitom alebo s poduškou,
ide dolu schodmi naprostriedok, tam kľakne,
prejde na ľavú stranu, kde umiesti omšovú
knihu s pulpitom alebo poduškou tak, aby
knihá bola obrátená šikmo. Síde schodíkmi na
ľavú stranu oltára a čaká, kým kňaz príde ku
knihe.

Kňaz, kým miništrant predáša knihu, uprostred oltára sa modlí:

Munda cor meum ac lábia mea omnípotens Deus, qui lábia Isaíae Prophétae cálculo mundásti igníto: ita me tua grata miseratióne mundáre, ut sanctum Evangélium tuum digne váleam nuntiáre. Per Christum Dóminum nostrum. Amen.

Jube, Dómine, benedícere. Dóminus sit in corde meo et in lábiis meis: ut digne et competénte annuntiem Evangélium suum. Amen.

Očist' mi ústa a srdce, všemocný Bože, ako si očistil ústa Izaiáša proroka žeravým uhlíkom: a tak ma ráč láskavo i milostivo očistiť, aby som bol hodný hlásať tvoje sväté evanjelium. Skrze Krista Pána nášho. Amen.

Ráč, Pane, požehnať. Nech je Pán v mojom srdci a na mojich ústach, aby som bol hodný správne hlásať jeho evanjelium. Amen.

Evanjeliúm.

Keď príde kňaz ku knihe (miništrant stojí po jeho ľavej strane) a povie:

S. Dóminus vobíscum.

M. Et cum spírítu tuo.

K. Pán s vami.

M. I s tvojím duchom.

Kňaz sa palcom dotkne začiatku textu sv. evanjelia v podobe kríža a potom sa žehná na čele, na ústach a prsiach, hovoriac:

S. Sequéntia (Inítium) sancti Evangélii secúndum Mathaéum (Marcum, Lucam, Joannem).

K. Slová (začiatok) svätého evanjelia podľa Matúša (Marka, Lukáša, Jána).

Miništrant sa tiež žehná palcom na čele, na ústach a prsiach, hovoriac:

M. Glória tibi, Dómine.

M. Sláva ti, Pane.

Teraz miništrant, bez úklonu, odíde na stranu lekcie, uprostred kľakne, odíde napravo a pri čítaní sv. evanjelia stojí. Keď kňaz po prečítaní evanjelia bozkáva knihu, miništrant povie:

M. Laus tibi, Christe.

M. Chvála ti, Kriste.

Po odpovedi miništrant kľakne.

Crédo — Vyznanie viery.

(Pri slovách, označených tučne, kňaz i miništrant sklonia hlavy).

S. Crédo in unum Deum.

Patrem omnipoténtem, factórem coeli et terae, visibílium omnium et invisibílium.

Et in unum Dóminum **Jésum Christum** Fílium Dei unigénitum.

Et ex Patre natum ante omnia saécula. Deum de Deo, lumen de lúmine, Deum verum de Deo vero.

Génitum, non factum, consubstantiálem Patri: per quem omnia facta sunt.

Qui propter nos hómines et propter nostram salútem descendit de coelis.

K. Verím v jedného Boha.

Otca všemohúceho, Stvoriteľa neba i zeme, všetkého viditeľného i neviditeľného.

A v jedného Pána **Ježiša Krista**, jednorodeného Syna Božieho.

Zrodeného z Otca, pred všetkými vekmi. Boha z Boha, svetlo zo svetla, Boha z pravého Boha.

Zrodeného a nie stvoreného, rovnej podstaty s Otcom, skrze ktorého vzniklo všetko.

On pre nás ľudí a pre naše spasenie sostúpil s neba.

Kňaz kľakne na jedno koleno, miništrant sa ukloní.

Et incarnátus est de Spírítu Sancto ex María Vírgine: et homo factus est.

Vtelil sa skrz Ducha Svätého z Panny Márie a stal sa človekom.

Kňaz vstane, miništrant hlavu vzpriami.

Crucifíxus étiam pro nobis: sub Póntio Piláto pasus et sepúltus est.

Et resuréxit tértia die, sécundum Scriptúras.

Et ascéndit in coelum: sedet ad délixteram Patris.

Et íterum ventúrus est cum glória judicáre vivos et mórtuos: cujus regni non erit finis.

Et in Spírítum Sanctum, Dóminum et vivificántem: qui ex Patre Filióque procédit.

Qui cum Patre et Fílio simul **adorátur** et conglorificátur: qui locútus est per Prophétas.

Et unam sanctam catholicam et apostolicam Ecclésiam.

Confíteor unum baptísma in remissiónem peccatorum.

Et expecto resurrectiönem mortuorum.

Pre nás bol aj ukrižovaný, za Poncia Piláta trpel a bol pochovaný.

Tretí deň vstal zmŕtvych podľa Písma.

Vstúpil do neba, sedí na pravici Otcovej.

Znovu príde v sláve súdiť živých i mŕtvych a jeho kráľovstvu nebude konca.

Verím v Ducha Svätého, Pána a Oživovateľa, ktorý prichádza od Otca a Syna.

Jemu spolu s Otcom a Synom prislúcha **poklona** a sláva, ktorý hovoril skrze prorokov.

A v jednu svätú všeobecnú a apoštolskú Cirkev.

Vyznávam jeden krst na odpustenie hriechov.

Očakávam vzkriesenie mŕtvych.

(tu sa kňaz i miništrant prežehnajú)

Et vitam ventúri saeculi. Amen.

A život budúceho veku. Amen.

III. *Sv. omša veriacich.*

Offertórium — obetovanie.

Kňaz po Créde pobožká oltár, obráti sa k ľudu a povie:

S. Dóminus vobiscum.

M. Et cum spiritu tuo.

S. Orémus.

K. Pán s vami.

M. I s tvojím duchom.

K. Modlime sa.

Kňaz pomodliac sa tzv. Offertórium (pieseň obetovania) odkryje kalich, miništrant mierne zazvoní a odíde *rovno* ku stolíku, prípadne k miestu, kde bývajú ampulky. Do pravej ruky vezme si spodný okraj ampulku s vínom, do ľavej s vodou, a nesie ich na stranu lekcie obrátené úškami smerom ku kňazovi. Keď príde ku stupňom oltára, ukloní sa krížu a postaví sa tak, aby kňaz bol po jeho ľavom boku, čiže chrbtom k ľudu. Medzitým kňaz priblíži sa s kalichom k nemu, načo miništrant, ak je to len potrebné, vystúpi na stupeň, urobí mierny úklon hlavy a pobožkajúc ampulku s vínom na ušku, podá ju kňazovi. Ampulku s vodou preloží si teraz do pravej ruky, kým do ľavej berie nazpät — s opätovným bozkom — od kňaza ampulku s vínom. Tým istým spôsobom odovzdá miništrant tiež ampulku s vodou, totiž keď ju pred podaním i po prevzatí na ušku najprv pobožkal. Potom sa pokloní znovu ako na počiatku a odnesie ampulky na určené miesto.

Kňaz po odkrytí kalicha obetuje chlieb, hovoriac:

Súscipe, sancte Pater, omnipotens aetérne Deus, hanc immaculátam hóstiám, quam ego indignus fámulus tuus offero tibi Deo meo vivo et vero, pro innumera-bilibus peccátis, et of-fensió nibus, et negligén-tiis meis, et pro ómnibus circumstantibus, sed et pro ómnibus fidélibus christianis vivis atque defúntis: ut mihi, et il-lis proficiat ad salútem in vitam aeternam. Amen.

Prijmi, svätý Otče, všemohúci večný Bože, túto nepoškvrnenú obetu, ktorú ja, tvoj nehodný sluha, obetujem tebe, svojmu živému a pravému Bohu, za mnohé svoje hriechy, urážky a ne-dbalosti a za všetkých prítomných, ba i za všetkých veriacich kresťanov živých a mŕtvych, aby mne aj im bola na spasenie pre večný život. Amen.

Kňaz pri miešaní vína s vodou, hovorí:

Deus, qui humánae substantiae dignitatem mirabiliter condidisti, et mirabilius reformasti: da nobis per hujus aquae et vini mystérium, ejus divinitátis esse consórtes, qui humanitátis nostrae fieri dignátus est pátri-ceps, Jesus Christus, Fí-lius tuus, Dóminus noster: Qui tecum vivit et regnat in unitáte Spí-ritus Sancti Deus: per ómnia saécula saeculó-rum. Amen.

Bože, ty si podivne stvoril a ešte podivnejšie obnovil dôstojnosť ľudskej prírody, daj nám skrze tajomstvo tejto vody a tohto vína účasť na Božstve toho, ktorý sa stal účastným nášho človečenstva, Ježiša Krista, tvojho Syna, nášho Pána, ktorý s tebou žije a kráľuje i s Duchom Svätým, Boh po všetky večné veky. Amen.

Kňaz obetuje kalich a hovorí:

Offerimus tibi, Dómine, cálicem salutáris, tu-

Obetujeme ti, Pane, kalich spasenia a prosí-

am deprecántes clémentiam: ut in conspéctu divínae majestátis tuae, pro nostra et totíus mundi salúte, cum adore suavitátis ascéndat. Amen.	me tvoju láskavosť, nech sa on vznáša ako sladká vôňa pred tvár tvojej velebnosti za naše spasenie a za spásu celého sveta. Amen.
--	--

Potom kňaz obetuje seba a veriacich:

In spiritu humilitátis et in ánimo contríto suscipiámur a te, Domine et sic fiat sacrificium nostrum in conspéctu tuo hódie, ut pláceat tibi, Domine Deus.	Prijmi, Pane, nášho poníženého ducha a naše kajúce srdce: nech sa naša obeta dnes tak koná pred tvojou tvárou, aby sa tebe, Pane Bože, páčila.
---	---

Kňaz požehnáva dary a vzýva Ducha Sv.:

Veni, sanctificátor omnípotens aetérne Deus: et Benedic hoc sacrificium, tuo sancto nómini praeparátum.	Príď, Posvätiťel, všemocný večný Bože, a požehnaj túto obetu, pripravenú tvojmu svätému menu.
--	--

Umývanie rúk — Lavabo.

Miništrant odniesol na svoje miesto ampulky, teraz vezme do ľavej ruky mištičku, na ľavú ruku si položí ručník, do pravej ruky ampulku s vodou a ide na stranu lekcie, urobí poklonu ku krížu a čaká kňaza. Keď príde k nemu kňaz ukloní sa a leje mu na palce a ukazováčky vodu. Potom urobí štvrtý kruh napravo, aby si kňaz pohodlne mohol utrieť prsty do ručníka. Len čo kňaz si utrie prsty, miništrant prevezme ručník, ukloní sa a ide vyliť vodu na patričné miesto, nie pred ol-

tár! Mištičku i ampulku odloží, ručník poskladá, prikryje ním ampulky a kľakne si na strane lekcie.

Kňaz pri umývaní rúk sa modlí:

Lavábo inter innocéntes manus meas: et circumdabo altáre tuum, Dómine.

Ut áudiam vocem laudis, et enárrem universa mirabilia tua.

Dómine diléxi decórem domus tuae et locum habitatiónis glóriae tuae.

Ne perdas cum ímpiis, Deus, ánimam meam, et cum viris sánguinem vitam meam.

In quorum mánibus iniquitátes sunt: dextera eórum repléta est munéribus.

Ego autem in innocéntia mea ingræssus sum: rédime me et miserére mei.

Pes meus stetit in dirécto: in ecclésiis benedicám te, Domine.

Glória Patri...

Umývam si ruky s nevinnými: a obsluhujem tvoj oltár, Pane.

Nech počujem chválospev a rozprávam o všetkých твоjich dňoch.

Pane, milujem tvoj ozdobený príbytok a miesto, kde prebývaš v sláve.

Nezatrať, Pane, so zločynmi moju dušu a s krvilačnými môj život.

Ich ruky sú poškvrnené zločinmi, pravica podplatená darmi.

Ja však prichádzam k tebe nevinný, vyslobod' ma a zmiluj sa nadomnou.

Moje nohy sú na pravej ceste, v sbore svätých ťa budem chváliť, Pane.

Sláva Otcu...

Kňaz príde do stredu oltára a modlí sa:

Suscípe, sancta Trinitas, hanc oblatiónem, quam tibi offérimus ob memóriam passiónis, re-

Prijmi, svätá Trojica, túto obeť, ktorú ti pri-nášame na pamiatku utrpenia, vzkriesenia a

surectiónis et ascensió-
nis Jesu Christi, Dómini
nostri: et in honórem
beátae Maríae semper
Víriginis, et beáti Joán-
nis Baptistae, et sanctó-
rum Apostolorum Petri
et Pauli, et istórum et
ómnium Sanctórum: ut
illis proficiat ad honó-
rem, nobis autem ad sa-
lútem: et illi pro nobis
intercedere dignéntur in
coelis, quorum memóri-
am ágimus in terris. Per
eúndem Christum, Dó-
minum nostrum. Amen.

nanebevstúpenia Ježiša
Krista, nášho Pána, na
česť blahoslavenej čistej
Panny Márie, svätého
Jána Krstiteľa, svätých
apoštolov Petra a Pavla,
týchto a všetkých svä-
tých, aby im slúžila na
česť a nám na spasenie,
a nech v nebi ráčia za
nás orodovať tí, ktorých
pamiatku slávime na ze-
mi. Skrze toho samého
Krista. Amen.

Kňaz bozká oltár, obráti sa k ľudu a hovorí:

S. Oráte, fratres: ut
meum ac vestrum sacri-
fícium acceptábile fiat
apud Deum Patrem om-
nipoténtem.

K. Modlime sa, bratia,
nech moju a vašu obeť
prijme všemocný Boh
Otec.

Miništrant kľáčiac na strane lekcie odpovie:

M. Suscípíat Dóminus
sacrificium de mánibus
tuis ad laudem et gló-
riam nóminis sui, ad uti-
litátem quoque nostram,
totiúsque Ecclésiae suae
sanctae.

S. Amen.

M. Nech prijme Pán
obetu z tvojich rúk na
česť a slávu svojho me-
na, na úžitok nám a ce-
lej svojej svätej Cirkvi.

K. Amen.

Kňaz odbavuje tiché modlitby a po nich nasleduje:

Prefácia.

S. Per ómnia saécula
saeculórum.

M. Amen.

S. Dóminus vobiscum.

M. Et cum spiritu tuo.

S. Sursum corda.

M. Habémus ad Dómi-
num.

S. Grátias agámus Dó-
mino Deo nostro.

M. Dignum et justum
est.

K. Po všetky večné ve-
ky.

M. Amen.

K. Pán s vami.

M. I s tvojím duchom.

K. Hore srdcia.

M. Máme ich u Pána.

K. Ďakujeme Pánovi
nášmu Bohu.

M. Je dôstojné a spra-
vodlivé.

Na všedné dni cez rok:

Vere dignum et jus-
tum est, aequum et sa-
lutáre, nos tibi semper
et ubique grátias ágere:
Domine sancte, Pater
omnípotens, aéterne De-
us: per Christum, Dó-
minum nostrum. Per
quem majestátem tuam
laudant Angeli, adórant
Dominationes, tremunt
potestátes. Caeli caelo-
rúmque Virtútes ac be-
áta Séraphim sócia exul-
tatione concélebrant.
Cum quibus et nostras
voces ut admitti júbeas,
deprecámur, supplici
confesione dicentes:

Veru, je dôstojné a
spravodlivé, slušné a
spasiteľné vždy a všade
ti ďakovať, svätý Pane,
Otče všemocný, večný
Bože, skrze Krista, náš-
ho Pána. Skrz neho
chvália anjeli tvoju ve-
lebnosť, klaňajú sa pan-
stvá, trasú sa mocnosti,
nebesá, nebeské sily a
svätí serafovia ťa zve-
lebujú spoločným plesa-
ním. Prosíme ťa, ráč s
nimi pripustiť i naše
hlasy, keď v pokornom
chválospeve voláme:

*Kňaz sa zohne, trikrát hovorí Sanctus, miništrant
tri razy cengá.*

Sanctus, Sanctus, San-
ctus Dominus Deus Sa-
baoth.

Svätý, Svätý, Svätý,
Pán Boh zástupov.

Pléni sunt caeli et terra glória tua.
Hosanna in excelsis.

Plné je nebo a zem tvojej slávy.
Hozana na výsostiach.

Kňaz i miništrant sa žehnajú, hovoriac:

Benedictus, qui venit in nómine Dómini. Hosanna in excelsis.

Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom. Hozana na výsostiach.

Cánon Missae.

Kňaz sa modlí a žehná obetné dary (krížik značí prežehnanie).

Te igitur clementissime Pater, per Jesum Christum, Filium tuum, Dóminum nostrum, supplices rogámus, ac pétimus, uti accépta hábeas et benedícas, haec † dona, haec † múnera, haec † sancta sacrificia illibáta, in primis, quae tibi offériumus pro Ecclésia tua sancta cathólica: quam pacificáre, custodíre, adunáre et régere dignéris toto orbe terrarum una cum fámulo tuo Papa nostro N. et Antistite nostro N. et ómnibus orthodoxis, atque cathólicae et apostólicae fídei cultóribus.

Ponížene Ťa teda prosíme, preláskavý Otče, pre Ježiša Krista, tvojho Syna, nášho Pána, príjmi a požehnaj tieto † dary, tieto † pocty, tieto † sväté, neporušené obety, ktoré ti prinášame najprv za tvoju svätú katolícku Cirkev, aby si jej po celom svete ráčil udeliť pokoja, ju ochraňoval, sjednotil a spravoval spolu so svojím sluhom, naším pápežom N., s naším biskupom N. a so všetkými pravovernými šíriteľmi katolíckej a apoštolskej viery.

Spomienka na bojujúcu Cirkev.

Meménto, Dómine, famulórum, famulárumque tuárum N. et N. (orat aliquantulum pro quibus oráre intendit) et omnium circumstántium, quorum tibi fides cógnita est et nota devótio, pro quibus tibi offérimus: vel qui tibi ófférunt hoc sacrificium laudis, pro se suisque ómnibus: pro redemptione animárum, suárum, pro spe salútis et incolumitátis suae: tibi que redunt vota sua aetérno Deo, vivo et vero.

Rozpomeň sa, Pane, na svojich služobníkov a služobníčky N. a N. (tu si spomína na žijúcich) a na všetkých tu prítomných, ktorých viera ti je známa a zbožnosť zjavná, za ktorých ti obetujeme, alebo ktorí ti sami obetujú túto obeť chvály za seba a za všetkých svojich, za vykúpenie svojich duší, za nádej svojej spásy a bezpečnosti a podávajú ti svoje dary, Bohu živému a pravému.

Spomienka na víťaznú Cirkev.

Communicántes et memóriam venerántes, in primis gloriósae semper Vírginis Maríae, Genitrícis Dei et Dómini nostri Jesu Christi: sed et beatorum Apostolorum ac Mártyrum tuorum, Petri et Pauli, Andréae, Jacóbi, Joánnis, Thomae, Jacóbi, Philíppi, Bartholomaei, Matthaei, Simónis et Thadaei: Lini, Cleti, Clementis, Xysti, Cornélii, Cypriáni, Laurénti, Chrysógoni, Joannis et Pauli, Cosmae et Damiáni: et ómnium Sanctórum tuorum; quorum

V svätom spoločenstve si ctíme pamiatku po najprv preslávnjej čistej Panny Márie, Matky Ježiša Krista, nášho Boha, a Pána, ale aj tvojich svätých apoštolov a mučeníkov: Petra a Pavla, Andreja, Jakuba, Jána, Tomáša, Jakuba, Filipa, Bartolomeja, Matúša, Šimona a Tadeáša; Lína, Kléta, Klimenta, Xysta, Kornélia, Cypriána, Vavrínca, Chryzogona, Jána a Pavla, Kozmu a Damiána a všetkých svätých, dožič pre ich zásluhy, aby nás vo vše-

méritis precibúsque concédas, ut in ómnibus protectionis tuae muniámur auxílio. Per eúndem Christum, Dóminum nostrum. Amen.

tkom posilňovala tvoja ochrana a pomoc. Skrze toho samého Krista nášho Pána. Amen.

Prvá prípravná obetná modlitba.

Kňaz položí ruky na kalich a hovorí:

Hanc igitur oblationem servitútis nostrae, sed et cunctae familiae tuae, quáesumus, Domine, ut placátus accípias: diésque nostros in tua pace dispónas, atque ab aetérna dammatióne nos éripi, et in electórum tuórum júbeas grege numerári. Per Christum, Dóminum nostrum. Amen.

Prosíme ťa teda, Pane, prijmi smierený túto obeť našej služby, ale i celej svojej rodiny, riaď naše dni vo svojom pokoji, vytrhni nás z večného zatratenia a ráč nás pripočítať ku stádu svojich vyvolených. Skrze Krista, nášho Pána. Amen.

Nasleduje modlitba, pri ktorej kňaz päť ráz žehná obetné dary. Miništrant tri razy zazvoní, ide i so zvončekom do stredu oltára a vystúpiac, kľakne si po pravom boku kňazovom na prvý (najvyšší) stupeň oltára.

Druhá prípravná obetná modlitba.

Quam oblationem tu Deus, in omnibus, quáesumus, bene † dictam, adscrip † tam, ra † tam, rationábilem, acceptabílemque fácere dignéris:

Prosíme ťa, Bože, ráč túto obeť celkom po † žehnať a si pri † vlastniť, urobiť ju plat † nou, duchovnou a ľúbezou, aby sa nám stala Te †

ut nobis Cor † pus, et
San † quis fiat dilecti-
ssimi Filii tui, Dómini
nostri Jesu Christi.

lom a Kr † vou tvojho
premilého Syna, nášho
Pána Ježiša Krista.

Premenenie.

Premenenie chleba.

Kňaz vezme do ruky hostiu a hovorí:

Qui pridie quam pate-
rétur, accépit panem in
sanctas ac venerábiles
manus suas, et eleváti-
s oculis in caelum ad te
Deum, Patrem, suum om-
nipoténtem, tibi gartias
agens bene † dixit, fre-
git, deditque discípulis
suis, dicens: Accípite, et
manducáte ex hoc om-
nes.

**Hoc est enim Corpus
meum.**

On v podvečer svojho
umučenia vzal chlieb do
svojich svätých a cti-
hodných rúk, zdvihol oči
k nebu, k Tebe, Bohu
svojmu všemocnému
Otcovi, ďakujúc ti, po †
žehnal, lámal a dal svo-
jim učeníkom hovoriac:
Vezmite a jedzte z tohto
všetci.

Toto je moje Telo.

Kňaz teraz kľakne, miništrant zacengá
krátko raz, a potom mierne nadvihne ľavou
rukou okraj kazuly, pravda, tak, aby kňazo-
vi pri úkone neprekážal. Keď kňaz dvíha sv.
Hostiu, cengá tri razy a keď kňaz kľakne,
pustí kazulu a zacengá znovu krátko raz. To
isté robí i pri pozdvihovaní kalicha. Pri po-
zdvihovaní miništrant sprevádza pohľadom
sv. Hostiu alebo kalich.

Premenenie vína.

Kňaz vezme do ruky kalich a hovorí:

Símili modo postquam coénatum est, accípiens et hunc praeclárum Cálícem in sanctas ac venerábiles manus suas: item tibi gartias agens, bene dixit, dedítque discípu-lis suis dicens: Accipite, et bíbite ex eo omnes.

Hic est enim Calix Sánquinis mei, novi et aetérni testamenti: mysterium fídei: qui pro vobis et pro multis ef-fundétur in remissiónem peccatorum.

Haec quotiescúmque fecérítis, in mei memó-riam faciétis.

Podobne, keď bolo po večeri, vzal aj tento pre-slávny kalich do svojich svätých a ctihodných rúk a zasa ďakujúc ti požehnal a dal svojim učeníkom hovoriac: Vez-mite a pite z tohto vše-tci.

Toto je kalich mojej Krvi, nového a večného zákona: tajomstvo viery: ktorá sa vyleje za vás a za mnohých na odpu-stenie hriechov.

Kedykoľvek to budete konať, čiňte to na moju pamiatku.

Pri pozdvihovaní kalicha správa sa mi-ništrant úplne tak ako pri pozdvihovaní sv. Hostie. Po pozdvihovaní kalicha vstane, so-stúpi so schodov, kľakne si v strede a vráti sa na stranu lekcie, tam kľačí.

Spomienka na vykupiteľské dielo.

Unde et mémoires, Dó-mine, nos servi tui, sed et plebs tua sancta, ejús-dem Christi Filii tui, Dómini nostri, tam beá-tae passiónis, nec non et ab ínferis resurectiónis,

Preto si spomíname, Pane, my služobníci tvo-ji, ale aj tvoj svätý ľud, nielen na umučenie a zmŕtvychvstanie, ale aj na slávne nanebevstúpe-nie toho samého Krista,

sed et in caelos glorió-
sae ascensiónis: offeri-
mus praeclárae majestá-
ti tuae de tuis donis ac
datis, hóstiam † puram,
hóstiam † sanctam, hós-
tiam † immaculátam, Pa-
nem † sanctum vitae ae-
térnae, et Calicem † sa-
lútis perpétuae.

tvojho Syna, nášho Pána
a obetujeme tvojej pre-
slávnej velebnosti z tvo-
jich štedrých darov o-
betu † čistú, obetu †
svätú, obetu † nepoškvr-
nenú, svätý † Chlieb
večného života a Kalich
† ustavičnej spásy.

Po premenení.

Prvá obetná modlitba.

Supra quae propítio ac
sereno vultu respícere
dignéris: et accépta ha-
bére, sicuti accépta ha-
bére dignátus es múnere
púeri tui justí Abel, et
sacrificium Patriárchae
nostri Abrahæ: et quod
tibi obtulit summus sa-
cérdos tuus Melchise-
dech, sanctum sacrifi-
cium, immaculátam ho-
stiam.

Ráč na ne shliadnuť
dobrotivým a jasným o-
kom a prijať ich, ako si
ráčil prijať dary svojho
verného sluhu Ábela a
obetu nášho praotca Ab-
raháma a tú svätú obetu
a nepoškvrnenú žertvu,
ktorú ti obetoval tvoj
veľkňaz Melchizedech.

Druhá obetná modlitba.

Súplices, te rogámus,
omnípotens Deus, jube
haec perférri per manus
sancti Angeli tui in sub-
líme altáre tuum in con-
spéctu divínae majestá-
tis tuae: ut, quotquot ex
hac altáris participatió-

Ponížené ťa prosíme,
všemocný Bože, rozkáž
toto zaniešť rukami
svojho anjela na svoj
nebeský oltár, pred tvár
svojej Božskej velebno-
sti, nech všetci, ktorí
prijmeme z tejto spoloč-

ne sacrosáctum Filii tui
Cor † pus, et Sán † qui-
nem sumpsérimus, omni
benedictióne caeléstí et
grátia repleámur. Per
eúndem Christum, Dó-
minum nostrum. Amen.

nej oltárnej hostiny pre-
sväté Te † lo a Krv †
tvojho Syna, oplývame
hojným nebeským po-
žehnaním a milosťou.
Skrze toho samého Kris-
ta, nášho Pána. Amen.

Spomienka na trpiacu Cirkev.

Meménto étiam, Dó-
mine, famulórum famu-
lárumque tuárum N. et
N., qui nos praecessérunt
cum signo fidei, et dór-
miunt in somno pacis.
(Orat aliquantulum pro
iis defúntis, pro quibus
oráre inténdit.) Ipsi, Dó-
mine, et ómnibus in
Christo quiescéntibus lo-
cum refrigerii, lucis et
pacis ut indúlgeas, de-
precámur. Per eúndem
Christum Dóminum no-
strum. Amen.

Rozpomeň sa, Pane, aj
na svojich služobníkov
a služobníčky N. a N.,
ktorí pred nami odišli
so znakom viery a odpo-
čívajú spánkom pokoja.
(Tu spomenie na zom-
relých). Dožič im, pro-
síme Ťa, Pane, a vše-
tkým, ktorí odpočívajú
v Kristu, miesto oddy-
chu, svetla a pokoja.
Skrze toho samého Kris-
ta, nášho Pána. Amen.

Druhá spomienka na vífaznú Cirkev.

Nobis quoque peccató-
ribus fámulis tuis, de
multitúdine miseratió-
num tuárum speránti-
bus, partem aliquam et
societátem donáre dig-
néris, cum tuis sanctis
Apóstolis et Martýribus:
cum Joánne, Stéphanom,
Matthía, Bárnaba, Igná-

Aj nám hriešnikom,
svojim služobníkom, dú-
fajúcim v tvoje preveľké
milosrdenstvo, ráč daro-
vať nejakú účasť a spo-
ločenstvo so svojimi svä-
tými apoštolmi a muče-
níkmi: s Jánom, Štefa-
nom, Matejom, Barnabá-
šom, Ignácom, Alexan-

tio, Alexándro, Marcellíno, Petro, Felicitáte, Perpétua, Agatha, Lúcia, Agnéte, Caecília, Anastásia, et ómnibus Sanctis tuis: intra quorum nos consórtium, non aestimátor mériti, sed véniae, quaesumus, largítor admítte. Per Christum, Dóminum nostrum.

drom, Marcelínom, Petrom, Felicitou, Perpétuou, Agatou, Luciou, Agnesou, Cecíliou, Anastáziau a so všetkými svojimi svätými, pripusť nás, prosíme, do ich spoločnosti, nie podľa našich zásluh, ale ako darca odpustenia. Skrze Krista, nášho Pána.

Kňaz robí tri kríže nad Telom a kalichom.

Per quem haec ómnia, Dómine, semper bona creas, sanctí † ficas, viví † ficas, bene † dícis et praestas nobis.

Skrze ktorého, Pane, všetky tieto dary vždy tvoríš, po † sväcuješ, oži † vuješ, po † žehnávaš a nám dávaš.

Zakončenie kánonu.

Per ip † sum, et cum ip † so, et in ip † so, est tibi Deo Patri † omnipoténti, in unitáte Spiritus † Sancti, omnis honor, et glória.

S. Per ómnia saecula saeculórum.

M. Amen.

Skrze † neho, s † ním a v † ňom patrí ti, Bohu † Otcu všemocnému i s Duchom † Svätým všetka úcta a sláva.

K. Po všetky večné veky.

M. Amen.

Communio — Prijímanie.

S. Orémus: Praeceptis salutáribus mónti, et divina institutione formáti, audémus dícere:

K. Modlime sa: Spasiateľným rozkazom napomenutí a božským poučením pripravení, osmeľujeme sa povedať:

Pater noster, qui es in caelis: Sanctificetur nomen tuum: Advéniať regnum tuum: Fiat voluntas tua, sicut in caelo, et in terra. Panem nostrum quitidiánum da nobis hódie: Et dimítte nobis débíta nostra, sicut et nos dimíttimus debitoribus nostris. Et ne nos indúcas in tentatióem.

M. Sed líbera nos a malo.

S. Amen.

Otče náš, ktorý si na nebesách, posväť sa meno tvoje, príď kráľovstvo tvoje, buď vôľa tvoja ako v nebi tak i na zemi. Chlieb náš každodenný daj nám dnes, a odpusť nám naše viny, ako i my odpúšťame svojim vinníkom, a neuveď nás do pokušenia.

M. Ale zbav nás od zlého.

K. Amen.

Obrad lámanie chleba.

Líbera nos, quaésumus, Dómine, ab ómnibus malis, praetérítis et futúris: et intercedénte beáta et gloriósa semper Vírgine Dei Genitríce Maria, cum beátis Apóstolis tuis Petro et Paulo, atque Andréa, et ómnibus Sanctis, da propítius pacem in diébus nostris, ut ope misericordiae tuae adjúti, et a peccáto simus semper líberi et ab omni perturbatióne secúri. Per eúndem Dóminum nostrum Jesum Christum, Fílium tuum: Qui tecum vivit et regnat in unitáte Spíritus Sancti Deus:

Zbav nás, prosíme Ťa, Pane, všetkého prítomného, minulého a budúceho zla a na prímluvu blahoslavenej a slávnej čistej Panny, Rodičky Božej Márie, so svojimi svätými apoštolmi Petrom, Pavlom a Andrejom, a so všetkými svätými, dožič nám láskavo popoja v našich časoch, nech nám tvoje milosrdenstvo pomáha zbaviť sa každého hriechu a ochráni nás od všetkých protivenstiev. Skrze toho samého nášho Pána Ježiša Krista, tvojho Syna, ktorý s tebou žije a kráľuje i s Duchom Svätým:

S. Per ómnia saécula
saeculórum.

M. Amen.

K. Po všetky večné ve-
ky.

M. Amen.

*Kňaz láme Hostiu na tri častky, malou čiastkou žehná
nad kalichom a potom ju pustí do kalicha.*

S. Pax † Dómini sit
semper vóbis † cum.

M. Et cum spiritu tuo.

S. Haec commíxtio, et
consecrátio Corporis et
Sánquinis Dómini nostri
Jesu Christi, fiat acci-
piéntibus nobis in vitam
aeternam. Amen.

K. Pokoj † Pánov nech
je vždy s † vami.

M. I s tvojím duchom.

K. Toto posvätné smie-
šanie Tela a Krvi nášho
Pána Ježiša Krista nech
je nám prijímajúcim na
večný život. Amen.

*Kňaz teraz tri razy opakuje „Agnus Dei...” bije sa
v prsia, čo robí s ním i miništrant, a potom nasle-
dujú tri krásne prípravné modlitby k sv. prijímaniu.*

S. Agnus Dei, qui tol-
lis peccáta mundi: mi-
serére nobis.

Agnus Dei, qui tollis
peccáta mundi: miserére
nobis.

Agnus Dei, qui tollis
peccáta mundi: dona
nobis pacem.

S. Dómine Jesu Chri-
ste, qui dixísti Apóstolis
tuis: Pacem relínquo vo-
bis, pacem meam do vo-
bis: ne respicias peccata
mea, sed fidem Ecclésiae
tuae: eámque secúndum
voluntátem tuam pacifi-
cáre et coadunáre dig-
néris: Qui vivis et reg-

K. Baránok Boží, kto-
rý snímaš hriechy sveta,
zmiluj sa nad nami.

Baránok Boží, ktorý
snímaš hriechy sveta,
zmiluj sa nad nami.

Baránok Boží, ktorý
snímaš hriechy sveta,
daruj nám pokoj.

K. Pane Ježišu Kriste,
ty si povedal svojim a-
poštolom: Pokoj vám
nechávam, svoj pokoj
vám dávam: nepozerať
na moje hriechy, ale na
vieru svojej Cirkvi, ráč
jej podľa svojej vôle do-
žičiť pokoja a ju sjedno-
tiť: ktorý žiješ a kráľu-

nas Deus per ómnia saécula saeculórum. Amen.

Dómine Jesu Christe, Filii Dei vivi, qui ex voluntáte Patris, cooperánte Spírítu Sancto, per mortem tuam mundum vivificásti: libera me per hoc sacrosáctum Corpus et Sánquinem tuum ab ómnibus iniquitatibus meis, et universis malis: et fac me tuis semper inhaerére mandátis, et a te nunquam separári permíttas: Qui cum eódem Deo Patre et Spírítu Sancto vivis et regnas Deus in saecula saeculórum. Amen.

Percéptio Corporis tui, Dómine Jesu Christe, quod ego indígnus súmere praesúmo, non mihi provéniat in iudícium et condemnatióem: sed pro tua pietáte prosit mihi ad tutaméntum mentis et córporis, et ad medélam percipiéndam: Qui vivis et regnas cum Deo Patre in unitáte Spírítus Sancti, Deus per ómnia saécula saeculórum. Amen.

ješ, Boh po všetky večné veky. Amen.

Pane Ježišu Kriste, Syn Boha živého, ktorý si z vôle Otcovej pomocou Ducha Svätého svojou smrťou oživil svet, pre toto svoje presväté Telo a Krv zbav ma všetkých mojich hriechov a každého zla, pripútaj ma navždy k svojim prikázaniam a nedovoľ mi nikdy odlúčiť sa od teba: ktorý s tým samým Bohom Otcom a Duchom Svätým žiješ a kráľuješ Boh na večné veky. Amen.

Nech mi je, ó Pane, Ježišu Kriste, prijatie tvojho Tela, ktoré sa opovažujem jesť ja nehodný, nie na súd a zaštratenie, ale nech mi pre tvoju dobrotu osoží na ochranu tela a duše a za potrebný liek: Ktorý žiješ a kráľuješ s Bohom Otcom i s Duchom Svätým, Boh po všetky večné veky. Amen.

Prijímanie kňaza.

Kňaz kľakne a povie:

Panem caeléstem accípiam, et nomen Dómini invocábo.

Nebeský Chlieb prijmem a vzývať budem meno Pánovo.

Vezme do rúk sv. Hostiu, bije sa tri razy v prsia a hovorí:

Dómine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum: sed tantum dic verbo, et sanábitur ánima mea.

Pane, nie som hoden, aby si vošiel pod moju strechu: povedz len slovo a ozdravie moja duša.

Miništrant tri razy cengá a to pri každom údere v prsia.

Kňaz sa žehná sv. Hostiou a hovorí:

Corpus Dómini nostri Jesu Christi custódiat ánimam meam in vitam aetérnam. Amen.

Telo nášho Pána, Ježiša Krista nech moju dušu zachová pre večný život. Amen.

Po prijatí sv. Hostie povie:

Quid retribuam Dómino pro ómnibus, quae retribuit mihi? Calicem salutáris accípiam, et nomen Dómini invocábo. Laudans invocábo Dóminum, et ab inimícis meis salvus ero.

Čím sa odslúžim Pánovi za všetko, čo mi dožičil? Prijmem spásiteľný kalich a vzývať budem Pánovo meno. S chválou ho budem vzývať a bezpečný budem pred nepriateľmi.

Kňaz žehná sa kalichom, hovoriac:

Sanguis Dómini nostri Jesu Christi custódiat ánimam meam in vitam aeternam. Amen.

Krv nášho Pána, Ježiša Krista, nech zachová moju dušu pre večný život. Amen.

Prijímanie veriacich.

Keď sa má podávať sv. prijímanie i veriacim, miništrant, po prijatí sv. Krvi kňazom, zacengá, vezme cengáč do pravej ruky a kľakne si, obrátený tvárou vo smere dĺžky oltára, na strane lekcie, a to na najnižší stupeň. Tu s mierne sklonenou hlavou hovorí:

M. Confíteor Deo omnipoténti, beatae Máriae semper Virgini, beáto Michaéli Archángelo, beáto Joánni Baptistae, sanctis Apóstolis Petro et Paulo, omnibus Sanctis, et tibi, pater: quia peccávi nimis cogitatióne, verbo et opere: mea culpa, mea culpa, mea máxima culpa.

Ideo precor beátam Máriam semper Virginem, beátam Michaélem Archangelum, beátum Joánnem Baptistam, sanctos apostolós Petrum et Paulum, omnes Sanctos, et te, pater, oráre pro me ad Dóminum? deum nostrum.

M. Vyznávam sa Bohu všemohúcemu, blahoslavennej čistej Panne Márii, svätému Jánovi Krstiteľovi, svätým apoštolom Petrovi a Pavlovi, všetkým svätým a tebe, otče, že som veľa zhrešil myšlienkami, slovami a skutkami: svojou vinou, svojou vinou, svojou preveľkou vinou.

Preto prosím blahoslavenú čistú Pannu Máriu, svätého Michala archanjela, svätého Jána Krstiteľa, svätých apoštolov Petra a Pavla, všetkých svätých a teba, otče, orodujte za mňa u nášho Pána Boha.

Kňaz zatiaľ vybral z bohostánku cibórium, kľakne, obráti sa k Iudu a hovorí:

S. Misereátur vestri omnipotens Deus, et dimissis peccátis vestris, perdúcat vos ad vítam aetérnam.

K. Nech sa zmiluje nad vami všemocný Boh, nech vám odpustí hriechy a nech vás uvedie do večného života.

M. Amen.

S. Indulgentiam, † absolutionem et remissionem peccatorum vestrorum tríbuat vobis omnipotens et misericors Dóminus.

M. Amen.

M. Amen.

K. Odpustenie, † rozhrešenie a uľavenie vašich hriechov udeľ vám všemocný a milosrdný Pán,

M. Amen.

Kňaz uprostred oltára kľakne, obráti sa k ľudu, v ľavej ruke drží kalich, v pravej sv. Hostiu a hovorí:

S. Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.

K. Ajhľa, Baránok Boží, ajhľa, ktorý sníma hriechy sveta.

Potom tri razy hovorí:

Dómine non sum dignus, ut intres sub tectum meum: sed tantum dic verbo, et sanábitur anima mea.

Pane, nie som hoden, aby si vošiel pod moju strechu: povedz len slovo a ozdravie moja duša.

Miništrant tri razy cengá a to vždy pri slove „Dómine“. Miništrant majúc v pravej ruke patinu ide s kňazom ku prijímajúcim, je po pravej strane kňaza, slušne a dôstojne dáva patinu pod hrdlo prijímajúcim. Patinu nesie vždy rovno, aby s nej nepadaly prípadné omrvinky.

Keď kňaz dáva prijímať veriacim, hovorí:

S. Corpus Dómini nostri Jesu Christi custódiat ánimam tuam in vitam aeternam. Amen.

K. Telo nášho Pána, Ježiša Krista, nech tvoju dušu zachová pre večný život. Amen.

Po prijímaní posledného podá patinu kňazovi, ktorý ju nesie k oltáru a nad kalichom očistí. Medzitým kľakne si miništrant na stranu lekcie. Keď kňaz bohostánok zatvoril a patinu očistil, miništrant vstane, patinu zanesie na stolík a zavinie do bielej šatôčky; ide pre ampulky, do pravej ruky vezme víno, do ľavej vodu a vráti sa k oltáru, kde stojí na najvyššom stupni vo smere dĺžky oltára. Keď kňaz, držiak v pravej ruke kalich, nahne ho smerom k miništrantovi na znamenie, že si praje, aby mu nalial vína; miništrant vstane, postúpi až ku kalichu a pomaly leje doň víno zatiaľ, kým kňaz nenadvihne kalich. Potom ustúpi späť na koniec oltára, obráti sa smerom dĺžky oltára a čaká, až kňaz príde k nemu, držiak kalich v obidvoch rukách. Teraz naleje na prsty kňazove víno a vodu, kým kňaz nenadvihne kalich. Potom sa ukloní a odnesie ampulky na miesto. Hneď ide na stranu evanjelia, pokľaknúc uprostred oltára, vezme knihu spolu s pulpitom a prenáša ju na stranu lekcie, kde ju položí rovno. Keď prechádza popred oltár pokľakne v strede na podlahe a tým istým spôsobom sa vráti na stranu evanjelia, kde kľací po *Ite missa est* a odpovedá príslušné responzóriá.

Ak nebolo sv. prijímanie veriacich, miništrant ihneď ako kňaz prijal najsvätejšie Telo, vstane, ide pre ampulky, vráti sa k oltáru a kľakne na najvyššom stupni vo smere dĺžky oltára. Ostatné robí všetko tak, ako je hore opísané.

Keď miništrant leje víno do kalicha, kňaz hovorí:

S. Quod ore sumpsimus Dómine, pura mente capiámus: et de múnere temporáli fiat nobis remédium sempiternum.

K. Pane, čo sme prijali ústami, nech to požívame čistou dušou a časný dar nech sa nám stane večným liekom.

Pri liatí vína a vody do kalicha hovorí:

S. Corpus tuum, Dómine, quod sumpsi, et Sanguis, quem potávi, adhaéreat viscéribus meis: et praesta; ut in me non remáneat scélerum mácula, quem pura et sancta refecérunt sacramenta: Qui vivis et regnas in saecula saeculórum. Amen.

K. Pane, tvoje Telo, ktoré som prijal, a Krv, ktorú som pil, nech trvá v mojej duši a dožič, nech vo mne neostane škvrna hriechov, keďže ma nasýtily čisté a sväté tajomstvá. Ktorý žiješ na večné veky. Amen.

Ďakovanie po prijímaní:

Kňaz usporiada kalich a odchádza ku knihe, modlí sa Communio, t. j. pieseň po sv. prijímaní, potom sa vráti do stredu, obrátiac sa k ľudu pozdravuje:

S. Dóminus vobíscum.

K. Pán s vami.

M. Et cum spiritu tuo.

M. I s tvojím duchom.

Kňaz ide ku knihe a modlí sa, modlitba začína:

S. Orémus.

K. Modlime sa.

Modlitba končí:

S. ...saecula saeculorum.

K. ...na večné veky.

M. Amen.

M. Amen.

Záver.

Kňaz, zatvoriac knihu, odíde do stredu, obráti sa k ľudu a hovorí:

S. Dóminus vobíscum.

M. Et cum spiritu tuo.

S. Ite, missa est.

M. Deo grátias.

K. Pán s vami.

M. I s tvojím duchom.

K. Id'te, omša sa skončila.

M. Vďaka Bohu.

S. Benedicámus Dómino.

M. Deo grátias.

S. Requiéscant in pace.

M. Amen.

K. Chváľme Pána.

M. Vďaka Bohu.

K. Nech odpočívajú v pokoji.

M. Amen.

Miništrant odpovediac: „Deo grátias“ odíde do stredu, pokľakne na obidve kolená na najnižšom stupni a so sklonenou hlavou prijme požehnanie kňazovo, na ktoré odpovedá slovom: Amen. Po požehnaní odoberie sa na stranu epištolnú, kde stojí pred posledným stupňom, tam odrieka patričné responzóriá, poznačí sa krížom na počiatku evanjelia, pokľakne spolu s kňazom na slová: *Et Verbum caro factum est* a zakončí ho slovami: Deo grátias.

Pri sv. omši za mŕtvych odpovie miništrant Amen a zostane na svojom mieste.

Kňaz po Ite missa est uprostred oltára sa modlí:

Pláceat tibi, sancta Trinitas, obsequium servitútis meae: et praesta; ut sacrificium, quod óculis tuae majestátis indignus obtuli, tibi sit

Nech sa ti páči, svätá Trojica, moja ochotná služba a učíň, nech obeť, ktorú som ja nehodný predniesol očiam tvojej velebnosti, je tebe

acceptibile mihi que et omnibus, pro quibus illud obtuli, sit, te miserante, propitiabile. Per Christum, Dóminum nostrum. Amen.

príjemná a mne i všetkým, za ktorých som ju predniesol, mocou tvojho milosrdenstva nech môže usmierenie. Skrže Krista, nášho Pána. Amen.

Kňaz sa obráti k Iudu a žehná ho slovami:

S. Benedicat vos omnipotens Deus, Pater, et Filius, † et Spíritus Sanctus.

M. Amen.

K. Nech vás žehná všemocný Boh, Otec i Syn, † i Duch Svätý.

M. Amen.

Miništrant sa prežehná a odíde na stranu epištolnú, ostatné ako hore. Keby však kňaz bol po modlitbách na strane leckie, nechaj omšovú knihu otvorenú, miništrant ju ihneď prenesie a všetko tak činí v tom istom poriadku ako pri prvom sv. evanjelie.

Miništrant stojí na strane lekczie a odpovedá kňazovi.

S. Dóminus vobíscum.

M. Et cum spírítu tuo.

S. † Inítium sancti Evangelíi secundum Joán-nem.

M. Glória tibi, Dómine.

S. In princípío erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum. Hoc erat in princípío apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt: et sine ipso factum est nihil, quod factum

K. Pán s vami.

M. I s tvojím duchom.

K. † Začiatok svätého evanjelia podľa Jána.

M. Sláva ti, Pane.

K. Na počiatku bolo Slovo a Slovo bolo u Boha a Bohom bolo slovo. Ono bolo na počiatku u Boha. Všetko sa stalo skrze neho a bez neho sa nič nestalo, čo sa stalo. V ňom bol ži-

est: in ipso vita erat, et vita erat lux hominum: et lux in ténebris lucet, et ténebrae eam non comprehendérunt. Fuit homo missus a Deo, cui nomen erat Joannes. Hic venit in testimónium, ut testimónium perhiberet de lúmine, ut omnes créderent per illum. Non erat ille lux, sed ut testimonium perhiberet de lúmine. Erat lux vera, quae illuminat omnem hóminem veniéntem in hunc mundum. In mundo erat, et mundus per ipsum factus est, et mundus eum non cognóvit. In própria venit, et sui eum non recepérunt. Quotquot autem recepérunt eum, dedit eis potestátem filios Dei fiéri, his, qui credunt in nómine ejus: qui non ex voluntáte carnis, neque ex voluntáte viri, sed ex Deo nati sunt. (genuflectit dicens:) **Et Verbum caro factum est,** et habitávit in nobis: et vídimus glóriam ejus, glóriam quasi Unigeniti a Patre, plenum garátiae et veritátis.

M. Deo grátias.

vot a život bol svetlom ľudí. Svetlo svieti vo tme, ale tma ho nepojala. Boh poslal človeka, ktorého meno bolo Ján. Tento prišiel svedčiť, a to svedčiť o svetle, aby skrze neho všetci uverili. Nebol svetlom, len svedčiť mal o svetle. Ale bolo pravé svetlo, ktoré svieti každému človekovi, ktorý príde na svet. Bol na svete, ba svet povstal skrze neho a predsa ho svet nepoznal. Do svojho prišiel a svoji ho neprijali. Ale ktorí ho prijali, tým všetkým dal moc stať sa synmi božími, tým čo veria v jeho meno, ktorí sa nezrodili ani z krvi, ani z vôle tela, ani z vôle muža, ale z Boha. (Kľakne, hovoriac:) **A Slovo sa stalo telom** a prebývalo medzi nami. Videli sme jeho slávu, slávu jednorodeného Syna Otcovho, plného milosti a pravdy.

M. Vďaka Bohu.

Kňaz sostúpi, kľakne si pred oltár a modlí sa predpísané modlitby po sv. omši. Miništrant mu donesie tabuľku s modlitbami a kľáčmo (na podlahe) odpovedá kňazovi po jeho pravici. Spolu s ním sa modlí tri „Zdravas Mária“ a „Zdravas kráľovná“. Po modlitbe, kým kňaz ide po kalich, odloží tabuľku, vezme biret, vystúpi k oltáru pre misál; dolu pokľakne naraz s kňazom a podajúc mu biret, odchádza pred ním do sakristie. V sakristii spolu s kňazom hlboko sa pokloní krížu. Keď dal na miesto omšovú knihu, môže pomáhať kňazovi pri sobliekaní. Potom zakryje oltár, zahasí sviece a tým skončil svoju úlohu.

ÚLOHA DVOCH MINIŠTRANTOV.

Keď pri sv. omši, najmä slávnostnej, posluhujú dvaja miništranti, vtedy pravý nesie misál, ľavý dáva znamenie zvončekom pri dverách sakristie. Pri oltári spoločne kľakajú a odpovedajú. Pravý je na strane epištolnej, ľavý na strane evanjelia. Zo sakristie vyjdú obidvaja naraz a pokľaknú si jeden po prvom, druhý po ľavom boku kňazovom na najnižšom stupni. Pravý vždy zvoní pri sv. omši. Pravý položí misál na oltár, odnesie bired a spoločne si kľaknú na podlahu. Tak kľacia pri stupňovej modlitbe. Po stupňovej modlitbe vstanú, v strede pokľaknú, rozídu sa a kľaknú na najnižší stupeň. Pravý prenáša misál pred evanjeliom a vráti sa na svoje miesto, prechádzajúc stredom, pokľakne.

Na obetovanie obidvaja odídu ku stolíku. Na *Lavabo* pravý podáva vodu a táčnu, ľavý však ručník. Ručník drží obidvoma rukami tak, aby voľne visel dolu. *Suscipiat* odpovedajú kľaciac na schodíku prvom, a to každý na svojom mieste.

Na pozdvihovanie obidvaja zodvihnú kazulu.

Keď je prijímanie veriacich — obidvaja

hovoria Confíteor, pravý podáva patinu. Po sv. prijímaní len pravý posluhuje kňazovi, ľavý prenáša misál.

Po *Ite missa est* obidvaja dostanú požehnanie kľačiac na najnižšom stupni v strede. Po požehnaní odídu na svoje miesta a stoja.

Po modlitbe pri tichej sv. omši kľačia. Po modlitbe pravý odnesie tabuľku s modlitbami, vezme bired a misál.

Od oltára odchádzajú tak ako na začiatku. V sakristii spolu s kňazom hlboko sa poklonia krížu.

SLÁVNOSTNÁ SV. OMŠA (S ASISTENCIU).

I. jednoduchá.

(4. miništranti, 2. akolyti a 2 turiferi.)

Pri sv. omši s asistenciou úloha miništranta je zjednodušená. Obsluhu vykonávajú diakon a subdiakon. Miništranti sa pridržiavajú svojich miest tak ako pri sv. omši bez asistencie.

Na starosti majú cenganie a prípadne *Lavabo* pri obetovaní. Prinesú táčnu a nádobu s vodou na obmytie prstov.

Keď je okiadzanie, incenzácia, prinášajú zo sakristie kadidelnicu i loďku, a to:

1. po stupňovej modlitbe,
2. po Crédo k obetovaniu,
3. po Sanctus k pozdvihovaniu.

Po každom okiadzaní odnesú kadidelnicu i loďku do sakristie. Pravý nesie kadidelnicu, ľavý loďku (navikulu). K oltáru prichádzajú spoločne a tak aj pokľaknú na prostriedku pred oltárom, a to od posledného stupňa vo vzdialenosti asi 4. krokov.

SLÁVNOSTNÁ SV. OMŠA (S ASISTENCIU).

II. podľa predpisov.

Pri slávnostnej asistencii treba už miništrantov väčších a skúsenejších. Majú byť: dvaja akolyti, jeden turifer a 2—6 ceroferári. Pravda, k nim pristupuje ak len možno i ceremonár, ktorý všetko riadi. Môže to byť i dobre vycvičený starší miništrant, ktorý sa v obradoch dobre vyzná, a ktorý dáva jednotlivé rozkazy. Pri slávnostnej sv. omši asistujú kňazi, diakon a subdiakon.

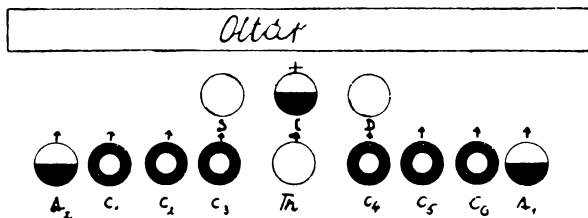
Pri hlavnom oltári na strane epištolnej má byť pripravený prikrytý stôl (kredencia), na ňom nech je kalich prikrytý velumom, a naň akolyti postavlia tiež sviece. Ak niet miesta pre tento stôl, kalich sa umiesti na oltár, a akolyti idú bez sviec.

Sprievod zo sakristie a nástup.

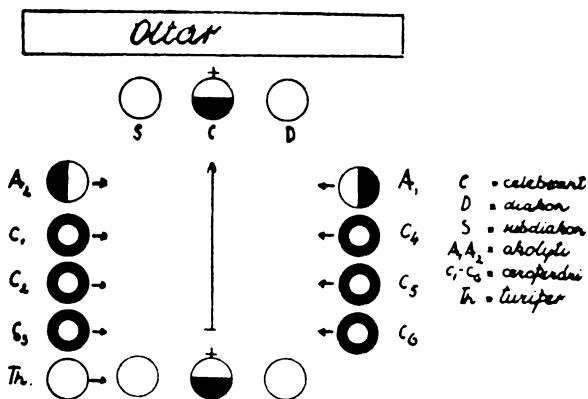
Na znamenie zvoncom sprievod vyjde zo sakristie, prvý ide turifer s kadidelnicou už naplnenou a uzavretou. Kadidelnicu má v

pravej ruke, lodičku v ľavej ruke. Za ním idú dvaja akolyti so sviecami, potom ceroferári 4—6 s rukami sopnutými. Za nimi subdiakon, potom diakon a posledný kňaz oblečený v bohoslužobnom rúchu. Pri oltári sa akolyti a ceroferári rozdelia na dve strany, jeden rad na strane evanjelia, druhý na strane epištolnej, obrátení sú tvárou k sebe. Rozostupujú sa tak, ako idú za sebou. Prvý turifer, ktorý sa umiesti na strane evanjelia, potom A. vpravo s 1., 2. a 3. ceroferárom a A. vľavo s 1., 2. a 3. ceroferárom. Keď kňaz prichádza s asistenciou, všetci sa mierne poklonia, a keď asistencia prešla, spoja rad, a to tak, že turifer ide do prostriedka zo svojho miesta, akolyti sa obrátia čelom k oltáru na svojich miestach a ceroferári tak postupujú, že uzatvoria rad s ostatnými dovedna. Teda v prostriedku stojí turifer, po stranách vpravo i vľavo má po troch ceroferároch a na oboch koncoch je akolyta. Vpravo prvý, vľavo druhý. Kňaz s asistenciou urobí poklonu a celý rad akolytov spoločne pokľakne na jedno koleno, vstane a odíde na svoje miesta. Turifer ide na stranu lekcie, obidvaja akolyti ku kredencii a ceroferári tak, aby nikde neprekážali. Ich miesto závisí od priestoru pri oltári a od vkusu ceremonára, ktorý má na starosti umiestenie. Najlepšie umiestenie je napravo a naľavo pri oltári, kde stoja vtedy, keď nemajú nijakú funkciu, alebo keď kľáčia.

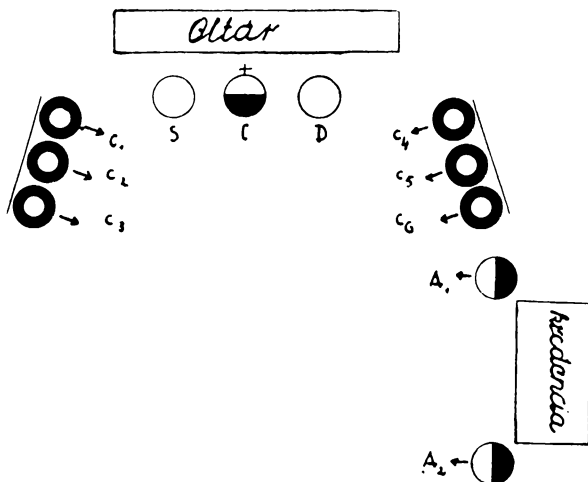
Vstup k oltáru.

Sostavenie do radu a pokľaknutie pred oltárom.

Umiestenie pri sv. omši.

Keď všetci prišli na svoje miesta, akolyti položia sviece na kredenciu a všetci kľaknú ku stupňovým modlitbám.

Po stupňových modlitbách všetci vstanú. Potom kľacia len od Sanctus až do Premene-
nia.

Ak niet ceroferárov, turifer ide hneď na stranu lekcie, akolyti idú hneď až ku stupňom oltára, čakajú pri stupňoch príchod asistencie, potom všetci spoločne pokľaknú, turifer zostane kľacať a akolyti vstanú a idú

na svoje miesta ku kredencii, odložiť sviece, kľaknú ku stupňovým modlitbám.

Úrad akolytov pri slávnostnej sv. omši.

Akolyti nesú svietniky s horiacimi sviecami. Prvý, ktorý je vždy vpravo, drží svietnik pravou rukou asi uprostred, ľavou rukou dolu pri podstavci. Nikdy nedržia svietniky pred tvárou, alebo pri pravom ramene, tak, aby vo výške ramena mal dolný okraj sviece. Ľavý akolyta drží opačne. Veľkosť svietnika má byť úmerná k postave akolytu. Akolyta nech je väčšej postavy.

Keď kňaz začne stupňovú modlitbu, akolyti si kľaknú na svoje miesta, sopnú ruky a hovoria spolu s asistenciou odpovede a Confíteor. Znamenajú sa krížom, kedykoľvek je predpis a bijú sa v prsia keď treba. Keď kňaz po stupňovej modlitbe vystupuje k oltáru, vstanú.

Ak kňaz po Glória si sadne na pripravené miesta i s asistenciou, môžu si tiež sadnúť, keď nemajú miesta na sedenie, zostanú stáť, ruky si složia. Ak asistencia vstáva, tiež vstanú. To isté platí, keď sa číta epištola.

Pred čítaním epištoly, ak je zručný druhý akolyta, len čo končí posledná modlitba kolekty, vezme omšovú knihu a zanesie ju subdiakonovi čakajúcemu pri oltári, môže stáť spolu s ním pri čítaní lekcie. Toto platí len vtedy ak niet ceremonára.

Spievanie Evanjelia.

Keď turifer dostal už tymián, vložený do kadidelnice, diakon modlí sa modlitbu a dostanúc požehnanie sostupuje od oltára: akolyti vezmú svietniky a idú k oltáru, kde sa postavia za diakona a subdiakona. Pred sebou majú turifera. Naraz pokľaknú pred oltárom, obrátia sa a idú na miesto, kde sa obvykle číta evanjelium. Rozstúpia sa tak, aby medzi nimi mohol stáť subdiakon, ktorý drží knihu otvorenú diakonovi. Pri čítaní evanjelia sa nepoklonia, nepokľaknú, hoci iní tak činia. (Ak je requiem, nastupujú bez *svietnikov* s rukami sopnutými.) Po ukončení evanjelia idú k oltáru, majúc medzi sebou subdiakona.

Keď kňaz pobožkal knihu, pokľaknú a vrátia sa ku kredencii.

Keď sa kňaz s asistenciou modlí Crédo, pri slovách: *et incarnátus est*, spolu s asistenciou pokľaknú na jedno koleno. Keď to isté spieva slávnostne chór, akolyti kľakajú na obidve kolená a kľacia, kým sa nevyspievajú slová: *et homo factus est*.

Offertórium.

Po dokončení Créda prichádza ku kredencii subdiakon, a druhý akolyta mu položí veľum na plecía, ktorým bol prikrytý kalich na kredencii. Prvý akolyta vezme ampulky i s

táčnou a nesie ich k oltáru na stranu lekcie a prisluguje subdiakonovi. Potom ich zasa donesie zpät. Po okiadzaní oltára obidvaja akolyti prisluhujú na Lavabo kňazovi. Prvý nesie ampulku s vodou a táčnou, druhý má ručník. Po prefácii na Sanctus kľaknú a prvý cengá. Tak cengá vždy, keď je treba. Po pozdvihovaní vstanú. (pri requiem, obidvaja kľacia až do prijímania.)

Keď kňaz končí Pater noster, druhý akolyta ide k oltáru zo strany lekcie, kde tiež vystupuje subdiakon, a keď tento pokľakne, odovzdá paténu diakonovi, kľakne s ním a s pliec mu vezme velum, ktorý nesie (obrátený lícom na vonok) zpät na kredenciu, tam ho složí a položí na stôl.

Prvý akolyta zvoní na Domine non sum dignus...

Keď kňaz prijal Telo Pána, tu *prvý* akolyta vezme ampulky a nesie k oltáru zo strany lekcie. Ampulky podáva diakonovi. Medzitým *druhý* akolyta stojí pripravený s malým velumom kalicha pri kredencii, a po purifikácii ide k oltáru tak, aby sa spolu so subdiakonom sišiel uprostred, kde spolu s ním pokľakne (za ním) a vystúpi na stranu evanjelia, kde velum položí na oltár a ide pomaly zpät.

Ak je sv. prijímanie veriacich, akolyti kľacia na svojich miestach pri kredencii.

Pri poslednom požehnaní po *Ite Missa est*, akolyti pokľaknú na svojom mieste na obidve

kolená, žehnajúc sa sv. krížom. Vstanú, a keď pri poslednom Evanjelie kňaz hovorí *Et verbum caro factum est*, pokľaknú spolu s celou asistenciou na jedno koleno a po tomto okamihu nasleduje nástup na odchod.

A tu spolu s turiferom a ceroferármi nastúpia, nesúc svietniky tak, ako pri nástupe k oltáru. Alebo v rade s asistenciou, alebo ak sú ceroferári v rade za kňazstvom, rovnako pokľaknú a nastupujú sprievod späť.

Prví akolyti so sviecami, potom ceroferári dvaja a dvaja, za nimi turifer, pravda, bez kadidelnice a na koniec asistencia s kňazom.

Úrad turifera a ceroferárov.

Úrad turifera je veľmi složitý a musí byť dobre nacvičený. Vyžaduje sa dobrá znalosť celého sostavenia sv. omše. Môže zastupovať i ceremonára. Pamätaj, že tvoja funkcia je:

1. pri Introite po stupňových modlitbách,
2. nástup na čítanie Evanjelia po Lekcii,
3. nástup na Ofertórium po Créde,
4. nástup na Pozdvihovanie,
5. prípadný nástup na Požehnanie s Najsvätejšou Sv. Oltárnou.

Turifer nech sa vždy stará o oheň a tymián. V sprievode, ak má kadidelnicu a navikulu, ide vždy pred akolytmi. Pred vložením tymiánu (t. j. pred *impositio thuris*) nosí vždy kadidelnicu v ľavej ruke, pripravenú k otvoreniu, lodičku má v pravej ruke. (Nie-

kde sú dvaja turiferi, jeden má kadidelnicu, druhý lodičku, vždy nastupujú spolu.) Ak je už tymián vložený, kadidelnicu zatvorí a nosí ju vždy v pravej ruke.

Pri vkladaní tymiánu turifer podá lodičku diakonovi, kadidelnicu otvorí tak, aby kňaz pohodlne mohol vložiť lyžičkou tymián a dať požehnanie (pozor! nezatvárať skôr, len keď kňaz oheň prežehnal!). Po požehnaní zavrieme kadidelnicu a sostúpime na svoje miesto. Ak turifer sám okiadza, tu ľavou rukou drží voľne lodičku i koniec kadidelnice s krúžkom, pravou rukou chytí retiazky kadidelnice a drží silno v prstách (pozor, aby sa nepopálil!). Okiadza miernym pohybom, a to tak, aby sa rukou nedostal nad výšku hlavy. (Rovnomerne s výškou pliec.) Diakona alebo iných kňazov oblečených okiadza dvojnásobne, ostatných jednoducho.

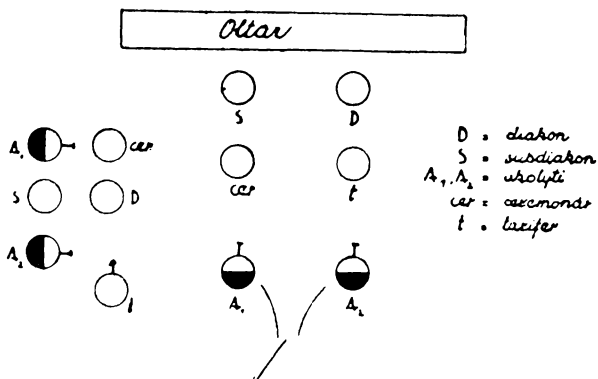
Turifer prv než príde asistencia k oltáru zo sakristie, vyžiada si od kňaza celebranta vloženie tymiánu. Kadidelnicu zatvorí a majúc ju v pravej ruke, ide v sprievode prvý. Po rozchode radu po prvom pokľaknutí pred oltárom na boku epištolnej strany dolu kľakne, kývajúc kadidelnicou. Po dokončení stupňových modlitieb spolu s kňazom vystupuje k oltáru po strane epištolnej až na najvyšší stupeň. Tam podá diakonovi lodičku a sám drží otvorenú kadidelnicu. Po požehnaní ohňa zatvorí kadidelnicu, prevezme lodičku, podá kadidelnicu diakonovi a sám sostupuje, otá-

čajúc sa vpravo. Lodičku drží obidvoma rukami pred prsiami; dolu sa obráti tvárou k oltáru a čaká, až sa k nemu vráti diakon a okiadza kňaza. Spolu s diakonom robí patričné úkony, stojí vždy po ľavej strane diakona. Keď mu diakon odovzdá kadidelnicu, pokľakne a ide do sakristie, kde kadidelnicu odloží. Potom sa vráti k oltáru, stojí pri prvom akolytovi. (Zostávanie turifera v sakristii nie je správne!)

Pri poslednej modlitbe (kollekte) vezme s kredencie omšovú knihu (alebo knihu Epištol) a donesie ju subdiakonovi, otvor knihy má v ruke pravej, chrbát v ľavej.

Potom ide turifer do sakristie, a keď subdiakon prečítal lekciiu, s kadidelnicou a lodičkou ide k oltáru a zostane stáť na epištolnej strane, kývajúc kadidelnicou.

Na znamenie diakona vystupuje k oltáru, keď si prv pokľakol dolu a prisluhuje ako prv. Kadidelnicu nedá nikomu, ale zatvoriac ju a vezmúc lodičku, sostupuje najkratšou cestou dolu do stredu oltára, kde zaujme miesto pred obidvoma akolytmi, ktorí sú tam už pripravení. Keď sa spev skončil všetci pokľaknú a turifer ustúpi na ľavú stranu, súc obrátený tvárou k diakonovi a knihe Evanjelia, majú v pravej ruke pripravenú kadidelnicu.

Evanjelium.

Keď diakon zaspieval slovo *Sequentia* (alebo *Initium Sancti Evang.*), turifer postúpi na pravú stranu diakona a podá mu kadidelnicu. Robí úklony spolu s diakonom a po okadení knihy prevezme kadidelnicu, potom sa vráti na svoje miesto. Kadidelnicou mierne kýva. Ak treba medzi čítaním Evanjelia pokľaknúť, kľaká na jedno koleno smerom ku knihe.

Po skončení Evanjelia zatvorí kadidelnicu a ide po pravej strane diakona k oltáru, pokľakne, podá mu kadidelnicu, aby okadil celebranta a znovu pokľaknúc, ide do sakristie.

Ak nie je *Crédo*, tu zostane stáť na strane

lekcie, ustúpi tak, aby neprekážal akolytom a kýva kadidelnicou, aby oheň nezhasol.

Keď po Créde kňaz pozdravil Dominus vobiscum, turifer ide zo sakristie k oltáru a pokľaknúc, stojí na strane epištoly. Po odchode akolytov s ampulkami k offertóriu, pristúpi ku stupňom oltára, a keď bolo dokončené obetovanie kalicha, vystúpi k oltáru a podáva všetko k incenzácii ako obyčajne. Podá kadidelnicu diakonovi a sostupuje dolu. Potom sprevádza diakona, ktorý okiádza kňaza. Turifer je vždy po ľavej strane diakona. Prevezmúc kadidelnicu od diakona, okiádza jeho samotného. Potom okiádza akolytov a ceroferára. Pokľakne uprostred oltára, ide na kraj svätyne ku mriežkam alebo ku stupňu a ukloní sa ľudu ako na strane epištolnej, tak na strane evanjelia. Incenzuje troma jednoduchými ľahmi, prvý do stredu, druhý doľava a tretí doprava.

Medzitým sostavia sa do radu pred oltárom rovnomerne so stupňami pripravení ceroferári, 2 a 2 alebo 3 a 3 na každej strane, nechávajú voľné miesto naprostriedku. Na toto voľné miesto sa vráti po okiadaní turifer, potom spoločne pokľaknú pred oltárom na jedno koleno a turifer odvedie ceroferárov do sakristie. — Ak niet ceroferárov, vtedy po okiadaní ľudu turifer ide priamo do sakristie.

V sakristii sú pripravené intortícia = pochodňové sviece alebo jednoducho sviece.

(Stačí vziať väčšie sviece s chránidlom na kvapkajúci vosk.)

Po Prefácii, keď sa cengá na Sanctus, vyjde turifer zo sakristie a za ním idú ceroferári. Idú pomaly a dôstojne, vždy dvaja a dvaja nesú sviece, praví v pravej ruke, ľaví v ľavej ruke. Voľná ruka je položená na prsiach. Pri oltári rozostúpia sa do radu, tak ako na začiatku, s tým rozdielom, že turifer má svoje miesto v prostriedku. Všetci kľaknú na obidve kolena. Turifer pokľakne len na jedno koleno, vstane, ide na stranu lekcie a tam dole kľakne.

Keď vidí složené ruky kňazove nad obetnými darmi, otvorí kadidelnicu, sám vloží tymián, kadidelnicu zatvorí a je takto pripravený na incenzáciu Sanctissima pri pozdvíhovaní. Pri pozdvíhovaní okiada vždy trojitým ťahom (duktus), z ktorých každý má dva kmihy (ikty), a to tak: pri pokľaknutí ukloní hlavu, potom incenzuje uvedeným spôsobom a pri opätovnom pokľaknutí kňaza zasa ukloní mierne hlavu. Tak robí i pri pozdvíhovaní kalicha.

(Ak nedrží subdiakon patenu, okiada on. Tak sa robí vždy pri Requiem.)

Po pozdvíhovaní kalicha turifer vstane a vráti sa na svoje miesto do prostriedka medzi ceroferárov, ktorí zatiaľ vstali. Keď je už turifer medzi nimi, tu všetci znovu spoločne pokľaknú a za vedenia turifera idú dôstojne do sakristie. Tu odložia pochodne a v tom

istom poriadku idú zasa k oltáru, všetci zasa pokľaknú a rozídu sa na svoje miesta, kde stoja až do konca sv. omše.

Na požehnanie si všetci kľaknú, žehnajú sa.

Pri poslednom Evanjelie po slovách: *Et Verbum caro . . .* po spoločnom pokľaknutí na jedno koleno vstanú všetci a postavlia sa do radu tak, ako na začiatku pri príchode — s turiferom uprostred.

Keď kňaz s asistenciou sostúpil a pokloní sa alebo kľaká, tu všetci naraz, dôstojne a voľne pokľaknú, obrátia sa a idú do sakristie. Prví akolyti, za nimi ceroferári, turifer, asistencia a kňaz.

Ak je po sv. omši ešte sviatostné požehnanie, mení sa situácia takto: Po *Ite Missa est*, ceroferári s turiferom v čele postavlia sa do radu pred oltárom. Pri poslednom požehnaní kľaknú, prežehnajú sa sv. krížom, vstanú, znovu pokľaknú len na jedno koleno a idú do sakristie v obvyklom poriadku. Ku koncu posledného Evanjelia vyjdú so sakristie v čele s turiferom, ktorý má v ľavej ruke kadidelnicu, ceroferári zažaté pochodne (alebo sviece). Pred oltárom utvoria rad podobne ako na pozdvihovanie, a keďže medzitým už bol bohostánok otvorený, alebo Sanctissimum vystavený, spoločne pokľaknú na obidve kolená. Po vystavení Sviatosti turifer sa ukloní, vstane a spolu s diakonom podá celebrantovi kadidelnicu. Pri incenzácii kľací za dia-

konom. Potom sa vráti do radu na svoje miesto a mierne kýva kadidelnicou. Asistenti vystupujú spolu s celebrantom k oltáru, kľaknú na najvyšší stupeň. Diakon pomáha kňazovi. Po sviatostnom požehnaní, pri ktorom prvý akolyta dáva znamenie zvoncom, podá turifer ešte raz diakonovi kadidelnicu, a keď Sanctissimum bol odložený do tabernakula, všetci vstanú, pokľaknú a tak sa vrátia do sakristie. V tomto prípade prvý turifer, akolyti, ceroferári, asistencia a kňaz.

V sakristii urobia špalier asistencii, ukloonia sa sv. krížu a rozídu sa.

SPIEVANÁ SV. OMŠA S INCENZÁCIOU, ALE BEZ ASISTENCIE.

Pri tejto sv. omši spieva sám kňaz, bez asistencie diakona a subdiakona; má po ruke len akolytov — miništrantov.

Kadidla a okiadzania pri jednoduchej spievanej sv. omši len tam sa smie použiť, kde je to dovolené Sv. Stolicou. Kadidla a okiadzania v obyčajné nedele sa nesmie užívať, len vo sviatky „duplex I. classis“ alebo „duplex II. classis“, v deň patróna a posvätenia vlastného chrámu.

Čo máme pripraviť.

Prvý akolyta zažne 4 až 6 sviec na oltári a tiež sviečky v sakristii na dvoch svietnikoch pre akolytov. Druhý akolyta prinesie na kredenciu ampulky s vínom a vodou, odkryje oltár, dá naň kánonové tabuľky, ak tam nie sú, pulpit alebo vankúš, na ktorom umiesti omšovú knihu. Otvorí ju tam, kde je omša dňa. Turifer zatiaľ prichystá žeravé uhlie a pred sv. omšou ho vloží do kadidelnice. Všetci sa oblečú. Ak je ceremonár, poprezerá, či je všetko v poriadku. Stačia len 4 ceroferári.

Akolyti. Svoje funkcie konajú podobne, ako keď je asistencia. Sú však niektoré odchýlky. — Svietniky so sviecami, ak niet kredencie, môžu umiestiť na druhom stupni v rohoch. Pri sv. omši kľačia na stupňoch oltára. Pri stupňových modlitbách kľačia na dlažbe vedľa kňaza. — Pri prvom okiadaní kľačia na svojich miestach. Pri spievaných častiach kňazovi neodpovedajú. Ak ide kňaz pri spievaní Glória si sadnúť, akolyti idú s ním a stoja po stranách s rukami složenými.

Evanjelium. Po epištole obidvaja odpovedia „Deo gratias“ a vstanú. Potom idú do prostriedku a pokľaknú. Druhý ide ku knihe, prvý ide na svoje miesto ku kredencii. Keď kňaz prečítal Graduál a čo k nemu patrí, odchádza do stredu oltára, tu druhý akolyta prenesie knihu na stranu evanjelia. Potom ide ku kredencii, pokľaknúc uprostred. Obidvaja akolyti, sotva kňaz vložil tymián do kadidelnice, vezmú sviece a idú k oltáru na stranu evanjelia; uprostred oltára pokľaknú. Na strane evanjelia postaví sa pod stupne tvárou k oltáru a medzi sebou nechajú miesto pre turifera a navikulára (alebo ceremonára).

Na Evanjelium.

Keď turifer okadil kňaza, obidvaja akolyti idú vpravo okolo stupňov oltára, uprostred pokľaknú a postaví svietniky na kredenciu

alebo na stupne do rohov. Potom si idú kľaknúť na svoje miesta.

Pri Obetovaní obsluhujú ako pri tichej sv. omši. Na Lavabo idú len vtedy, keď kňaz dokončuje okiadzanie oltára. Postavia sa za turiferom a navikulárom a len vtedy, keď dokončia okiadzanie celebranta, akolyti vystúpia ku kňazovi a je Lavabo.

Ostatné konajú ako pri tichej sv. omši. Keď pri poslednom Evanjelie pokľakli pri slovách „et Verbum caro factum est“, idú obidvaja ku kredencii po svietniky. Prvý akolyta prinesie tiež bired. Keď kňaz robí pred oltárom poklonu, pokľaknú a idú do sakristie. (Ak je požehnanie, len po požehnaní idú po svietniky.)

Úrad turifera, navikulára a ceremonára.

Pri tejto sv. omši bez asistencie sú potrební aspoň 4 miništranti. Dvaja akolyti, turifer a navikulár, ktorý môže zastupovať tiež ceremonára. (Okiadzanie ponechá v tom prípade turiferovi a prenášanie misálu druhému akolytovi.)

Ceremonár, keď prišli k oltáru, vezme od kňaza bired. Pri sv. omši je vždy na ľavej strane, na ktorej je omšová kniha. Pri stupňových modlitbách, keď kňaz vložil do kadičelnice tymián, vezme s oltára pulpit s misálom a síde s ním na stranu lekcie dolu tak, aby kňazovi pri okiadaní neprekážal. Keď kňaz okadil epištolnú stranu, ceremonár po-

loží pulpit s misálom na svoje miesto. — Len čo kňaz prečítal Graduál a odišiel do stredu, ceremonár preniesie misál. Zatiaľ turifer a navikulár prídu k oltáru (turifer s kadidelnicou, navikulár s lodičkou), spoločne pokľaknú pred stredom oltára spolu s ceremonárom, prenášajúcim knihu, a idú na epištolnú stranu, kde s boku vystúpia ku kňazovi. Na strane evanjelia, keď kňaz povedal slová: *Sequentia sancti Evangelii* . . ., ceremonár vezme od turifera kadidelnicu a podá ju kňazovi. Po evanjelie okiadza kňaza troma duktami a dá späť kadidelnicu turiferovi. Pri druhom okiadzaní oltára odnesie dolu znova pulpit na strane evanjelia a položí ho späť, keď sa kňaz vrátil do stredu oltára. Ceremonár prenáša tiež misál po sv. prijímaní, keď kňaz skončil ablúciu. Inakšie dozerá na ceremónie, aby sa všetko presne konalo.

Úrad turifera je ten istý ako pri slávnostnej sv. omši s asistenciou. Po prvej a druhej incenzácii oltára vezme od kňaza — celebranta kadidelnicu a okiadza ho. Pred evanjeliom, po vložení tymiánu, síde s navikulárom dolu a pri spievaní evanjelia stoja obidvaja medzi akolytmi. Ak niet ceremonára, turiter okiadza po Evanjelie kňaza sám. Keďkoľvek kňaz robí poklonu, turifer kľaká.

Navikulár sprevádza vždy turifera po ľavej strane. Jeho úlohou je podávať kňazovi tymián. Ak niet ceremonára, tu po vložení tymiánu pred prvou a druhou incenzáciou

oltára, navikulár dá lodičku na schody, vezme s oltára pulpit a síde s ním dolu. Pri druhej incenzácii musí po vložení tymiánu síst na strane epištolnej dolu, obísť celý oltár a na boku evanjelia odniesť s oltára pulpit.

Ceroferári majú tie isté funkcie ako pri sv. omši s asistenciou. Pri slávnostnej sv. omši za zomretých, Requiem, nastupuje turifer na začiatku sv. omše bez kadidelnice, lebo na začiatku sv. omše nie je incenzácia oltára. V sprievode ide až za ceroferármi. Po kadidelnicu odíde až na Offertórium. Prináša ho po Oremus. Vynecháva sa okiadzanie asistentov i ľudu. Incenzáciu Najsv. Sviatosti vykoná subdiakon, ktorý prejde na stranu epištolnú.

Ceroferári po pozdvihovaní zostávajú s pochodňami (alebo sviecami) kľačať až do sv. prijímania. Turifer sám po pozdvihovaní odnáša kadidelnicu do sakristie. Keď kňaz prijal Najsv. Krv, ceroferári, vedení turiferom, odchádzajú, pokľaknú len na jedno koleno. Turifer ide s rukami sopnutými. V sakristii odložia pochodne a dôstojne sa vracajú, pokľaknúc v rade uprostred, a idú na svoje miesta.

PODÁVANIE PREDMETOV.

Miništrant podáva kňazovi všetky predmety pravou rukou, a to tak, aby ich kňaz ľahko mohol prevziať. Podáva teda ampulku

držiac ju tak, aby ucho bolo k nemu obrátené, aby ju kňaz mohol za uško chytiť. Kropáč podá pravou rukou držiak ho za koniec. Toto pravidlo platí pre všetky podobné prípady. Všetky predmety pobožká pred odovzdaním a po prijatí.

NOSENIE SVIETNIKOV.

Pri slávnostnej sv. omši a pri slávnostných bohoslužbách nosia dvaja miništranti svietniky so zapálenými sviečkami. Sú to nosiči svetiel — akolyti.

Akolyti nech sú rovnako vysokí a svietniky nech držia v rovnakej výške. Svietniky sa držia bokom, na vonkajšej strane. Pravý akolyta drží svietnik v pravej ruke, ľavý v ľavej. Ruka, ktorá drží svietnik je vo výške prs, druhá vo výške ramien.

NOSENIE KNIHY.

Omšová a evanjeliová kniha patrí k najsvätejším veciam, ktoré sa v liturgii užívajú. V týchto knihách je uložené slovo božie. Sám Kristus z nich k nám hovorí. Cirkev tieto knihy vždy pekne a z cenného materiálu zhotovovala, ozdobovala a úzkostlivo strážila. Pri čítaní sv. evanjelia veriaci stoja, a pri slávnostnej sv. omši býva kniha okiadzaná, sviece horia pri nej a na konci kňaz knihu pobozká.

Miništrant má mať omšovú knihu vo veľkej úcte, má s ňou úctive zaobchádzať. Kniha

sa môže buď kolmo pred sebou držať alebo sa nesie šikmo, opretá na pravom ramene. V každom prípade otvor knihy smeruje vľavo.

Na pulpit alebo na vankúš kniha sa položí s otvorom do stredu oltára. Na epištolnej strane je pulpit vždy rovno, na evanjeliovej šikmo. Keď je oltár na východ tak evanjeliová strana ukazuje na sever. Sever je smer protichodný slnku. Preto je sever obrazom tmy, hriechu a pohanstva. Kniha sa teda pri evanjelie položí šikmo a evanjelium sa číta smerom k severu, na znak túžby, aby svetlo evanjelia osvietilo srdcia pohanov a hriešnikov.

NOSENIE KADIDELNICE.

Sv. Ján rozpráva vo svojom videní: „Tu prišiel iný anjel a postavil sa pred zlatú kadidelnicu, a dané sú mu mnohé zápaly, aby naložil z modlitieb svätých na oltár zlatý, ktorý je pred trónom Božím. I vystúpil dym zápalov z modlitieb svätých, z anjelovej ruky pred Boha.“

Ako v nebi, tak sa stáva i na zemi. Oltár, obetné dary, evanjeliová kniha, kňaz a ľud býva okiadzaný. Dym sa vznáša nahor, podobne i naše modlitby, ba my sami s telom a dušou, ako svätá obeta máme túžiť po Bohu.

Všeobecné rímske pravidlo nepozná nosiča tymiánu. Turifer nosí i navikulu. Už preto musí to byť väčší, šikovnejší chlapec. Turifer drží kadidelnicu volne v pravej ruke, navikulu má v druhej ruke. Pred vkladáním tymiánu kadidelnicu drží pri ľavom boku, navikulu pri pravom. Kadidelnica pri vkladaní tymiánu má byť otvorená, preto prstom obrúčku kadidelnice zadrží a pravou rukou chytí retiazku nad príchlopom. Ku oltáru vystupuje len bočnými stupňami. Miesto turifera je na strane epištolnej.

U nás okrem turifera je ešte i nosič navikula, tzv. navikulár. Jeho miesto je vľavo od

turifera. Turifer drží kadidelnicu, keď s ňou nepohybuje, voľne v pravej ruke. Navikulár drží navikulu s obidvoma rukami, alebo len s pravou pred prsiami, otvor je vpravo. Stojá pri oltári niekoľko krokov pred oltárnymi stupňami, v strede vedľa seba.

Keď vystupujú k oltáru, najprv v priestriedku pokľaknú na stupeň. Navikulár otvorí navikulu, položí lyžičku tak, aby sa dala chytiť. Navikulu drží blízko kadidelnice, aby zrnká tymiánu nepadaly na zem. Turifer drží kadidelnicu ľavou rukou na obrúčke a pravou zdvihne príchlop. Potom drží pravou rukou retiazky nad príchlopom, ľavá ruka s obrúčkou je na prsiach. Podrží blízko navikuly kadidelnicu a dáva pozor, aby retiazky pri vkladaní nezavadzaly. Kňaz žehná oheň. Potom turifer kadidelnicu zavrie a podá kňazovi, a to: podáva pravou rukou obrúčku do ľavej ruky kňazovej a ľavou retiazky držané nad príchlopom do jeho pravej ruky. Pri podávaní a odoberaní robí poklonu.

Kolísanie kadidelnice.

Turifer nekolíše kadidelnicou pri prichádzaní. Keď už v sakristii bol vložený tymián tak sa kolíše aj pri prichádzaní k oltáru. Pri kolísaní drží obrúčku ľavou rukou smerom ku prsiam, pravou rukou drží retiazky nad príchlopom. Príchlop je málo nadvihnutý. Kolísanie kadidelnice nenapodobňujeme vlastným telom, telo držíme pokojne.

Ak z kadidelnice vyšľahne plameň, spokojne ho zahasíme bez toho, aby vzbudil pozornosť.

Keď incenzuje, ľavá ruka spočíva s držadlom na prsiach. Pravou rukou sa chytia retiazky čo možno blízko príchlopu medzi ukazovák a stredný prst. Kadidelnicu, keď incenzuje, drží asi vo výške očí, oproti osobe alebo predmetu. Pred a po incenzácii sa treba pokloniť.

Okiadzanie.

Pri okiadaní rozoznávame duktus (ľah) a iktus (kmit). Duktus: kadidelnicu zdvihnem do výšky tváre a potom ju vediem v smere osoby alebo veci. Iktus: kadidelnicou urobím vo výške ikty (kmity).

Trojitým ľahom (duktus) dva razy (iktus) okiadzame Najsv. Sviatosť, celebrujúceho kňaza, biskupa, oltárny kríž.

Jednoduchý ľah: od prs vediem kadidelnicu v smere veci a tam urobím kmity. Jednoduchým ľahom okiadzame tri razy omšovú knihu pri čítaní evanjelia.

Incenzácia nech je prevedená v tichu a dôstojne.

NOSIČ KRÍŽA.

Pri slávnostných procesiách sa nesie na začiatku kríž. Víťazné znamenie Krista je kríž, krížom premohol smrť a diabla a vošiel oslávený do neba. Naším ukazovateľom

do neba je kríž. Kríž nás vedie do boja, k utrpeniu a k víťazstvu. Kto pochoduje za krížom musí vedieť, že je povolaný na boj a utrpenie, ale tiež k víťazstvu. Na všetky tieto pravdy myslíme, keď kráčame za krížom.

Nosič kríža má veľkolepú službu! Musí to byť najvernejší a najlepši miništrant! Správanie nosiča nech je jemné a priame. Slávnostný a vážny nech je jeho krok. Obidve ruky držia kríž. Korpus (telo Krista) smeruje dopredu. Na pravej i ľavej strane kríža ide akolyta s horiacou sviecou. Nosič kríža a jeho sprevádzajúci akolyti nikdy sa nepoklonia a nepokľaknú, ani pred Najsv. Sviatosťou a pri požehnaní. Veď kríž je odznakom Krista.

CENGANIE.

Oltárnym zvončekom upozorňuje miništrant veriacich na najdôležitejšie úkony na oltári. Cenganie nemá byť silné, ale len také, aby ho veriaci mohli počuť. Pre každé znamenie stačí krátky úder. Dlho trvajúce, prenikavé cenganie nepatrí do kostola. Stačí, keď cengá len pravý miništrant.

Cengá sa pri každej omši. Necengá sa pri tichej omši vtedy, keď je súčasne pri inom oltári spievaná omša alebo nejaký verejný obrad (napr. úradná pobožnosť, kázeň, pohreb, Libera atď.).

Pri požehnaniach s Najsv. Sviatosťou miništrant cengá tri razy. Pri procesiách s Najsvätejšou Sviatosťou stále sa cengá.

ZAPAĽOVANIE SVIEC.

Pri bohoslužbách horia na oltári sviece. Majú byť z čistého vosku. Sviece na oltári nám pripomínajú, že Kristus je medzi nami v liturgii, sú znakom jeho prítomnosti. Vosk znamená Jeho človečenstvo, plameň božstvo. Ale sviece sú i znakom našej zbožnosti. Vosk sviec je plameňom strávený a premení sa na svetlo, ktoré vystupuje až k nebesám. Tak bývame i my kresťania v liturgii premenení ohňom Ducha Svätého a celé naše bytie sa stáva svätým, žiariacim a jasným. Tak sa obetujeme s Kristom nebeskému Otcovi.

Ako zapalať sviece? Najsamprv pred oltárom kľakneš, potom vystúpiš so zapalovačom k oltáru po bočných stupňoch na epištolnej strane a zapáliš sviece na tejto strane, potom na druhej. Pri tichej sv. omši musia horieť dve sviece, pri slávnostnej šesť, keď je vyložená Najsv. Sviatosť všetky, ešte i pri tróne Olt. Sviatosti. Zapáliš najsamprv sviecu, ktorá je stredu oltára najbližšia — teda od stredu von. Aby nepadly voskové kvapky na plachtu, pohybuj zapalovačom vždy len pozdĺž svietnikov. Vrchnú plachtu nechávame na oltári, len keď sú všetky sviece zažaté, dáme ju dolu. Keď si zapálil na strane epištolnej sviece, stupňami sídeš dolu, pokľakneš v strede a vystúpiš k oltáru po bočných stupňoch na evanjeliovej strane. Tam zapáliš tým istým spôsobom ako na strane epištolnej. Po bočných stupňoch sídeš do-

lu, v strede kľakneš. Vrchnú plachtu odnesieš do sakristie.

Pri zhasínaní najsamprv odložíš pulpit alebo vankúš, tabuľky kánonové a prikryješ plachtou oltár. Začneš zhasínať opačne, t. j. na strane evanjelia vonkajšou sviecou, potom na strane epištoly tiež vonkajšou sviecou. Zapalovač obráť hore, aby si oltár nezakvapkal.

MINIŠTRANT PRI SVIATOSTIACH.

Krst.

Krst je prvá a najpotrebnejšia sviatosť. Keby si videl, že nepokrstené dieťa je blízko smrti a niet nikoho, kto by ho pokrstil, musíš ho pokrstiť sám. Urobíš to tak, že leješ na hlavu vodu tri razy v podobe kríža a pritom hovoríš: „Ja ťa krstím v mene Otca, i Syna, i Ducha Svätého.“

Posvätné znaky užívané v obradoch krstu, majú hlboký význam. *Značenie krížom* znamená, že krstenec bude patriť Kristovi. *Dýchanie* naznačuje Ducha Svätého, *soľ* kresťanskú náuku, *dotyk uší a nosa* otváranie smyslov pre Kristove učenie, *mazanie sv. olejom* (pred i po krste) má ten smysel, že kresťan je tiež „pomazaný“, t. j. druhý Kristus, má teda v svojom živote nasledovať Ježiša Krista. Biele rúcho je znakom posväcujúcej milosti a horiaca svieca svetla viery.

Obrady sviatosti krstu majú dve časti. Jedna sa odjavuje pri vchode do kostola alebo v sakristii a druhá časť sa vykoná pri krstiteľnici.

Miništrant pripraví kňazovi:

1. superpelíciu,

2. štólu, ktorá je na jednej strane biela a na druhej fialová,

3. rituál.

Na mieste, kde sa odbavuje prvá čiastka obradov, miništrant prichystá: nádobu s posvätenou soľou a ručník na utieranie rúk. Pri krstiteľnici vyloží sv. oleje, nádobu s krstnou vodou, mištičku, košieľku a sviecu. Pri olejoch vatú.

Pri obradoch miništrant pozoruje kňaza a na pokyn mu podá potrebnú vec. Keď má kňaz liať svätenú vodu na hlavu krstenca, miništrant mištičku podloží pod hlavu dieťaťa, aby voda s hlavy stiekla do mištičky. Šatkou utrie hlavu dieťaťa. Sviečku podá kňazovi zažatú.

Pri jednotlivých modlitbách odpovedá: Amen. Keď kňaz povie: Pax tibi, miništrant odpovie: Et cum spiritu tuo.

Po obradoch všetko odloží na svoje miesto.

Sv. prijímanie mimo sv. omše.

Miništrant zažne dve sviece na oltári. Kňaz si oblečie superpelíciu a štólu bielej farby, v deň dušičiek fialovej farby. Miništrant ide pred kňazom. Pred oltárom kľaknú, miništrant zostane kľačať na strane lekcie, keď kňaz otvorí tabernákulum, miništrant zacengá a kľakne si, obrátený tvárou v smere dĺžky oltára, na strane lekcie, a to na najnižší stupeň. Cengáč vezme so sebou. Tu s mierne sklonenou hlavou hovorí: *Confíteor.*

Kňaz obrátený k ľudu hovorí: *Misereatur* ... ad vítam aeternam. Tu miništrant odpovie: *Amen*.

Kňaz: *Indulgentiam, † absolutionem* ... et misericors Dominus.

Miništrant: *Amen*.

Teraz kňaz kľakne, vezme do ľavej ruky kalich, v pravej ruke drží sv. Hostiu a hovorí: *Ecce Agnus Dei*, ecce qui tollit peccáta mundi. Potom tri razy opakuje: *Dómine*, non sum dignus ... Miništrant pri slovách: *Dómine*, non sum dignus ... raz zacengá, spolu tri razy cengá. Po treťom raze odloží zvonec, vezme patinu a ide s kňazom ku prijímajúcim, je po pravej strane kňaza a patinu slušne a dôstojne dáva pod hrdlo prijímajúcim. Po sv. prijímaní patinu odovzdá kňazovi a kľakne si na strane lekcie v smere dĺžky oltára.

Kňaz sa potom modlí, i povie:

Kňaz: *Panem de caelo praestitisti eis.*
(Aleluja.)

Miništrant: *Omne delectamentum in se habéntem.* (Aleluja.)

Kňaz: *Dómine, exaudi oratiónem meam.*

Miništrant: *Et clamor meus ad te véniat.*

Kňaz: *Dóminus vobiscum.*

Miništrant: *Et cum spiritu tuo.*

Kňaz: *Orémus* ... per ómnia saécula saeculórum.

Miništrant: *Amen*.

Nakoniec kňaz dáva požehnanie: *Benedic-*

tio Dei omnipotentis, Patris, et Filii, † et Spiritus Sancti, descendat super vos et máneat semper.

Miništrant: Amen.

Teraz miništrant dá cengáč na svoje miesto, spolu s kňazom pokľakne a ide pred ním do sakristie.

Sobáš.

Kresťanský sobáš je životný sväzok lásky podľa spojenia Ježiša Krista s Cirkvou. Mladoženích vyobrazuje teda Ježiša Krista a nevesta sv. Cirkve.

Miništrant na oltári zažne aspoň dve sviece, na strane lekcie prichystá kríž, svätenú vodu s kropáčom a mištičku na prstene. Miništrant je oblečený. Kňaz vezme na seba superpelíciu, štólu farby bielej a prípadne i biely pluvál.

Miništrant ide k oltáru pred kňazom, nesie rituál. Pri oltári s kňazom kľakne, odoberie bieret a podá rituál. Stane si na stranu lekcie v smere dĺžky oltára.

Keď mladoženích a nevesta už odpovedali na otázky kňazove, miništrant im podá mištičku, na ktorú položia prstene a mištičku s prsteňmi dá na oltár. Kňaz žehná prstene, miništrant mu podá kropáč, prv ponorený do svätenej vody. Keď kňaz pokropil prstene, miništrant odoberie kropáč, i mištičku, keď kňaz prstene vložil na ruky mladoženíchov.

Nasleduje požehnanie a prísaha. Po prí-

sahe býva i kázeň. Po kázni podá miništrant kňazovi kropáč, ktorý mladoženíchov požehná.

Po sobáši býva krátky obrad „vádzka“ alebo vyvodenie nevesty do kostola. Miništrant vezme so sebou svätenú vodu a kropáč. Na mieste, kde sa obrad koná, niekde sa dáva neveste do ruky zažatá svieca — čo však rubriky nepredpisujú.

Sobáš zakončí sv. omšou (mimo zakázaného času). Mladoženích a nevesta zostanú na sv. omši, ktorá je obetovaná za nich. Kňaz v omši sv. po *Pater noster*, obráti sa k novomanželom, ktorí kľacia pred oltárom a modlí sa nad nimi. Miništrant drží kňazovi rituál alebo omšovú knihu, aby mohol čítať. To isté urobí miništrant po *Benedicamus Dómino*, alebo *Ite Missa est* na konci sv. omše, kedy sa kňaz zasa modlí nad novomanželmi. Po tejto modlitbe podá miništrant kropáč kňazovi, ktorý žehná novomanželov.

Zaopatrovanie chorého.

Sviatosť zomierajúcich čiže sv. pomazanie.

Miništrant prichystá kňazovi burzu s korporálom a olejky. Superpelíciu, štólu na jednej strane bielej farby a na druhej farby fialovej. Pre seba pripraví lampáš so zažatou sviecou a malý cengáč.

S kňazom príde k oltáru, kľakne na strane lekcie. Keď kňaz vloží sv. Hostiu do korporála, zatvorí tabernákulum, miništrant vstane a niekoľko krokov ide pred kňazom s obnaženou hlavou. Ulicami ide slušne a vážne, keď idú dvaja nerozprávajú spolu. Malým zvončekom miništrant cengá a tak upozorňuje okoloidúcich, aby vzdali úctu Sviatostnému Spasiteľovi.

Kňaz vkročí do príbytku chorého slovami: Pax huic dómui — pokoj tomuto domu.

Miništrant odpovie: Et omnibus habitantibus in ea — a všetkým v ňom prebývajúcim.

Kňaz kľakne pred pripravený stôl, miništrant tiež, a to na stranu pravú. Nasleduje modlitba, žehnanie svätenou vodou chorého. Potom kňaz hovorí:

K. Adjutórium nostrum in nómine Domini.

M. Qui fecit caelum et terram.

K. Dómine exáudi oratióem meam.

M. Et clamor meus ad te véniat.

K. Dóminus vobiscum.

M. Et cum spiritu tuo.

Nasledujú modlitby. Po modlitbách sv. spoved' chorého. Miništrant i domáci odídu von. Po sv. spovedi kňaz dá znamenie, vtedy miništrant vojde dnu a kľakne na predošlé miesto. Po krátkej modlitbe, miništrant odrieka: *Confíteor*, a to hlasne a srozumiteľne. Na slová kňazove: *Domine non sum dignus* — miništrant tri razy cengá. Po sv. prijímaní nasleduje pomazanie chorého sv. olejom. Kňaz sv. olejom maže chorému: oči, uši, nos, ústa, ruky a nohy. Keď skončí nasleduje:

Kýrie eléison. Christe eléison. Kýrie eléison. Pater noster

K. Et ne nos indúcas in tentatióem.

M. Sed libera nos a malo.

K. Salvum(-am) fac servum tuum (anicillam tuam).

M. Deus meus sperantem in te.

K. Mitte ei, dómine, auxílium de sancto.

M. Et de Sion tuére eum (eam).

K. Esto ei Dómine, turris fortitúdinis.

M. A fácie inimici.

K. Nihil profíciat inimicus in eo (ea).

M. Et filius iniquitátis non appónat nocére ei.

K. Dómine, exáudi oratióem meam.

M. Et clamor meus ad te véniat.

K. Dóminus vobiscum.

M. Et cum spiritu tuo.

Nasledujú modlitby, po modlitbách sa ob-rad skončí. Ak je chorý v beznádejnom stave, kňaz mu udelí apoštolské požehnanie.

K. Adjutórium nostrum in nómine Dómi-ni.

M. Qui fecit caelum et terram.

Antifona: Ne reminiscaris, Dómine . . .

Kýrie, eléison. Christe, eléison. Kýrie, elé-ison. Pater noster . . .

K. Et ne nos indúcas in tentatiónem.

M. Sed libera nos a malo.

K. Salvum(-am) fac servum tuum (ancil-lam tuam).

M. Deus meus, sperantem in te.

K. Dómine, exáudi oratiónem meam.

M. Et clamor meus ad te véniat.

K. Dóminus vobiscum.

M. Et cum spiritu tuo.

Nasledujú modlitby a požehnanie. Kňaz soblečie superpelíciu, štólu, burzu, rituál a dá miništrantovi. Ten slušne nesie veci ulicou, s nikým sa nezastavuje, neihrá — ale všetko odnesie do kostola a tam uloží na svoje mies-to.

V dome chorého má byť pripravené:

1. bielym obrusom prikrytý stôl,
2. na stole kríž,
3. dve horiace sviece,
4. svätená voda s vetvičkou na kropenie,

5. trocha soli s kúskom chleba,
6. vata,
7. pohár vody,
8. uterák.

Použitá soľ, chlieb, vata a voda sa majú spáliť.

MINIŠTRANT PRI POPOLUDŇAJŠÍCH BOHOSLUŽBÁCH.

Litánie.

Miništranti kľacia spolu s kňazom na schodoch oltára cez celé litánie. Pri spievaní antifóny stoja (i pri modlitbe kňaza), v sobotu a v nedeľu a vo veľkonočnom čase vôbec, v iné dni alebo sviatky kľacia spolu s kňazom. Pravý miništrant cengá, ľavý má pripravený velum, ktorý kňazovi pred požehnaním položí na plecيا, po požehnaní ho vezme a složí.

Keď je požehnanie s monštranciou, používa sa kadidla. Tu je treba ešte buď kostolníka, alebo dvoch miništrantov. Jeden nesie kadidelnicu s lodičkou, druhý (ľavý) velum. Kadidlo sa podáva na začiatku a na konci.

Na Slovensku máme dvojaký obrad požehnania s Najsvätejšou Sviatosťou: rímsky a uhorský.

Pri rímskom obrade je požehnanie len na konci.

Pri uhorskom obrade na začiatku pobožnosti sa Oltárna Sviatosť okiada, spieva sa „Tantum ergo“ a potom sa dá požehnanie.

Na konci sa tiež najprv okiadza a po odspievaní „Genitori“ sa dáva požehnanie druhý raz.

Obidvaja miništranti keď sa začne spievať „Tantum ergo...“ prídu zo sakristie k oltáru, kľaknú na obidve kolená za kňazom, urobí hlbokú poklonu, potom vstanú a kľaknú po boku kňazovom. Pravý podá kňazovi lodičku a otvorí kadidelnicu. Kňaz nasype tymiánu, pravý miništrant prevezme lodičku a kadidelnicu podá kňazovi. Po okadení kadidelnicu prevezme pravý miništrant, ľavý dá na plecيا kňazovi velum. Pri požehnaní cengá pravý miništrant. Po požehnaní ľavý vezme velum, pravý podá kňazovi kadidelnicu. Keď kňaz zatvorí tabernákulum, vstanú, pokľaknú a odídu do sakristie.

Ak niet týchto dvoch miništrantov, urobí všetko kostolník, kľačiac po pravom boku kňazovom.

Vešpery.

Na väčšie sviatky odbavujú sa v kostoloch popoludní tzv. vešpery. Je to slávnostná večerná modlitba Cirkvi. Odbavuje sa latincky, ľud ju môže vykonať po slovensky.

Kňaz pri oltári začne a potom spolu s miništrantmi odíde na pripravené miesto na epištolnej strane. Tam si sadne, miništranti stoja po stranách vedľa kňaza (môžu i sedieť). Potom spolu s kňazom idú k oltáru. Pred chválospevom: „Magnificat...“, prinesú ka-

didelnicu a navikulu. Pri okiadzani oltára vezmú vankúš alebo pulpit do rúk, po okadení zasa položia na oltár.

Po večerách môže byť požehnanie ako pri litániach.

Krížová cesta.

Vo veľkopôstnom čase býva pobožnosť krížovej cesty. Miništranti chodia spolu s kňazom, s ním kľačia alebo stoja. Môžu niesť sviece a kríž. Tretí miništrant potom prenáša kľačadlo.

MINIŠTRANT PRI VYSLUHOVANÍ SVÄTENÍN.

Ku každému sväteniu prichystá miništrant rituál a svätenú vodu s kropáčom.

Trojkráľová voda.

Trojkráľová voda sa svätí popoludní pred sviatkom Zjavenia Pána, čiže Troch Kráľov. Rúcho farby bielej. Okrem vody treba pripraviť i soľ. Miništrant nesie kríž a pri ňom dvaja zažaté sviece. Sviece položia na stôl, ktorý je pripravený pri vode. Druhí miništranti nesú rituál i kropáč. S kňazom kľakajú i vstávajú.

Svätenie vody.

Voda podľa potreby svätí sa hockedy. Štola farby fialovej. Treba rituál a soľ.

Svätenie sviečok.

Na deň sv. Blažeja (3. februára) sa svätia sviečky sv. Blažeja, ktoré sa dávajú pod hrdlo veriacim.

Svätenie popola.

Na Popolečnú stredu pred sv. omšou je svätenie popola. Rúcho farby fialovej. Treba svätenú vodu, kropáč a kadidlo.

Svätenie kvetín.

Na deň Nanebevzatia P. Márie (15. augusta) je svätenie liečivých zelín a kvetín.

Svätenie chleba.

Na mnohých miestach je zavedený pekný zvyk, slávnosť zv. dožinky. Je to poďakovanie za úrodu a vtedy sa svätí chlieb z novej úrody i rozdáva sa. Miništranti nech dajú pozor na omrvinky, tieto treba sobrať a hodiť do ohňa, aby sa nezneuctily.

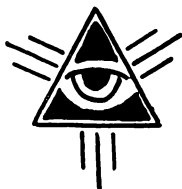
Svätenie vína.

Na deň sv. Jána Apoštola (27. decembra) svätí sa víno po sv. omši.

Svätenie potravín na Veľkú noc.

Potraviny sa svätia pred i po sv. omši. Pozostatky potravín hodme do ohňa.

Pri ostatných sväteniach rozličných vecí — či to už predmetov, sôch atď. je potrebná svätená voda.

MINIŠTRANT VO VEĽKÝ TÝŽDEŇ.

Kvetná nedeľa.

(Dominica in Palmis.)

Na Kvetnú nedeľu sa svätia palmové alebo olivové ratoleste, u nás bahniatka, maňušky. Kňaz má fialový pluviál, miništranti fialový talár.

Procesia znamená víťazný sprievod Krista Kráľa. My Ho sprevádzame. Svojím krížom nám otvára bránu nebies (chrám značí kráľovstvo nebeské) a nás vovedie na nebeskú hostinu. Kým procesia je rázu radostného, po nej nasledujúca sv. omša nám predstavuje obeť kríža, ktorou nám vydobyl kráľovstvo nebeské.

Miništranti idú pred kňazom k oltáru, pravý nesie misál, položí ho na stranu lekcie. Kňaz po orácii číta lekcii, miništranti odpovedajú: Deo gratias. Kniha sa neprenáša po lekcii, lebo evanjelium sa spieva na tom istom mieste (na strane lekcie). Po niekoľkých modlitbách na pokyn kňazov, prinášajú miništranti kadidlo, navikulu a svätenú vodu. Prechádzajúc stredom oltára pokľaknú a idú

na stranu lekcie po pravej strane kňaza. Tu podajú kadidelnicu a kropáč. Kňaz kropí a okiada; keď skončil, miništranti odnášajú kadidelnicu i svätenú vodu do sakristie.

Keď kňaz rozdáva ratolesti, miništranti si idú po ne. Pri prevzatí sa bozká najprv ruka, potom ratolest. Kým sa kňaz modlí, miništranti prinesú kadidlo a lodičku. Kňaz položí do kadidelnice tymián, potom zaspieva: *Procedamus in pace* — Poďme v pokoji — načo ide procesia von z kostola. Pred sprievodom nesie jeden miništrant kríž, ostatní idú pred kňazom, majú v rukách ratolesti. Miništrant, ktorý nesie kadidelnicu mierne s ňou kolíše.

Sprievod vyjde z kostola, keď sa vracajú nazpät, miništranti s kňazom zostanú pred bránou kostola. Tu kňaz a speváci striedavo spievajú hymnus: *Glória, laus et honor...* Potom kňaz udrie na dvere krížom a procesia vchádza do kostola.

Nasleduje sv. omša. Keď sa spievajú pašie a evanjelium, kňaz i miništranti držia ratolesti v rukách.

Pri spievanej sv. omši číta kňaz pašie na strane lekcie, keď sa pašie vyspievaly, ide do stredu oltára, pravý miništrant zatiaľ preniesie knihu na stranu evanjelia. Pri tichej sv. omši kniha sa preniesie po epištrole na stranu evanjelia a tam sa čítajú pašie.

Pašie sa čítajú ešte v utorok, stredu a piatok.

Zelený štvrtok.

(Coena Domini.)

V obradoch Zeleného štvrtka sa mieša radosť so zármutkom. Radosť z ustanovenia Sviatosti Oltárnej a zármutok nad umučením Ježiša Krista. Preto zazneje ešte radostné Glória, ale po ňom už umlkuje všetko: zvony i organ. Obnaženie oltárov znamená, že Ježiš Kristus sa zriekol pri svojom umučení všetkej ľudskej dôstojnosti, dovolil, aby ho i rúcha pozbavili. Oltár je náznakom Krista, oltárne plachty znamenajú Jeho rúcho.

Na Zelený štvrtok je len jedna sv. omša. Po odspievaní: Glória in excelsis Deo zazneje organ, zvony a zvončeky. Zvonenie a cenganie umlkuje až do Veľkej soboty. Preto miništrant necengá po Glória, ale len klopká, už vopred pripravenými klopáčmi.

Po sv. omši sa odnášajú v kalichu konsekrované Hostie pre zajtrajší deň a pre Boží hrob, na bočný oltár, alebo do sakristie. Preto po sv. omši donesú miništranti kadidelnicu, lodičku a velum. Po incenzácii ide procesia na miesto, kde má byť kalich s Hostiami uložený. Miništrant klopká až kým sa nepríde k miestu. Po tomto je obnaženie oltárov. Miništranti odnášajú v tichosti z rúk kňazových ozdoby oltára na určené miesto.

Popoludní sa pripravuje Boží hrob, miništranti nech pomáhajú.

Veľký piatok.

(Feria VI. in Parasceve.)

Na Veľký piatok sa neslúži sv. omša, je len omšový obrad. Na Veľký piatok sa odohrala na Kalvárii krvavá obeta kríža. Táto sa nám vyobrazuje odhalením kríža.

Kňaz a miništranti v tichosti prichádzajú k oltáru. Tam na chvíľu padnú na tvár na stupne oltára. Spolu s kňazom vstanú a stoja každý na svojom mieste. Po modlitbách sú pašie a po nich modlitby, ktoré kňaz spieva. Na slová kňazove: *Flectámus génua* (Zohnime kolená), miništrant pokľakne s kňazom a povie: *Leváte* (Vstaňte).

Po týchto modlitbách nasleduje odhaľovanie sv. kríža. Pravý miništrant podá kňazovi zahalený kríž, kňaz tri razy spieva:

Ecce lignum Crucis, in
quo salus mundi pepén-
dit.

Hľa, drevo Kríža, na
ktorom visela spása sve-
ta.

Miništranti odpovedia:

Venite, adorémus.

Podme, klaňajme sa.

Kňaz odhalený kríž s miništrantmi odnáša na prichystané miesto, položí ho na zem pred oltár. Potom tri razy kľaká, pokloní sa pred krížom a pobožká ho. Po kňazovi to isté urobia i miništranti. Pri každom kľakaní sa pomodlia: „Klaniame sa ti, Kriste a dobro-

rečíme ti, lebo si nás svojím sv. krížom vykúpil.“ Potom odídu do sakristie.

Teraz nasleduje „missa praesanctificatorum“ — omša predposvätných darov.

Zo sakristie sa pohne procesia na miesto, kde je uložený kalich s Hostiou. Kňaz ide pod baldachýnom, vedľa baldachýna sa nesú zažaté sviece. Miništranti idú pred kňazom, pravý má kadidelnicu a klopáč, ľavý navikulu a velum. Procesia ide k hlavnému oltáru, pravý miništrant klopká. Kňaz položí kalich na oltár, miništrant podá kadidelnicu. Kňaz po incenzácii položí Hostiu na patenu. Miništranti prinesú mištičku, ručník a vodu na ablúciu prstov ako pri obetovaní. A knedľ prinesú ampulky s vínom a vodou ako pri obetovaní. Nasleduje incenzácia obetných darov a oltára. Miništranti podávajú kadidelnicu a tymián.

Po incenzácii je *Lavabo*. Miništranti prinesú mištičku, ručník a vodu. Po tomto idú miništranti do stredu pred oltár a tam kľaknú. Kňaz obrátiac sa k veriacim hovorí: O-ráte, fratres. Miništranti nič neodpovedajú. Odídu na svoje miesta. Kňaz spieva: *Pater noster*, po modlitbe kľakne, do pravej ruky vezme sv. Hostiu, ukáže ju veriacim, miništrant zaklope. Po modlitbe nasleduje prijímanie. Na slová: *Dómine, non sum dignus* . . . miništrant tri razy klopká. Po sv. prijímaní nasleduje ešte ablúcia prstov ako pri riadnej sv. omši.

Teraz nasleduje procesia ku sv. hrobu. Miništranti donesú kadidelnicu, navikulu a velum. Cestou k Božiemu hrobu pravý miništrant klopká.

Miništranti v piatok a v sobotu konajú pri hrobe čestnú stráž. Nech je táto služba dôstojná a príkladná.

Biela sobota.

(Sabbato sancto.)

Obrady Bielej soboty sa predtým začínaly v predvečer Veľkej noci a skončili sa veľkonočnou omšou v nedeľu ráno. Práve v tom čase sa zaspievala prvá aleluja, keď Ježiš vstal zmŕtvych. Dnes je to posunuté na predošlý deň (Biela sobota). Nad ránom Veľkej noci boli pokrstení i katechumeni (kandidáti krstu), aby so vzkrieseným Kristom povstali k novému životu.

Obrady začínajú svätením ohňa. Kňaz i miništranti majú oblečené rúcho farby fialovej. K ohňu nesú kadidelnicu, navikulu a svätenú vodu. Okrem toho ešte treba: veľkonočnú sviecu (paškál), päť zrníek do paškálu, trojramenný svietnik a kríž.

Po svätení ohňa kňaz vchádza do kostola, zažne z trojice sviec jednu hovoriac: *Lumen Christi*, pričom kľakne, miništranti tiež kľaknú odpovediac: *Deo grátias*. Toto sa opakuje tri razy.

Kňaz teraz pred hlavným oltárom spieva „Exultet“, miništrant, stojac neďaleko, drží päť zrníek, ktoré kňaz vloží do paškálu. Postupne sa zapaľujú všetky svetlá. Pri tomto speve mal kňaz rúcho biele. Teraz berie na seba fialové rúcho, na strane lekczie číta dvanásť prorociev (lekcií). Miništranti stoja na svojich obvyklých miestach. Kľakajú spolu s kňazom.

Po lekciách nasleduje svätenie krstnej vody. Miništranti idú spolu s kňazom, nesú veľkonočnú sviecu. Keď je voda posvätená, kňaz spolu s miništrantmi príde pred hlavný oltár a tam všetci ľahnú na schody oltára, kým sa spievajú litánie všetkých svätých. Na slová „Peccatores“ miništranti spolu s kňazom vstanú a odídu do sakristie.

Kňaz si oblečie rúcho biele, miništranti červené. Po odspievaní Glória... zaznejú zvony, zvonce i organ. Sv. omša je ako obvykle, len na konci omše sa odbavujú krátke večpery. Keď kňaz zaspieva: „Vespere autem sabbati“, miništranti podajú kňazovi kadidelnicu a navikulu. Nasleduje incenzovanie oltára. Miništranti s oltára soberú knihu s pulpitom alebo vankúšom, stanú si ako obvykle, po incenzácii dajú všetko na predošlé miesto.

Kňaz na konci sv. omše spieva: *Ite, Missa est, allelúja, allelúja.*

Miništranti odpovedajú: *Deo grátias, allelúja, allelúja.* Takto odpovedá miništrant až do nasledujúcej nedele.

Vzkriesenie.

Na Bielu sobotu podvečer odbavuje sa v našich krajoch Vzkriesenie. Miništranti majú červené taláre. Spolu s kňazom idú k Božiemu hrobu. So sebou nesú kadidelnicu, navikulu a velum. Okrem toho sa nesie soška vzkriesenia, veľkonočná svieca a rituál.

Pri hrobe spolu s kňazom kľaknú na obidve kolená. Kňaz zaintonuje: *Exsurge...* Chór spieva: *Quare obdórmis, Dómine*. Potom sa striedavo spieva žalm: *Dómine probásti me...* Po odspievaní žalmu miništranti podajú kňazovi kadidelnicu a navikulu. Kňaz incenzuje Sviatosť Oltárnu. Po incenzácii položí miništrant kňazovi na plecيا velum. Kňaz vezme Sviatosť Oltárnu, obráti sa k ľudu a zaspieva: *Resurrexi*. Chór pokračuje: *Et adhuc tecum sum...*

Kňaz a celý sprievod idú k hlavnému oltáru, miništranti idú v tichosti pred kňazom, pred oltárom kľaknú a zostanú kľačať. Kňaz so Sviatosťou obráti sa k ľudu a tri razy zaspieva: *Pax vobis: Ego sum, alleluja*. Chór odpovie: *Nolite timére, alleluja*. Potom kňaz zaspieva: *Pán Ježiš Kristus vstal zmŕtvych...*

Teraz sprievod ide von z kostola. Miništranti striedavo cengajú, kto nesie kadidelnicu okiádza Sviatosť, a to tak, že sa obráti ku kňazovi, ukloní sa a trojnásobne incenzuje Sviatosť. Po incenzácii sa ukloní a kráča rovno ďalej. Takto sa malými prestávkami robí cez celý sprievod. Na niektorých miestach sa

dáva požehnanie, vtedy treba kľaknúť a cengañ.

Keď sa sprievod vráti do kostola nasleduje antifóna: *Raduj sa nebies kráľovná, aleluja . . .* Potom: *Tantum ergo* a *Genitori*. Nasleduje požehnanie, po požehnaní incenzácia. Keď kňaz zatvoril tabernákulum, miništranti vstanú a s kňazom odídu do sakristie.

Tým sa končí Veľký týždeň.

MINIŠTRANT PRI PROCESIÁCH.

Očisťovanie P. Márie — Hromnice.

(2. februára.)

Dnes P. Mária podala svojho Syna do náručia Simeonovho. Cirkev rozdáva horiace sviece. Kňaz zastupuje Cirkev (Pannu Máriu) a my v osobe staručkého Simeona prijímame horiacu sviecu, obraz to Ježiša Krista. Potom nesieme v rukách znak Kristov (sviecu) sprievodom. Tento sprievod značí náš život. Vychádzame z chrámu a vraciame sa do chrámu (vychádzame od Boha a vraciame sa k Nemu).

V deň Očisťovania Panny Márie pred sv. omšou sa svätia sviečky — hromničky. Kňaz si oblieka albu, štólu a pluviál fialovej farby. Miništranti si oblečú rúcho fialovej farby. Spolu s kňazom idú k oltáru, so sebou nesú: omšovú knihu, svätenú vodu s kropáčom, kadidelnicu a navikulu. Omšovú knihu už vopred môže miništrant položiť na oltár, na stranu lekcie.

Kňaz sa modlí predpísané modlitby, miništranti stoja na svojich miestach. Na požiadanie podajú kadidelnicu, potom kropáč.

Kňaz sviečky kropí a okiadza. Miništranti kadidelnicu i svätenú vodu odnesú do sakristie. Kňaz rozdáva sviečky, pri prevzatí treba bozkať najprv ruku, potom sviečku. Kým prichádzajú veriaci po sviečky, miništranti stoja na svojich miestach.

Po rozdelení sviec kňaz sa modlí ešte jednu modlitbu. Zatiaľ miništranti prinesú kadidelnicu. Kňaz na oheň nasype tymián. Pri procesii jeden miništrant nesie kadidelnicu a mierne s ňou колише. Pred sprievodom jeden z miništrantov nesie kríž, ostatní miništranti idú pred kňazom po dvoch, v rukách nesú zažaté sviece. Procesia ide okolo kostola alebo len v kostole. Po sprievode pri oltári miništranti pokľaknú s kňazom a odídu do sakristie.

Nasleduje sv. omša, pri sv. omši kňaz i miništranti majú biele rúcho.

Deň sv. Marka.

(25. apríla.)

V deň sv. Marka sa svätia oziminy. Kňaz i miništranti majú rúcho fialovej farby. Miništranti nesú so sebou rituál, kadidelnicu, navikulu a svätenú vodu.

Po antifóne a krátkej modlitbe kňaz i miništrant kľaknú, ľud začne spievať litánie ku všetkým svätým. Keď sa spieva: *Sancta Maria*, ora pro nobis, kňaz i miništranti vstanú a celý sprievod ide na miesto, kde sa má od-

baviť svätenie ozimín. Po ceste sa v litániach pokračuje.

Na mieste svätenia sú predpísané modlitby a štyri evanjeliá. Pri čítaní evanjelia je kňaz obrátený vždy na inú svetovú stranu. Pri prvom je obrátený na východ, pri druhom na juh, pri treťom na západ, pri štvrtom na sever. Miništrant drží otvorený rituál pred kňazom, aby z neho čítal evanjeliá. Všetci sa obrátia na tú stranu, kam je kňaz obrátený.

Po evanjeliách nasledujú ešte modlitby, ktoré končia výzvou: *Benedicámus Dómino*, alleluja, alleluja, alleluja.

Miništrant odpovie: *Deo grátias*, alleluja, alleluja, alleluja.

Teraz podá miništrant kadidelnicu, kňaz na oheň nasype tymián. Potom kropí a okadí oziminy na štyroch stranách sveta.

Po tomto obrade sa procesia vráti do kostola. Pri oltári kňaz skončiac modlitby odíde s miništrantmi do sakristie.

Procesia na sviatok Božieho Tela.

Bohoslužobné rúcho je bielej farby. Najsamprv je sv. omša a po nej procesia. Miništranti nesú so sebou rituál, kadidelnicu, navikulu, velum a cengáče.

Hneď po sv. omši je okiadzanie Najsv. Sviatosti. Miništrant po okiadzaní dá kňazovi na plecía velum. Kňaz obrátený k ľudu spieva: *Pange, lingua gloriósi...* Potom sa pohne procesia, a miništranti začnú striedavo

cengať. Keď niet asistencie, miništrant po celej ceste okiádza Najsv. Sviatosť, tak isto ako i pri Vzkriesení. Procesia ide k štyrom oltárom, ktoré sú pripravené po uliciach alebo okolo kostola. Štyri oltáriky znamenajú štyri strany sveta. Kristus je Kráľom celého sveta. Dnes sa mu korí celý svet.

Keď príde kňaz k prvému oltáriku, položí Najsv. Sviatosť, sostúpi a incenzuje. Nasleduje evanjelium. Miništrant drží pred kňazom rituál (ak neasistujú kňazi). Po modlitbe je incenzácia a požehnanie. Potom procesia ide k ďalšiemu oltáru. Pri každom oltári je obrad podobný.

Od posledného oltára procesia sa vráti do kostola, kde je Te Deum . . . Pri ňom sa stojí. Potom sa spieva Tantum ergo a Genitóri. Po požehnaní je incenzácia.

Krížové dni.

Pred Nanebevstúpením (v pondelok, v utorok, v stredu) prosíme Ježiša Krista, aby naše prosby sobral so sebou do neba a predložil ich Otcovi.

Procesia v tieto dni koná sa tak isto, ako na deň sv. Marka. Rúcho kňazove i miništrantov je fialovej farby. Miništranti nesú so sebou len rituál. V kostole sa začnú litánie a procesia sa uberá do iného kostola, kde je sv. omša a po nej prosebné modlitby. Kde niet iného kostola, ani kaplnky — najprv je sv. omša a potom ide procesia ku krížu alebo

k niektorej blízkej soche, kde sa odbavia prosebné modlitby.

Sviatok všetkých zomrelých veriacich.

(2. novembra.)

Deň trpiacej Cirkvi. Matka Cirkev otvára dokorán pokladnicu svojho duchovného majetku, aby pomáhala svojim trpiacim deťom.

Bohoslužobné rúcho je čiernej farby. Kňaz môže slúžiť tri sv. omše. Po sv. omši je Requiem s tumbou. Jeden z miništrantov nesie kríž. Ostatní svätenú vodu s kropáčom, čierne misál a kadidelnicu s navikulou. Miništrant s krížom postaví sa pred tumbu tak, aby bol obrátený k oltáru a kríž má smerovať tiež k oltáru. Miništrant s krížom nikdy nekľaká! Len zastane pred oltárom a ukloní sa. Kňaz a ostatní miništranti stoja po pravom boku tumby, t. j. na strane lekcie. Keď kňaz kropí a incenzuje tumbu, jeden z miništrantov nadvihne okraj pluviálu na pravej strane a chodí s kňazom, kľaká spolu s ním.

Ak ide procesia na cintorín, miništranti majú oblečené čierne rúcho. Pri procesii ich miesto je pred kňazom, pri modlitbe kľacia vedľa kňaza.

Pri vyložení Sviatosti Oltárnej.

Miništrant v kostole musí byť vždy preniknutý vedomím, že je v blízkosti Sviatost-

ného Spasiteľa. Tak sa má i v chráme božom správať. Ale najmä si má dávať pozor na svoje správanie, keď je vyložená na oltári Sviatosť Oltárna. Pri oltári, keď je vyložená Sviatosť Oltárna, vždy kľaká na obidve kolená, kedykoľvek ide do stredu oltára, či prichádza a či odchádza — kľaká na obidve kolená. Treba dávať pozor, aby sa neobracal k Sviatosťnému Spasiteľovi chrbtom. Preto i kňaz pri sv. omši s vyložením na *Lavabo* zostupuje dolu a postaví sa tak, aby ani on, ani miništranti neboli obrátení chrbtom k Najsv. Sviatosti.

Ruky maj složené, neobracaj sa sem i tam! Nezabudni, že kľáčiš pred najvyšším Kráľom.

Pohreb.

Pohreb nám vyobrazuje prechod kresťana do večnosti. Zomretého najprv vyprevádzame z domu do chrámu. To znamená súd boží. Tu sa prihovárame zaňho obetou sv. omše. Potom je oslobodený od večného utrpenia — (Libera) predpokladáme totiž, že zomrel v posväcujúcej milosti a po odpikani časných trestov prechádza do neba, čo sa znázorňuje sprievodom do cintorína. Pri bráne nebeskej ho vítajú anjeli s Lazárom, dakedy chudobným a vovedú ho pred trón boží.

Pri pohrebe dospelých, kňaz oblečie superpelíciu, štólu a pluviál čiernej farby. Pri pohrebe dieťaťa má kňaz štólu (prípadne i

pluviál) bielej farby. Podľa toho má i miništrant čierne alebo červené rúcho.

Miništranti nesú rituál, svätenú vodu s kropáčom, kadidelnicu a navikulu. Pri obradoch stoja miništranti po pravej a ľavej strane kňaza. Na požiadanie podajú kadidelnicu, navikulu alebo kropáč. Pri sprievode idú pred kňazom.

Pri „Libera“ miništranti majú svätenú vodu, kropáč, kadidelnicu a navikulu. Stoja po boku kňaza.

Koleda.

Na Troch Kráľov, alebo začiatkom roku býva svätenie príbytkov, tento obrad sa u nás volá koledou. K tomuto obradu si miništrant oblečie rúcho farby červenej. Kňaz má superpelíciu, štólu, prípadne pluviál bielej farby. Miništrant nesie svätenú vodu s kropáčom, kadidlo, navikulu, rituál a trojkráľovú kriedu.

Pri vchode kňaz povie: Pax huic domui.

Miništrant odpovie: Et omnibus habitantibus in ea.

Po modlitbách kňaz svätenou vodou vykropí a okadí dom. S trojkráľovou kriedou sa napíše na dvere počiatkové písmeny Troch Kráľov a rok, ktorý sa začína. Teda:

Podobne sa koná posvätenie domu aj v inom období roku, vtedy sa neužíva trojkráľovej kriedy.

Požehnanie pútnikov.

Pútnici pred odchodom majú byť prítomní na svätej omši a majú pristúpiť k sviatostiam. Po sv. omši kňaz, majúc superpelíciu, štólu, prípadne pluvál bielej farby modlí sa predpísané žalmy a modlitby. Miništranti majú rúcho červené, nesú rituál a svätenú vodu s kropáčom. Po modlitbách kňaz žehná pútnikov, a potom ich kropí svätenou vodou. Môže sa dať požehnanie i so Sviatostou, vtedy žehnanie i kropenie odpadá.

Asperges.

Každú nedeľu pred sv. omšou sa odbavuje tento krásny obrad. Veľká noc je totiž sviatkom sviatosti krstu a každá nedeľa je malou Veľkou nocou. Asperges nás upozorňuje na náš krst. Ako krstná voda umyla našu dušu, tak svätenou vodou sa očisťujeme duchovne, aby sme sa hodne mohli zúčastniť na obeti sv. omše.

Miništranti idú zo sakristie pred kňazom, pravý nesie svätenú vodu s kropáčom. Pri oltári kľaknú na spodnom schode oltára. Miništrant podá kňazovi kropáč, predtým ponorený do vody. Kňaz kľaciac kropí prednú

stranu oltára tri razy, potom dotkne sa vlastného čela kropácom a spieva „Asperges me“, vstane a kropí miništrantov napravo a naľavo. Miništranti vstanú a idú pred kňazom, ktorý ide chrámom a kropí ľud. Po skončení kropenia pravý miništrant prevezme od kňaza kropáč a obidvaja zasa idú pred kňazom k oltáru. Po modlitbách odídu do sakristie.

Načo nesmie miništrant zabudnúť pri sv. omši za zomrelých.

Keď kňaz oblieka na seba čierny ornát — miništrant vezme čierny talár. Do rúk vezme čierny misál.

1. Hneď po úvodnom verši antifóny: „Introibo ad altare Dei“, na ktorú odpovedá miništrant: „Ad Deum, qui laetificat juventutem meam“, povie kňaz: „Adjutórium nostrum in nómine Dómini“, a hneď začne: Confíteor

Teda žalm „Judica me Deus“ sa vynechá.

2. Vynecháva sa okrem toho v celej sv. omši: „Glória Patri et Fílio . . .“

3. Kňaz sa nemodlí ani „Glória in excelsis Deo“ ani „Crédo“.

4. Pri podávaní ampuliek miništrant ich nebozká.

5. Na konci sv. omše kňaz spieva alebo povie: „Requiescant in pace“, načo miništrant odpovedá: „Amen“. Požehnania niet.

SLÁVNOSTNÉ PRIJATIE ZA MINIŠTRANTA.

Slávnosť sa môže odbaviť pred sv. omšou alebo pri popoludňajších pobožnostiach. Miništranti oblečení do červeného rúcha spolu s kňazom pristúpia k oltáru. Za kňazom ide najstarší miništrant a za ním vo dvojiciach kandidáti miništrantstva. Majú oblečené červené taláre, na rukách nesú superpelície. Superpelícia voľne visí na pravej ruke. Najstarší miništrant zastane s kandidátmi pred oltárom. Kňaz si sadne na pripravený stolček na strane evanjelia súc obrátený ku kandidátom, ktorí v polkruhu stoja pred oltárom. Tu predstúpi pred kňaza najstarší miništrant a povie:

Veľadôstojný Otče! Chlapci (chlapec) N. N. už prekonalí čakateľskú dobu. Vedia všetky liturgické modlitby a obrady. Preto prosíme, aby ste ich (ho) prijali do nášho miništrantského sboru.

Kňaz: Prosia o túto službu z lásky a zbožnosti?

Miništrant: Dosiaľ prejavovali veľkú horlivosť. Preto, myslím, že skutočne z lásky

k Ježišovi Kristovi a z horlivosti pre jeho kráľovskú službu prichádzajú medzi nás.

Kňaz: Buď Bohu vďaka. Prived' ich (ho) medzi nás.

Tu kandidáti pristúpia bližšie k oltáru a kľaknú si. Kňaz k nim prehovorí niekoľko poučných a povzbudzujúcich slov. Asi takto:

Milí chlapci! Vy si prajete a chcete miništrovať v tomto kostole. Len uvážte, čo to znamená. Sám Boh si vás vyvolil, aby ste v bezprostrednej blízkosti oltára slúžili Pánu Ježišovi, vy zastupujete veriacich a anjelov.

Aká je vaša úloha? Pri svätej omši posluchovať, horiace sviece nosiť, víno a vodu podávať k najsvätejšej obeti a milodary sbierať od veriacich. Musíte sa usilovať, aby ste tieto povinnosti dôstojne a verne plnili. Lebo len vtedy sa budete páčiť Bohu a ľuďom, keď vo vašich dušiach bude horieť ozajstné svetlo — živá viera. Žite teda ako dietky svetla! Vaše duše nech sú ako horiace sviece. Horiaca svieca hneď vydá ovocie — rozháňa tmu. Kde sa vy ukážete, tam musí každý vidieť ovocie vášho čistého, svetlého ducha. Ovocie vášho ducha je: dobrota, čistota a pravdivosť. Buďte teda dobrí, čistí a pravdovravní. Vtedy bude mať z vás radosť sv. Cirkev, vaši dobrí rodičia a všetci tí, ktorí vás uvidia pri oltári. Len vtedy budete dôstojne podávať víno a vodu k obete sv. omše, keď prv sami seba obetujete Bohu čistým životom a dobrými skutkami.

Pamätajte, že vaša služba pri oltári je službou anjelskou. Na oltári je prítomný živý Boh, okolo oltára sú zástupy neviditeľných anjelov, ktorí prespevujú chvály Pánovi. Vy ste pri oltári v bezprostrednej blízkosti Boha a jeho anjelov. Spolu s anjelmi slúžite Svätostnému Spasiteľovi, spolu s nimi sa Mu klaňate a velebíte Ho! Tak sa klaňajte, tak spievajte, aby vaše srdce, vaše skutky srovnávaly sa s vašim hlasom.

Keď vkročíte do chrámu, pamätajte, že vstupujete do domu božieho, kde je všetko sväté a dôstojné. Svetské myšlienky nechajte pred bránou kostola. Do domu vášho Kráľa, do kráľovského domu vstupujete každý v čistom rúchu, sviatočnom obleku. Tým sviatočným rúchom je čistá duša, ozdobená milosťami a čnosťami. Čistým srdcom a čistou dušou máte slúžiť svojmu Pánovi, ktorý je Kráľom čistoty a nevinnosti. Preto budete teraz oblečení do bieleho rúcha, bielej superpelície, ktorá bude vždy obrazom vašej čistej duše. Preto kedykoľvek si budete obliekať tento biely šat, nezabudnite, že vašou povinnosťou je zachovať si dušu čistú! Keď na toto nikdy nezabudnete bude vaša kráľovská služba trvať večne. Lebo dobrým životom si zašlúžite, aby ste i po smrti mohli byť v blízkosti svojho Najvyššieho Pána, ktorému radostne slúžite na zemi.

K tomu vám prajem, aby vás Boh žehnal a milosťou svojou sprevádzal. Amen.

Sľub vernosti a obliečka.

Po reči pristupujú chlapci po sebe pred kňaza a každý mu podá pravú ruku.

Kňaz: N. N. sľubuješ Pánu Ježišovi, nášmu Kráľovi, že chceš v tomto kostole presne a verne slúžiť?

Chlapec: S pomocou božou sľubujem.

Kňaz: Nech ti Boh dá pre to svoje požehnanie.

Chlapec: Amen.

Keď už i posledný dal sľub, všetci kľaknú.

Kňaz sa modlí: Vypočuj nás, ó Pane a ráč požehnať predsavzatia týchto chlapcov, ktorých práve budeme obliekať do bieleho rúcha tvojich sluhov. Daj, aby s pomocou Tvojej milosti zbožne a verne vytrvali v Tvojej službe a raz podľa svojich zásluh mohli obdržať korunu života večného. Skrze toho samého Krista, nášho Pána.

Všetci: Amen.

Teraz predstúpi každý pred kňaza, kľakne pred ním a kňaz ho oblečie do superpelície, hovoriac:

Kňaz: Prijmi biele rúcho a nos ho čisté a bez poškvrny tela a duše pred oltárom božím, aby si raz pripočítaný bol k chórom všetkých anjelov a svätých božích.

Chlapec: Amen.

Požehnanie chlapcov(a).

Kňaz: Adjutórium nostrum in nómine Dómini.

Všetci: Qui fecit caelum et terram.

Kňaz: Naša pomoc je v mene Pánovom.

Všetci: On stvoril nebo i zem.

Žalm: Laudáte, púeri, Dóminum: laudáte nómen Dómini.

Sit nomen Dómini benedictum, ex hoc nunc, et usque in saeculum.

A solis ortu usque ad occasum, laudabile nomen Dómini.

Excelsus super omnes gentes Dóminus, et super caelos glória ejus.

Quis sicut Dóminus, Deus noster, qui in altis hábitat, et humília respicit in caelo et in terra?

Súscitans a terra ínopem, et de stércore érigens páuperem:

Ut cóllocet eum cum princípibus, cum principibus pópuli sui.

Qui habitáre facit stérilem in domo, matrem filiórum laetántem.

Glória Patri et Fílio, et Spirítui Sancto.

Sicut erat in princípio, et nunc et semper: et in saecula saeculórum. Amen.

Žalm: Chváľte, služobníci, Pána: chváľte meno Pánovo.

Nech je požehnané meno Pánovo teraz a navždy.

Od východu slnka až na západ nech je chválené meno Pánovo.

Vznešený je Pán nad všetky národy, a nad nebesá sláva jeho.

Ktože je ako Pán Boh, ktorý býva vo výšinách, a láskave pozerá na nebo a zem?

On postaví na nohy trpiaceho núdzu, a vytiahne z blata chudobného:

On ho povýši ku kniežatám, ku kniežatám ľudu svojho.

Ešte aj bezdetný dom žehná, ako by bola radostnou matkou.

Sláva Otcu, i Synu, i Duchu Svätému.

Ako bolo na počiatku, nech je i teraz, i vždy, na večné veky. Amen.

Kňaz: Sinite parvulos venire ad me.

Miništrant: Tálum est enim regnum coelorum.

K. Angeli eorum.

M. Semper vident faciem Patris.

K. Nihil proficiat inimicus in eis.

M. Et filius iniquitatis non apponat nocere eis.

K. Dómine, exaudi orationem meam.

M. Et clamor meus ad te veniat.

K. Dóminus vobíscum.

M. Et cum spiritu tuo.

Oremus:

Dómine Jesu Christe, qui parvulos Tibi oblatos et ad Te venientes complexus es, manusque super illos imponens benedixisti eis, atque dixisti: Sinite parvulos venire ad me, et nolite prohibere eos, talium est enim regnum coelorum, et Angeli eorum semper vident faciem Patris mei; respice quaesumus, ad puerorum praesentium innocentiam, et ad eorum parentum devotionem, et clementer eos per ministerium nostrum

Kňaz: Nechajte malučkých prísť ku mne.

Miništrant: Lebo im patrí kráľovstvo nebeské.

K. Ich anjeli.

M. Vždy pozerajú na tvár Otca.

K. Nech ničoho v nich nepriateľ nezmôže.

M. A syn neprávosti nech sa neodváža im uškodiť.

K. Pane, vyslyš moju prosbu.

M. A môj hlas nech dôjde k Tebe.

K. Pán s vami.

M. I s tvojím duchom.

Modlime sa:

Pane Ježišu Kriste, ktorý si malučkých k Tebe privádzaných a prichádzajúcich objímal, a vkladajúc na nich svoje ruky, si ich požehnával hovoriac: Nechajte malučkých ku mne prísť, a nebráňte im, lebo takých je kráľovstvo nebeské, a ich anjeli vždy pozerajú na tvár Otca; pozri prosíme, na nevinnosť prítomných dietok a na zbožnosť ich rodičov, a láskavo ich požehnaj skrze našu službu, aby vždy napredovali v Tvo-

benedic; ut in Tua gratia et misericordia semper proficiat, per Te Salvator mundi, qui cum Patre et Spiritu Sancto vivis et regnas, Deus in saecula saeculorum. Amen.

Oremus:

Defende, quaesumus, Dómine, beata Maria semper virgine intercedente, istam ab omni adversitate familiam: et toto corde Tibi prostratam, ab hostium propitius tuere clementer insidiis. Per Christum, Dóminum nostrum. Amen.

Oremus:

Deus, qui ineffabili providentia sanctos Angelos Tuos ad nostram custodiam mittere digneris: largire supplicibus Tuis: et eorum semper protectione defendi, et aeterna societate gaudere. Per Christum Dóminum nostrum. Amen.

jej milosti a milosrdenstve, skrze Teba, Spasiteľ sveta, ktorý s Otcom a Duchom Svätým žiješ a kráľuješ, Boh naveky vekov. Amen.

Modlime sa:

Ochraňuj, prosíme, ó Pane, na príhovor blahoslavennej Márie, vždy Panny, túto rodinu pred všetkým protivenstvom a keďže sa Ti celým srdcom korí, zachráň ju dobrotivo pred všetkými úkladmi nepriateľov. Skrze Krista, Pána nášho. Amen.

Modlime sa:

Bože, Ty v nepochochopiteľnej prozreteľnosti láskavo posielaš svojich anjelov na našu ochranu, daj svojim služobníkom, aby vždy boli chránení pod ich opaterou a aby sa radovali z ich večného spoločenstva. Skrze Krista, Pána nášho. Amen.

Posvätenie a odovzdanie odznakov.

Ak nemá družina odznaku, požehnanie vystane. Legio Angelica časom vydá odznaky i spoločné legitimácie.

K. Adjutórium nostrum in nómine Dómini.

M. Qui fecit coelum et terram.

K. Dóminus vobíscum.

M. Et cum spiritu tuo.

Oremus:

Deus, cujus verbo sanctificantur omnia, benedictionem † tuam effunde super insignia ista: et praesta, ut quisquis eis secundum legem et voluntatem tuam cum gratiarum actione usus fuerit per invocationem sanctissimi nominis tui, corporis sanitatem et animae tutelam te auctore percipiat. Per Christum, Dóminum nostrum.

M. Amen.

K. Naša pomoc je v mene Pánovom.

M. On stvoril nebo i zem.

K. Pán s vami.

M. I s tvojím duchom.

Modlime sa:

Bože, ktorého slovom všetko sa posväcuje, vylej svoje požehnanie † na tieto odznaky: a daj, aby ten, kto ich s vďakou bude nosiť podľa tvojho zákona a tvojej svätej vôle vzývaním tvojho najsvätejšieho mena obsiahne z tvojej ruky zdravie tela a bezpečnosť duše. Skrze Krista, Pána nášho.

M. Amen.

Potom odznaky pokropí svätenou vodou. Kňaz odovzdá každému odznak spolu s legitiáciou hovoriac:

Mocou mne danou prijímam vás (ťa) do družiny chlapcov miništrantov pod ochranou sv. Cyrila a Metoda, zvanej Legio Angelica a udeľujem vám (ti) právo mať účasť na všetkých duchovných právach tejto družiny.

Potom kňaz udelí požehnanie:

Benedicat vos Deus, et
custodiat corda vestra et
intelligentias vestras Pat
et Filius et Spiritus
Sanctus. Amen.

Požehnaj vás Boh a
ochráň srdcia vaše i du-
cha vášho Otec, Syn a
Duch Svätý. Amen.

Toto prijatie môžeme vykonať i pred sv.
omšou. Prijatí noví miništranti hneď môžu
miništrovať a všetci spoločne pristúpiť na sv.
prijímanie.

DIRECTÓRIUM.

Directórium je cirkevný kalendár, kde sú označené všetky sviatky, ich hodnosti a presný spôsob zasvätenia. Tento kalendár visí v sakristii na takom mieste, aby doň kňaz mohol nahliadnuť pred sv. omšou.

Celý cirkevný rok je rozdelený na týždne, týždne pozostávajú z nedele a ferii.

V kalendári nedeľa je označená skratkou: *Dom.* (Dominica, Dies Domini, t. j. deň Pánov.)

Ostatné dni v týždni sa menujú: „feriae“ (ferie).

Pondelok — Feria2. (skratka: Fer. 2.)

Utorok — Feria 3.

Streda — Feria 4.

Štvrtok — Feria 5.

Piatok — Feria 6.

Sobota — Sabbatum.

Po tomto označení dňa máme udané meno svätca, ktorého sviatok slávime, lebo meno Pána, keď si pripomíname nejaké Tajomstvo z Jeho života. Po mene je skratka. Napr. Ap. = Apostoli (Apoštola), C = Confesoris (Vyznavača), M = Martyris (Mučeníka), V = Virginis (Panny), Vid. = Viduae (Vdovy),

P — Papae (Pápeža), D. E. = Doctor Ecclesiae (doktor Cirkvi).

Po týchto údajoch býva naznačená hodnosť sviatku.

Podľa hodnosti máme tieto sviatky:

Duplex 1. classis (primae classis),
duplex 2. classis,
duplex majus,
duplex,
semiduplex,
simplex.

Iné skratky:

Gl. = Glória in excelsis Deo.

Cr. = Crédo.

Farbu označujú skratky:

c. alb. (A) color albus = farba biela.
c. rub. (R.) color ruber = farba červená.
c. vir. (Vir) color viridus = farba zelená.
c. viol. (V) color violaceus = farba fialová.
c. nig. (N) color niger = farba čierna.

SLOVNÍK.

- A — ω , alfa a omega, prvé a posledné písmeno gréckej abecedy, značí počiatok a koniec, je znakom večného Boha.
- ablúcia — latinský výraz pre obrad umývania prstov kňaza vínom a vodou nad kalichom po sv. prijímaní.
- alba — biely, dlhý odev kňaza k sv. omši.
- aleluja — výraz radosti v čase veľkonočnom, „chváľme Boha“.
- altare — oltár.
- amen — ako záverečná formula „Staň sa“, nech sa tak stane.
- amictus — vid' humerál.
- antependium — oltárna plachta, niekedy vzácné vyšívaná, lebo krajkovaná, ktorá zakrýva prednú stranu oltára.
- antifóna — rámcový spev, používaný pri bohoslužbe na začiatku a na konci žalmov, tvoriaci rámec žalmu.
- asperges — obrad kropenia svätenou vodou, napr. pred sv. omšou v nedeľu.
- aspergil — kropáč, ktorým sa kropia svätenou vodou osoby alebo veci.
- asistencia — spoločný názov pre všetkých, ktorí prisluhujú pri slávnostnej sv. omši.

baptismus — krst.

baptistérium — kristiteľnica.

benedictia — požehnanie.

binácia — názov pre druhú sv. omšu, ktorú kňaz v ten istý deň obetuje.

binovať — obetovať už druhú sv. omšu v ten istý deň.

biret — štvorhranná čiapka, má tri alebo štyri v jednom vrchole končiace brdá, kňaz si ňou hlavu zakrýva.

breviár — modlitebná kniha kňaza, z ktorej sa každodenne modlí cirkevné hodinky.

burza — ozdobná schránka pre korporál.

celebrant — kňaz, ktorý obetuje sv. omšu.

ceremonár — kňaz, lebo klerik, ktorý spravuje pri bohoslužbe obradný poriadok.

cingulum — pás, ktorým sa alba okolo bokov prepáše.

Crédo — Verím v Boha, vyznanie viery vo sv. omši.

dalmatica — bohoslužobné rúcho diakona, ktorý pomáha kňazovi pri sv. omši.

directórium — liturgický kalendár, pomôcka k sv. omši a breviáru.

ductus — prvé dlhé zdvihnutie kadidelnice pri okiadaní (1 „ductus“ za ním nasledujú 2 alebo 3 „ikty“).

duplex — označenie hodnoty sviatku.

Dominica — nedeľa.

epištola — apoštolský list, označenie náuky
zo sv. Písma, ktoré sa číta na začiatku sv.
omše.

Eucharistia — Sviatosť Oltárna.

genuflexia — kľaknutie.

Glória — Sláva, anjelský chválospev.

hostia — biely nekvasený chlieb, okrúhleho
tvaru, ktorý sa používa k obeti sv. omše.

humerál — amictus, nákrčník. Štvoruhlová,
krížikom ozdobená šatka z bieleho plátna
so stužkami.

hymnus — chválospev.

chorál — bohoslužobný jednohlasný spev.

incenz — tymián už vložený do žeravej ka-
didelnice.

incenzovať — okiadať kadidelnicou oltár,
osoby alebo iné predmety.

inclinácia — bohoslužobný úklon (malý,
stredný, hlboký).

intonácia — začiatok liturgického spevu.

introitus — vstup, začiatok sv. omše.

ictus — krátky kmit kadidelnicou pri okia-
dzaní.

Kánon — časť sv. omše až po Pater noster,
kňaz sa túto časť modlí ticho.

kazula — vrchné ozdobné rúcho kňazovo pri
sv. omši.

korporál — štvorcový kus ľanového plátna,
na ktorý sa kladie kalich a Hostia pri sv.
omši.

kredencia — malý stolík, prikrytý bielym

- obrusom, ktorý stojí na strane epištolnej, volá sa i „abacus“.
- kustodia — strieborná alebo zlatá schránka na uschovanie Najsv. Sviatosti pre monštranciu.
- konsekrácia — premenenie.
- lavabo — označenie obradu umývania rúk pred obetovaním.
- liturgia — bohoslužba.
- lunulla — zlatý mesiačik, bohato ozdobený, v ktorom sv. Hostia je v monštrancii alebo kustódii.
- miništrovateľ — z latinského „ministrare“ — posluhovať.
- misál — omšová kniha.
- mitra — biskupská ozdoba hlavy pri slávnostnej sv. omši.
- monštrancia — alebo ostenzórium, drahocenná ozdobná nádoba pri vyložení Najsv. Sviatosti.
- mystérium — sväté tajomstvo.
- navicula — lodičkovitá nádoba s lyžičkou pre tymián.
- offertórium — obetovanie.
- orácia — modlitba.
- ostensórium — viď monštrancia.
- palla — biela štvorhranná pokrývka na kalich.
- parament — bohoslužobné ozdobné rúcho.
- patena — zlatá malá okrúhla mištička, býva na kalichu a kladie sa na ňu hostia.
- patina — mištička pre prijímanie veriacich.

pluviál — bohoslužobné rúcho v podobe veľkého plášťa.

prefácia — slávnostný úvod k Premeneniu vo sv. omši, končí s trojnásobným vzývaním Sanctus . . .

presbytérium — časť chrámu, kde je kňaz a miništranti.

purifikácia — latinský výraz, ktorý označuje obrad čistenia a umývania kalicha po sv. prijímaní.

purificatórium — biely ručníček na čistenie kalicha a pateny.

rocheta — biely oblek hodnostárov cirkevných (podobný superpelícii).

Sanctissimum — označenie pre Najsv. Svätosť Oltárnu.

Sanctus — Svätý, svätý, svätý.

sandále — biskupské črievce pri sláv. biskupskej sv. omši.

sekréta — tichá modlitba po obetovaní.

schóla — škola, družina spevácka miništrantov alebo starších.

štóla — odznak kňazskej dôstojnosti.

symbol — náznak.

subdiakon — podjaheň.

superpelícia — biele, po kolená siahajúce rúcho kňaza alebo miništranta.

tabernákulum — svätostánok na oltári.

thuribulum — kadidelnica.

thus — tymián.

tumba — umrlčia truhla pri Requiem.

tunicella — bohoslužobné rúcho pri sláv. sv.
omši poddiakona (podobné dalmatike).

velum — malé — prikrývka na kalich,
veľké — pri požehnaní s Najsv.
Sviatosťou Oltárnou.

MODLITBY.

Pred sv. spoveďou.

Príď, Duchu Svätý, osvieť moju dušu, aby som mohol svoje hriechy opravdive poznať. Naplň ma pravou ľútosťou. Urob ma úprimným ku svojmu spovedníkovi. Pomôž mi, aby som sa už ozaj polepšil.

Ó Presvätá Mária, moja dobrotivá nebeská Matka, pros za mňa, svoje úbohé a krehké dieťa. Svätý Jozef, oroduj za mňa. Svätý anjel strážca, neopúšťaj ma v tejto vážnej hodine.

Spytovanie svedomia.

Porozmýšľaj, ktorých hriechov si sa dopustil proti Desatoro božím, Pätoro cirkevným prikázaniam a proti Siedmym hlavným hriechom.

Ľútosť a predsavzatie.

Ach, Bože môj! Moja duša je veľmi poškvrnená, lebo som sa mnoho hriechov dopustil. Zaslúžil som si za ne prísny trest v očistci alebo azda i v ohni pekelnom. Pomôž

mi, prosím Ťa, z tejto núdze a trápenia. Ó aký šťastný by som bol, keby som sa vo svojom živote nebol dopustil ani jedného hriechu!

Lutujem z celého srdca všetky svoje poklesky, lebo ma veľmi bolí, že som Teba, svoju najvyššiu dobrotu, toľko ráz obrazil. Ale teraz silne si pred seba beriem, že sa už naozaj polepším a že s Tvojou pomocou Ťa už nikdy viacej neobrazím, áno i hriechnej príležitosti chrániť sa budem.

Ó Bože dobrý, zmiluj sa nado mnou! Božské Srdce Ježišovo, zmiluj sa nado mnou!

Pane, Ty si mojím najlepším otcom. Ty si mi dal oči na videnie, uši na počúvanie, ústa na hovorenie, ruky na prácu a modlenie, nohy na chodenie. Ty si mi dal rodičov, aby sa o mňa starali. Ty si mi dal dušu, ktorú si mi pri sv. krste priodel najkrajším rúchom nevinnosti a tak som sa stal Tvojím dieťaťom. A ja jednako tak som sa voči Tebe spraval ako márnotravný syn voči svojmu otcovi. Koľká nevďačnosť! Bolí ma to v hlbokosti srdca, a chcem sa ihneď k Tebe vrátiť. Chcem sa dobre vyspovedať. Prijmi ma s láskou, Bože môj, ako prijal dobrý otec márnotravného syna. Od tejto chvíle, chcem všetky svoje modlitby a povinnosti čo najsvedomitejšie odbavovať, usilovne sa učiť a byť vždy veľmi poslušným. To si beriem pevne pred seba. Tak chcem žiť, odteraz, aby si mal len radosť

zo mňa. Požehnaj, Otče, dobrú vôľu tvojho slabého dieťaťa!

Milý Spasiteľu, pozerám na Teba na kríži. Tvoja svätá hlava je trnám korunovaná. Tvoj jazyk mučí smäd. Na rukách a nohách si klincami pribitý. Tvoje najsvätejšie srdce je kopijou prebodnuté. Celý si krvou a ranami pokrytý. Tak hrozne trpíš! Viem, že to všetko za hriechy ľudí a teda i za moje hriechy trpíš. Preto, že som na zlé veci myslel, dal si si svoju presvätú hlavu trnami popre-
rážať. Preto, že som býval maškrtný a veľa zlého som pohovoril, Tvoje sväté ústa trápil neznesiteľný smäd. Preto, že som vyhľadával príležitosť na hriech, nechal si svoje sväté nohy klincami na kríž pribiť, že som svoje ruky na zlé používal, vystrel si svoje sväté ruky na kríž. Preto, že som nebol dosť hanblivý, visel si obnažený a krvavými ranami pokrytý na kríži.

Ó aká to láska ku mne nehodnému. Ako by som Ťa mal za to milovať! Hanbím sa za svoje hriechy. Ľutujem ich, prosím Ťa o odpustenie, Ježišu môj, lebo chcem už len Teba milovať!

Vyznanie hriechov.

Keď si už vošiel do spovednice, dôstojne sa prežehnaj a začni: Posledný raz som sa spovedal pred . . . Vyznávam sa pred Bohom z nasledujúcich hriechov . . . Teraz sa vyznávaj úprimne a zreteľne. Na konci povedz: Na

inšie sa už nepamätám. Po uložení pokuty hovor: Všetky vedomé a nevedomé hriechy srdečne ľutujem, chcem sa polepšiť a prosím za rozhrešenie. Potom vstaň a v tichosti odíď.

Po sv. spovedi.

Zadosťučinenie.

Božský Spasiteľu, moja duša bola chorá, Ty si ju teraz uzdravil. Bola nečistá, Ty si ju obmyl svojou svätou krvou. Som znovu ozajstným dieťaťom božím. Ako sa tomu teším, drahý Ježišu! Ďakujem Ti z celého srdca, veď Ty si mi k tomu pomohol. Svätý Jozef, svätý anjel strážca, prijmite najvrúcnejšiu vďaku!

Teraz sa pomodli pokutu, čo ti kňaz uložil. Potom ešte pridaj: Dobrý Ježišu, Ty si povedal: Ten, kto moje príkazy zachováva, je ten, ktorého ja zvlášť milujem. Nechcem viac hrešiť. Chcem Ťa nasledovať. Ja som však slabý, daj mi preto silu proti všetkým pokušeniam. Zachráň ma od všetkej nečistoty, neposlušnosti a neúprimnosti. Chcem odteraz ostať nevinným ozajstným dieťaťom božím.

Ježiš, Mária, Jozef, vám darujem svoje srdce a svoju dušu.

Ježiš, Mária, Jozef, pomáhajte mi v ostatnom smrteľnom boji.

Ježiš, Mária, Jozef, s vami nech sa odberie moja duša v pokoji.

(300 dní odpustkov.)

Pred sv. prijímaním.

Ó Ježiš, môj božský Spasiteľ! So srdcom plným radosti a šťastia prišiel som dnes do kostola. Ty, božský Priateľ dietok, chceš prísť do mojej duše. Keďže viem, že si tu vo svätostánku skutočne prítomný, preto padám pred Tebou na kolená a ďakujem Ti čo najvrúcnejšie a najsrdečnejšie, ako len vládzem, za veľkú lásku a dobrotu, ktorou ma pozývaš ku svojmu stolu.

Moja duša sa ponáhľa s nežnou láskou Tebe v ústrety a privoláva: „Pochválený buď, ktorý prichádzaš v mene Pána!“

Vzbudenie viery:

Ponížene klačiac pred Tvojím oltárom, milý Ježišu, prosím, aby si prijal milostivo vyznanie mojej viery. Verím pevne všetko, čo si zjavil a čo nám prikazuješ svojou svätou Cirkvou veriť, lebo Ty si neomylná večná Pravda. Najmä verím, že si vo Sviatosti Oltárnej skutočne prítomný, veď si to Sám povedal.

Vzbudenie nádeje:

Dúfam v Teba, môj Spasiteľu, lebo si nám v nekonečnom milosrdenstve Svojom prisľúbil: Kto bude jesť z tohto chleba, ktoré je Tvojím skutočným Telom, bude žiť naveky!

Vzbudenie lásky:

Môj Ježišu, koľko si Ty vykonal z lásky ku mne! Stvoril si ma a všetko si mi dal, čo

mám na tele a na duši. Ty chceš dnes prísť do môjho srdca. Naozaj, väčšiu lásku nikto nemá. Pane, Ty vieš ako by som Ťa mal milovať a ako málo som Ťa v skutočnosti miloval. V budúcnosti chcem svoju lásku prejavieť tým, že sa budem hriechu chrániť a Tvoje prikázania zachovávať!

Túžba:

Milostiplná hodina prišla, kedy Ťa, môj Ježišu, smiem prijať do svojho srdca. Aká radosť, aké šťastie naplňuje moju dušu! Príď teda zázračný pokrm náš, posilni ma, a zostaň v mojom srdci naveky.

Po sv. prijímaní.

Ježiš vstúpil do tvojho srdca. Ticho a pokojne, so složenými rukami, sklopenými očami vráť sa na svoje miesto. Neobzeraj sa! Počúvaj, čo ti povie Spasiteľ! Pozdrav Ho, klaňaj sa Mu, ďakuj Mu, pros Ho o milosť. Povedz Mu najprv svojimi slovami, čo Mu máš povedať. Potom sa modli:

S najhlbšou úctivosťou svojho srdca Ťa pozdravujem, môj božský Spasiteľ, pri Tvojom sviatostnom príchode do mojej duše.

Ježišu, Tebe žijem; Ježišu, Tebe umieram; Ježišu, Tvojím som v živote i v smrti!

Sladký Ježišu, ako Ti musím ďakovať za nevysloviteľné šťastie, čo si mi dnes preukázal! Ty si môj Vykupiteľ, ktorý si z lásky ku mne na kríži umrel a teraz prebývaš vo

mne! Kiež by som sa Ti tak klaňal ako anjeli a pastieri pri betlehemských jasličkách!

Prosím teda anjelov a najmä môjho anjela strážcu, aby miesto mňa Ti poďakoval, že si prišiel do môjho srdca. Svätá Mária, moja nebeská Matka, pomôž mi pokloniť sa Tvojmu božskému Synovi, milovať Ho a ďakovať mu. Môj svätý patrón, zaspievaj mu pieseň chvály, že ráčil prísť do srdca biedneho dieťaťa.

Duša Kristova, posväť ma! — Telo Kristovo, spas ma!

Krv Kristova, opoj ma! — Voda z boku Kristovho, obmy ma!

Umučenie Kristovo, posilni ma! — Ó dobrý Ježiš, vypočuj ma!

Do svojich svätých rán skry ma! — A nedaj mi odlúčiť sa od teba!

Pred zlým nepriateľom chráň ma! — V hodine mojej smrti povolaj ma!

A rozkáž mi prísť k Tebe! — Aby som Ťa chválil so svätými a vyvolenými tvojimi na večné veky. Amen.

MINIŠTRANCIA.

In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti.
Amen.

Kňaz: Introibo ad altare Dei.

Miništrant: Ad Deum, kvi letifikat juventutem meam.

Kňaz: Judika me Deus et discerne kausam meam de gente non sankta ab homine inikvo et doloróso erue me.

Min.: Kvia tu es Deus fortitudo mea; kvare me repulisti et kváre tristis incedo, dum affligit me inimikus.

Kňaz: Emitte lucem tuam et veritatem tuam, ipsa me dedukserunt et adduksérunt in montem sanktum tuum et in tabernakula tua.

Min.: Et introibo ad altáre Dei, ad Deum, kvi letifikat juventútem meam.

Kňaz: Konfitébor tibi in cithara Deus Deus meus: kvare tristis es anima mea, et kvare konturbas me?

Min.: Spéra in Deo, kvoniam adhuk konfitébor illi salutáre vultus mei et Deus meus.

Kňaz: Gloria Patri et Filio et Spiritui Sankto.

Min.: Sikut erat in principio et nunk et semper et in sekula sekulórum. Amen.

Kňaz: Introibo ad altare Dei.

Min.: Ad Deum, kvi letifikat juventútem meam.

Kňaz: Adjutórium nostrum in nomine Domini.

Min.: Kvi fécit célum et terram.

Kňaz: Konfiteor Deo omnipotenti atď.

Min.: Misereátur tui omnipotens Deus et dimissis pekkátis tuis perdúkat te ad vitam eternam.

Kňaz: Amen.

Min.: Konfiteor Deo omnipotenti, Beáte Marie semper virgini, beáto Michaeli archangelo, beáto Joanni Baptiste, Sanktis Apostolis Petro et Paulo, omnibus sanktis et tibi Pater, kvia pekkávi nimis, kogitacíone verbo et opere mea kulpa, mea kulpa, mea maksima kulpa. Ideo prékor beátam Mariam semper Virginem, beátum Michaellem Archangelum, beátum Joannem Baptistam, Sanktos Apostolos Petrum et Paulum, omnes Sanktos et te Pater, oráre pro me ad Dominum Deum nostrum.

Kňaz: Misereatur vestri omnipotens Deus et dimissis pekkátis vestris perdúcat vos ad vitam eternam.

Min.: Amen.

Kňaz: Indulgentiam, absolutionem et remissionem pekkátorum nostrórum tribuat nobis omnipotens et miserikors Dominus.

Min.: Amen.

Kňaz: Deus tu konversus vivifikabis nos.

Min.: Et plebs tua letabitur in te.

Kňaz: Ostende nobis Domine, miserikordiam tuam.

Min.: Et salutáre tuum da nobis.

Kňaz: Domine ekzaudi oracionem meam.

Min.: Et klámor meus ad te véniat.

Kňaz: Dominus vobiskum.

Min.: Et kum spiritu tuo.

Kňaz: Kyrie eleyson.

Min.: Kyrie eleyson.

Kňaz: Kyrie eleyson.

Min.: Kriste eleyson.

Kňaz: Kriste eleyson.

Min.: Kriste eleyson.

Kňaz: Kyrie eleyson.

Min.: Kyrie eleyson.

Kňaz: Kyrie eleyson.

Kňaz: Dominus vobiskum.

Min.: Et kum spiritu tuo.

Kňaz: Per omnia sekula seculorum.

Min.: Amen.

Min.: (na konci epištoly) Deo grácias.

Kňaz: Dominus vobiskum.

Min.: Et kum spiritu tuo.

Kňaz: Sekvencia sankti evangelii.

Min.: Gloria tibi Domine.

Ked' kňaz dokončí evanĝelium:

Min.: Laus tibi Kriste.

Kňaz: Dominus vobiskum.

Min.: Et kum spiritu tuo.

Kňaz: Orate fratres.

Min.: Suscipiat Dominus hok sakrifícium

de mánibus tuis ad laudem et glóriam nominis sui, ad utilitátem kvókve nostram totiuskve Ekklézie sue sankte.

Kňaz: Per omnia sekula sekulórum.

Min.: Amen.

Kňaz: Dominus vobiskum.

Min.: Et kum spiritu tuo.

Kňaz: Sursum korda.

Min.: Habémus ad Dominum.

Kňaz: Grácias agámus Domino Deo nostro.

Min.: Dignum et justum est.

Kňaz: Per omnia sekula sekulórum.

Min.: Amen.

Kňaz: Et ne nos indukas in tentacionem.

Min.: Sed libera nos a malo.

Kňaz: Per omnia sekula sekulórum.

Min.: Amen.

Kňaz: Paks Domini sit semper vobiskum.

Min.: Et kum spiritu tuo.

Kňaz: Per omnia sekula sekulórum.

Min.: Amen.

Kňaz: Dominus vobiskum.

Min.: Et kum spiritu tuo.

Kňaz: Ite misa est.

Min.: Deo grácias.

Kňaz: Rek vieskant in pace.

Min.: Amen.

Kňaz: Benedikat vos omnipotens Deus,
Pater et Filius et Spiritus Sanktus.

Min.: Amen.

Kňaz: Dominus vobiskum.

Min.: Et kum spiritu tuo.

Kňaz: Inicium sankti evangelii sekundum Joannem.

Min.: Glória tibi Domine.

Kňaz: Plenum gratie et veritatis.

Min.: Deo grácias.

LITERATÚRA.

C. Callewaert, J. C. D. — Ceremoniale.

P. Ettensperger — Das Ministrantenbuch.

P. Klement O. S. B. — Liturgická příručka pro ministranty.

J. Jalovecký — Sborová omša.

Rituale omnium lat. rit. dioeesium Slovachiae.

Fr. Stella — Institutiones Liturgicae.

OBSAH

Časť teoretická:

Čo je liturgia	—	—	—	—	—	—	—	9
Liturgická spoločnosť	—	—	—	—	—	—	—	12
Sväté bohoslužobné miesta	—	—	—	—	—	—	—	15
Výzdoba kostola	—	—	—	—	—	—	—	18
Oltár a jeho vystrojenie	—	—	—	—	—	—	—	22
Bohoslužobné rúcho	—	—	—	—	—	—	—	25
Farba omšového rúcha	—	—	—	—	—	—	—	28
Bohoslužobné nádoby	—	—	—	—	—	—	—	29
Bohoslužobné knihy	—	—	—	—	—	—	—	30
Bohoslužobná reč a čítanie latiny	—	—	—	—	—	—	—	31
Čo znamená miništrovať	—	—	—	—	—	—	—	35
Čím má byť miništrant	—	—	—	—	—	—	—	38

Legio Angelica:

Čo je „Legio Angelica“	—	—	—	—	—	—	—	45
Načo je „Legio Angelica“	—	—	—	—	—	—	—	47
Stanovy družiny „Legio Angelica“	—	—	—	—	—	—	—	51

Časť praktická:

Smysel, dejiny a stavba sv. omše	—	—	—	—	—	—	—	59
Stavba sv. omše	—	—	—	—	—	—	—	72

Ako sa spravovať pri bohoslužbách — — —	74
Obrady keď miništruje len jeden miništrant —	80
Úloha dvoch miništrantov — — — — —	118
Slávnostná sv. omša (s asistenciou) — jedno- duchá — — — — —	119
Slávnostná sv. omša (s asistenciou) — podľa predpisov — — — — —	120
Spievaná sv. omša s incenzáciou, ale bez asi- stencie — — — — —	135
Podávanie predmetov — — — — —	139
Nosenie svietnikov — — — — —	141
Nosenie knihy — — — — —	141
Nosenie kadidelnice — — — — —	143
Nosič kríža — — — — —	145
Cenganie — — — — —	146
Zapaľovanie sviec — — — — —	147

Miništrant pri sviatostiach:

Krst — — — — —	149
Sv. prijímanie mimo sv. omše — — — — —	150
Sobáš — — — — —	152
Zaopatrovanie chorého — — — — —	154

Miništrant pri popoludňajších pobožnostiach:

Litánie — — — — —	158
Vešpery — — — — —	159
Krížová cesta — — — — —	160

Miništrant pri vysluhovaní svätenín:

Trojkráľová voda	—	—	—	—	—	—	—	161
Svätenie vody	—	—	—	—	—	—	—	161
Svätenie sviečok	—	—	—	—	—	—	—	161
Svätenie popola	—	—	—	—	—	—	—	161
Svätenie kvetín	—	—	—	—	—	—	—	162
Svätenie chleba	—	—	—	—	—	—	—	162
Svätenie vína	—	—	—	—	—	—	—	162
Svätenie potravín na Veľkú noc	—	—	—	—	—	—	—	162

Miništrant vo Veľký týždeň:

Kvetná nedeľa	—	—	—	—	—	—	—	163
Zelený štvrtok	—	—	—	—	—	—	—	165
Veľký piatok	—	—	—	—	—	—	—	166
Biela sobota	—	—	—	—	—	—	—	168
Vzkriesenie	—	—	—	—	—	—	—	170

Miništrant pri procesiách:

Očisťovanie P. Márie	—	—	—	—	—	—	—	172
Deň sv. Marka	—	—	—	—	—	—	—	173
Sviatok Božieho Tela	—	—	—	—	—	—	—	174
Krížové dni	—	—	—	—	—	—	—	175
Sviatok všetkých verných zomrelých	—	—	—	—	—	—	—	176
Pri vyložení Sviatosti Oltárnej	—	—	—	—	—	—	—	176
Pohreb	—	—	—	—	—	—	—	177
Koleda	—	—	—	—	—	—	—	178
Požehnanie pútnikov	—	—	—	—	—	—	—	179
Asperges	—	—	—	—	—	—	—	179

Načo nesmie miništrant zabudnúť pri sv. omši	
za zomrelých — — — — —	179
Slávnostné prijatie za miništranta — — —	182
Direktórium — — — — —	191
Slovník — — — — —	193

Modlitby:

Pred sv. spovedňou — — — — —	199
Po sv. spovedi — — — — —	202
Pred sv. prijímaním — — — — —	203
Po sv. prijímaní — — — — —	204
Miništrancia — — — — —	206

Cena Ks 12. – .

Tlačou kníhtlačiarne Spolku sv. Vojtecha v Trnave.